

DOCUMENT DE TREBALL

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
REPORTS DE LA RECERCA A CATALUNYA
2003-2009
Història

Report elaborat sota la coordinació d'Antoni Simón,
amb la col·laboració de Giovanni C. Cattini, Antonio Espino,
Josep Maria Fullola, Pere Pascual i Flocel Sabaté

DOCUMENT DE TREBALL

Si teniu cap comentari, podeu adreçar-vos a or@iec.cat

Barcelona, setembre 2012

Report de la Recerca en Història

Sumari	Pàgina
Resum	3
1. Introducció	4
2. Prehistòria, Història antiga i Arqueologia	9
3. Història medieval	26
4. Història moderna	52
5. Història contemporània	73
6. Història i institucions econòmiques	96
7. Balanç general	115

Resum

El septenni 2003-2009 analitzat manifesta globalment un creixement indubtable dels indicadors bàsics de la recerca, però, cal remarcar que aquesta tendència positiva és molt desigual segons les àrees de coneixement. Aquesta desigualtat, també es pot observar en el nombre de tesis doctorals llegides, que en comparació amb el septenni 1996-2002, ha produït un salt endavant prou important. Pel que fa als projectes de recerca competius (SGR, I+D del Plan Nacional i projectes europeus), s'ha superat amb escreix la xifra del septenni 1996-2002. Quant als aspectes relacionats amb l'organització, prioritització i control de qualitat de la recerca, ha estat un septenni molt rellevant. D'una banda, en el sistema català s'ha consolidat l'articulació de la recerca a través de Grups de Recerca Consolidats, i de l'altra, un sistema internacionalment homologat de selecció i valoració del personal investigador, projectes científics i finançament d'aquests. La projecció internacional de la recerca històrica feta a Catalunya ha experimentat, durant aquest septenni, avenços significatius en la participació dels historiadors catalans en congressos internacionals, la presència de grups de recerca del nostre país en projectes europeus, la captació d'investigadors amb trajectòria exterior, i la creixent publicació de treballs en revistes i editorials estrangeres. Una bona part de les potencialitats que ha generat aquesta evolució positiva, però, encara no s'ha aprofitat suficientment, sobretot pel que fa als aspectes relacionats amb la transferència social i econòmica d'aquest coneixement.

1. Introducció

1.1. Aspectes generals de l'evolució de la recerca històrica

El septenni del 2003 al 2009 de la recerca en història feta a Catalunya, s'insereix una etapa d'indubtable expansió quantitativa i qualitativa de la historiografia catalana, la qual, endegada la dècada dels anys setanta del segle passat, ha comptat amb l'antecedent de dues figures de referència: Ferran Soldevila i Jaume Vicens Vives.

Malgrat totes les limitacions i mancances que es puguin adduir, resulta clar que, a Catalunya, el salt endavant dels últims quaranta anys quant les infraestructures materials i humanes que es poden relacionar amb la producció de la ciència històrica, ha resultat espectacular. S'ha vist la multiplicació dels centres universitaris amb el seus departaments d'Història i l'acreixement dels historiadors professionalitzats lligats a la recerca i docència universitària; la creació d'instituts i centres d'excel·lència dedicats a la recerca en Prehistòria i Arqueologia; la creació d'arxius i museus comarcals i locals, així com del Museu d'Història de Catalunya; la consolidació d'una potent xarxa de centres d'estudis locals, actualment coordinats a través de l'Institut Ramon Muntaner; la proliferació de revistes universitàries especialitzades, així com també d'altres de caràcter local i comarcal; la renovació de l'Institut d'Estudis Catalans després del llarg trajecte resistiu de l'època franquista; la proliferació de col·leccions de temàtica històrica en el món editorial; l'elaboració de projectes editorials d'envergadura, etc.

Dues obres publicades a l'inici del septenni objecte d'aquest informe, com són el *Diccionari d'Historiografia catalana* (2003) i l'aplec d'estudis *Història de la historiografia catalana* (2004), han ajudat a sistematitzar els nostres coneixements sobre la història de la historiografia catalana, tot demostrant que, tant en el passat com en el present, dins la producció científica catalana hi ha una tradició historiogràfica plenament homologable a d'altres que trobem en la cultura occidental. També, segons la mirada forana d'hispanistes com Claire Guiu i Stéphane Péguinot que, en el 2006, van publicar a *Mélanges de la Casa de Velázquez* un report sobre l'evolució de la

DOCUMENT DE TREBALL

historiografia catalana en els darrers vint-i cinc anys, aquesta reflectia, indubtablement, una “*histoire vive*”.

Més en concret, del septenni del 2003 al 2009 que cobreix aquest informe, podem afirmar que la historiografia catalana ha consolidat i accentuat dues grans tendències ja apuntades d'ençà la dècada dels anys vuitanta del segle passat: la de l'especialització i la de la internacionalització.

La tendència a l'especialització cal relacionar-la primerament amb l'organització de la recerca, la qual, tant a nivell internacional, com estatal i català, ha anat consagrant unes àrees de coneixement específiques i homologades. Els marcs legislatius universitaris, els sistemes d'acreditació del professorat per part de les agències, els concursos per accedir a les places dels departaments universitaris, o els sistemes d'avaluació de la recerca a través de trams o períodes de la recerca, han contribuït des d'un terreny administratiu i professional a l'especialització de la recerca per àrees de coneixement.

Però aquesta particularització temàtica també s'ha esdevingut a causa de determinades característiques intrínseques que la recerca històrica ha agafat en els darrers anys, com ho serien l'augment molt significatiu de la producció històrica i la diversificació de les línies fortes de la recerca, l'estructuració de la recerca a través de grups i projectes amb objectius científics ben definits, l'increment global de les plantilles de professors i investigadors professionals o la creació d'instituts i centres de recerca especialitzats.

En general, les conseqüències d'aquesta especialització resulten positives en el terreny dels avenços metodològics, discussions teòriques, intercanvi científic a nivell internacional, etc.; però convé tenir present que aquesta compartició acadèmica de la recerca pot frenar projectes que per la seva naturalesa necessitin superar les fronteres de dites àrees de coneixement o que cerquin anàlisis comparatives diacròniques, cosa per la qual caldria potenciar projectes de caràcter general, com per exemple els relacionats amb la història de la historiografia catalana.

Tal com hem dit, l'altra tendència general que s'ha accentuat en el septenni analitzat és la de la internacionalització. La projecció cap en fora de la recerca històrica feta a casa nostra i la seva puixant interrelació amb la realitzada en d'altres països és pot constatar a través d'indicadors diversos: l'abundant participació dels historiadors catalans en

DOCUMENT DE TREBALL

congressos i publicacions internacionals, una creixent, encara que limitada, col·laboració en projectes i xarxes europees, la presència de prestigiosos historiadors estrangers en les revistes especialitzades publicades a casa nostra, tant com autors d'articles com a membres dels consells assessors; l'increment dels doctorats europeus, la vinguda a Catalunya d'investigadors amb trajectòria internacional a través dels programes d'ICREA o Ramon i Cajal, etc. Amb tot, la projecció de la historiografia catalana a nivell internacional continua tenint limitacions. Així, a nivell espanyol, hom pot observar fàcilment a través de les publicacions de caràcter general o de la bibliografia utilitzada per elaborar els projectes docents i d'investigació de les places universitàries, com existeix un desconeixement, volgut o no, de la recerca feta i publicada a casa nostra, molt especialment d'aquella que és divulgada en llengua catalana. A nivell internacional, el fet que sovint les anàlisis comparatives o els balanços historiogràfics o temàtics, especialment els de les àrees més "territorialitzades" com ho poden ser la història moderna i la contemporània, es plantegin sovint a escala "estatal" perjudica en general els fruits de la recerca històrica catalana.

Entenem que, a més de la continuació dels esforços individuals, dels grups de recerca i dels departaments universitaris per projectar la recerca històrica catalana internacionalment, aquesta sempre patirà d'una posició de desavantatge mentre no existeixi una institucionalització pròpia i forta de la recerca feta a casa nostra. Sobre aquest tema, cal dir la potenciació i institucionalització de la recerca a través del pla de creació d'instituts i centres d'excel·lència del Departament d'Universitats de la Generalitat de Catalunya, ha donat resultats molt desiguals. Mentre que els àmbits de la Prehistòria, l'Arqueologia i el Patrimoni s'han vist notablement enfortits durant aquest septenni per la posada en funcionament de quatre centres (l'ICAC, l'IPHES, l'CRPC i l'ICP), els altres àmbits o àrees no han tingut un recolzament semblant. El programa CRIS (2006) del Departament d'Universitats de la Generalitat de Catalunya destinat, precisament, a potenciar els àmbits de la recerca de les Humanitats i de les Ciències Socials, tradicionalment més mancats d'aquesta institucionalització, no s'ha concretat amb la posada en marxa de cap centre o institut de recerca.

Al costat d'aquestes tendències generals en l'evolució de la recerca històrica, en el septenni analitzat s'ha donat un salt molt important en l'anomenada "cultura de l'avaluació" de la recerca, imposant-se unes pràctiques que, si bé ja tenien un

DOCUMENT DE TREBALL

arrelament important en els camps científicotècnics i els de les ciències de la salut en especial, no estaven tant desenvolupades en l'àmbit de la Història i de les Humanitats en general. En aquest procés hi han jugat un paper molt rellevant les agències de qualitat (l'AQU, l'ANECA, l'AGAUR, etc.), que s'han ocupat en els darrers anys d'atorgar acreditacions per al personal docent i investigador, seleccionar els joves investigadors, així com prioritzar els recursos econòmics i les infraestructures destinades a la recerca.

Dins l'àmbit concret de la Història, la incidència d'aquesta "cultura de l'avaluació" no solament ha tingut els efectes generals positius que hom pot trobar igualment en altres camps científics (assegurar uns nivells curriculars de qualitat en el personal investigador, priorització de projectes a partir de criteris científics, etc.), sinó que també ha contribuït a fer més clara la diferència i la valoració que ha d'existir entre la producció històrica de divulgació o d'assaig, de la que pròpiament és de recerca. Això ha portat a una creixent estimació científica dels articles publicats en revistes especialitzades incloses en llistats de referència (ERIH especialment, i també RESH i CARHUS+), així com la consideració d'altres índex de qualitat de les publicacions (ressenyas, citacions, etc.).

Aquest procés, que ha elevat el nivell de l'exigència i de la crítica en la producció històrica, resulta indubtablement molt positiu, tot i que té alguns aspectes que caldria millorar o corregir. El primer element de millora seria el de la valoració de les monografies científiques, les quals tant a nivell català, com estatal i internacional, han estat i continuen sent una forma fonamental i prestigiada de vehicular els resultats de la recerca històrica. És cert que no resulta fàcil realitzar l'avaluació de la recerca publicada a través de monografies (els intents de categorització d'editorials i col·leccions per part de les agències de qualitat o bé no han reeixit o bé encara no han finalitzat), però això no pot comportar la devaluació o, fins i tot, en alguns casos, la negació d'aquesta forma de vehicular els resultats de la recerca històrica.

Aquesta problemàtica, compartida amb d'altres àrees de la recerca en Humanitats com la Història de la Literatura o la Història de l'Art, i també de les Ciències Socials, ha estat abordada amb criteris prou distints segons les agències. Mentre que determinades agències i programes de selecció com l'ANECA, Ramon i Cajal, o Juan de la Cierva, han reconegut i valorat convenientment la producció de monografies científiques, d'altres (el cas d'ICREA és potser el més clar), l'han infravalorat en extrem.

DOCUMENT DE TREBALL

El segon aspecte que caldria millorar serien els paràmetres usats en la valoració d'un aspecte cabdal de la recerca, com ho és el de la seva internacionalització. El raser dels nivells d'internacionalització no pot ser òbviamment el mateix en disciplines ja per definició internacionalitzades (la majoria de les d'àmbit científicotècnic, les de ciències de la salut o, fins i tot, algunes de les Humanitats), que en d'altres molt "territorialitzades" pel que fa a l'objecte de la recerca, com ho són algunes àrees de la Història. En aquest punt, entenem que els criteris utilitzats per determinades agències o programes desvirtuen i desvaloren injustament els nivells de qualitat i de reconeixement que ha assolit la producció científica catalana en l'àmbit de la Història i d'altres àrees de les Humanitats.

1.2. La informació sobre la recerca

L'elaboració de qualsevol informe sobre la recerca queda, lògicament, condicionat per la quantitat i fiabilitat de la informació disponible. Sobre aquest punt, tot i que en els darrers anys la creació de l'Observatori de la Recerca de l'IEC ha suposat indubtablement un pas endavant en l'accés a la informació, les mancances d'origen, ja manifestades en els informes anteriors, encara no s'han resolt convenientment, i continuen vigents les propostes de millora en aquest terreny formulades set anys enrere.

El Departament d'Universitats i Recerca hauria de demandar anualment a tots els centres el sistema català unes tabulacions dels indicadors bàsics de la recerca: plantilles desglossades per àrees de coneixement; nombre de publicacions desglossades per monografies, capítols de llibre, articles en revistes indexades, articles no indexats; tesis doctorals llegides; projectes competitius, convenis, ajuts i accions; congressos organitzats, etc. Entenem que només a partir d'aquestes estadístiques regulars, completes i contrastades, és possible realitzar un balanç de la recerca que gaudeixi d'aquestes mateixes característiques.

Com en els anteriors reports, els redactors d'aquest informe han necessitat contactes no només amb els àmbits de gestió generals de les universitats, sinó també amb els departaments, els grups de recerca i els investigadors a títol individual, per poder elaborar aquest balanç de la investigació històrica catalana. Un report que, com els precedents, s'ha estructurat a partir de l'activitat investigadora de les àrees de

DOCUMENT DE TREBALL

coneixement. Josep M. Fullola i Pericot, catedràtic de Prehistòria de la Universitat de Barcelona, s'ha encarregat de les àrees de Prehistòria, Arqueologia i Història Antiga; Flocel Sabaté i Curull, catedràtic d'Història Medieval de la Universitat de Lleida, s'ha encarregat de l'àrea d'Història Medieval; Antonio Espino López, catedràtic d'Història Moderna de la Universitat Autònoma de Barcelona, s'ha encarregat de l'àrea d'Història Moderna; Giovanni C. Cattini, professor d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona, s'ha encarregat de l'àrea d'Història Contemporània, i Pere Pascual i Domènech, catedràtic d'Història Econòmica de la Universitat de Barcelona, s'ha encarregat de les àrees d'Història Econòmica i de les Institucions Econòmiques.

2. Prehistòria, Història antiga i Arqueologia

2.1. Introducció

El termini temporal que abasta aquest informe de la recerca a Catalunya en els àmbits de la prehistòria, la història antiga i l'arqueologia correspon a una fase de relativa abundància econòmica en les institucions que la financien; la davallada crítica iniciada cap a l'any 2008 tot just comença a reflectir-se dramàticament en els pressupostos o en els projectes atorgats als grups catalans a partir d'aquesta data.

Els recursos econòmics i humans dels quals s'ha disposat durant els set anys objecte d'estudi han anat augmentant, lleugerament els primers i més acceleradament els segons. La visió que es pot treure d'aquest procés és que probablement s'ha tocat sostre en moltes coses, i que cal replantejar l'abast real de la recerca arqueològica del país, sense caure en victimismes però amb consciència de la crisi que marca el moment final d'aquest report.

La idea de la complementarietat dels diners privats respecte del finançament públic de la recerca arqueològica ha continuat quedant en una quasi utopia. Com ja s'apuntava en el report anterior, només una incentivació fiscal adequada podria vehicular aquests recursos cap al nostre camp, i això no s'ha fet efectiu amb cap dels governs, de signe polític molt diferent, que han passat per les màximes instàncies executives i legislatives a Catalunya i a Espanya. Els recursos europeus ens han arribat amb una certa fluïdesa, si tenim en compte els 16 projectes que s'esmenten en les taules adjuntes (vegeu taula 7),

DOCUMENT DE TREBALL

tot i que els seus efectes no han estat tan impactants en el nostre sistema com hauria estat desitjable.

Malgrat tot, l'increment de la quantitat i de la qualitat de les publicacions (articles d'impacte, llibres i capítols de llibres, articles i també contribucions a congressos) és més que evident. Les xifres assolides durant aquests set anys dupliquen o tripliquen les dels períodes anteriors, la qual cosa reflecteix una recerca ben feta i ben orientada cap a la repercussió exterior en la major part dels casos.

2.2. Estructuració institucional de la recerca. Recursos humans i econòmics

Els models en els quals s'articulen les estructures de recerca en el nostre país són força variats. Juntament amb els clàssics departaments universitaris i alguns altres centres també de llarga trajectòria anterior —ja siguin específicament de recerca, o bé ho siguin parcialment— han aparegut en aquests darrers anys noves maneres de gestionar la recerca que mereixen una anàlisi en profunditat, com ara els casos dels instituts o del programa ICREA.

Si comencem l'anàlisi per l'organisme majoritari, la universitat, veurem que la casuística estructural és molt diferent segons el centre de què parlem (taula 1). A les dues grans universitats catalanes les àrees de coneixement concernides en aquest informe, les de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia (tot i que sempre que ha estat possible hem individualitzat i tingut en compte les persones i els grups que fan arqueologia des de l'àrea d'Història Medieval a la UB i a la UAB) es troben repartides de manera ben diferent, mentre que a les altres universitats n'observem una dissolució dins de grans departaments generalistes.

Taula 1.-Llistat PDI per universitats

A la UB les tres àrees les trobem unides en un únic departament, fet que facilita la utilització conjunta de recursos infraestructurals per part dels grups de recerca o una visió global dels temes docents/investigadors, com ara l'elaboració de noves planificacions docents amb sortides de recerca (graus / màsters / doctorats).

En canvi a la UAB trobem les tres àrees repartides en dos departaments, el de Prehistòria (fins al 2004 unit al d'Antropologia Cultural), i el de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans

DOCUMENT DE TREBALL

l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana, que reuneix les àrees d'Arqueologia i d'Història Antiga, associades a d'altres com Història Medieval, Filologia Llatina, Filologia Grega, Filologia Eslava i Lingüística Indoeuropea. Aquesta divisió, basada en uns criteris en què pesen elements acadèmics, científics i d'altres, no facilita una optimització dels recursos materials de la universitat mateixa. Acadèmicament s'ha aconseguit planificar un grau conjunt d'Arqueologia entre les àrees concernides als dos departaments, però amb màsters de sortida i programes de doctorat diferenciats.

La tercera opció per a les nostres àrees és la incorporació, obligada, a grans departaments en què conviuen molts camps de coneixement diferents. Les universitats amb menys massa crítica han hagut de fer front d'aquesta manera a l'escàs —o nul— volum de professorat, de docència i de recerca que hi havia en les àrees de la Història o les Humanitats. Així doncs, constatem que a la UdL les tres àrees es troben dins el departament d'Història, potser el més coherent de tots; a la URV les tres són dins un departament d'Història i Història de l'Art (que fins al 2006 va ser d'Història, Història de l'Art i Geografia); a la UPF són dins un macrodepartament d'Humanitats (de fet, el grau que s'hi imparteix); i a la UdG només hi ha Prehistòria i Arqueologia dins el departament d'Història i Història de l'Art (que fins al juliol de 2009 era de Geografia, Història, i Història de l'Art). Iniciatives pròpies han fet créixer àrees determinades a partir de recerques ben concretes, com el paleolític a la URV, a redós de l'IPHES, el món clàssic també a la URV, a redós de l'ICAC o el món ibèric a la UdL. Però, en general, els aspectes acadèmics són poc visibles, i els de la recerca, minsos, si salvem els casos suara esmentats i iniciatives concretes com el paleolític a la UdG o el món colonial a la UPF.

Però potser on els canvis han estat més palesos és en les estructures més purament dedicades a la recerca. Analitzarem els centres procedents de moments anteriors, i després valorarem tot allò que de nou ha creat i incorporat el sistema català de recerca.

A la Institució Milà i Fontanals del CSIC hi ha anat creixent un nucli de recerca, dedicat a aspectes majoritàriament relacionats amb la prehistòria, la paleoeconomia i el paleoambient. La plantilla investigadora ha augmentat sensiblement i els temes de recerca tenen una gran projecció internacional.

DOCUMENT DE TREBALL

La recerca arqueològica en altres instàncies ja existents, com els museus, no ha progressat en la mesura que es podria haver esperat de l'empenta que havien tingut a finals de la dècada anterior. Projectes importants pilotats des dels museus de Banyoles, Gavà o Badalona, entre molts d'altres, s'han anat mantenint, en el millor dels casos, sense fer el salt endavant que el país hauria necessitat.

El Museu d'Arqueologia de Catalunya, responsable de molts centres i jaciments, entre els quals n'hi ha d'emblemàtics com Empúries i Ullastret, tampoc no ha augmentat el ritme de les seves recerques, a pesar de tenir investigadors de plantilla. Els nombrosos canvis de direcció del centre, amb fins a cinc directors diferents durant els set anys que estudiem, no han ajudat a consolidar cap projecte de recerca que anés més enllà de la continuïtat, mancada de recursos econòmics suficients, dels treballs d'excavació en alguns dels jaciments principals gestionats per la institució. A més, l'any 2008 el MAC va passar per un trasbals derivat del Pla de Museus presentat per l'aleshores conseller Tresserras. Se'n contemplava la desaparició, de fet una fusió amb el Museu d'Història de Catalunya i el Museu Etnològic de Barcelona, per crear un Museu Nacional d'Història, Arqueologia i Etnologia. Per diverses circumstàncies polítiques i econòmiques el projecte sembla aturat, ja que segueixen remodelant-se sales, però el món de l'arqueologia catalana, que es va oposar clarament a la desaparició del MAC, encara té l'ensurt a flor de pell.

Caldria fer esment, per cloure aquest apartat sobre els museus, del Museu Nacional d'Arqueologia de Tarragona, que ha contribuït, en el camp de l'arqueologia clàssica, amb algunes excavacions i publicacions remarcables.

Des dels serveis municipals d'arqueologia no s'ha fixat mai com a objectiu la recerca pròpiament dita. Grans centres d'aquest tipus, com Barcelona o Tarragona, han excavat molt però han estudiat i publicat una ínfima part del que han obtingut de les intervencions d'urgència que han hagut d'assumir en els seus territoris municipals. Grans troballes, com el Born a Barcelona, han generat, de forma excepcional, una recerca molt profunda, tot i que encara s'espera la musealització de la zona. Als professionals d'aquests organismes municipals difícilment els podem catalogar dins l'apartat de la investigació.

DOCUMENT DE TREBALL

El IEC ha seguit tenint intervencions precises en el tema arqueològic, encapçalades per membres de la seva secció historicoarqueològica que han liderat temes de prehistòria (N. Soler), d'arqueologia protohistòrica (J. Sanmartí), clàssica (J. Guitart) o d'epigrafia llatina (M. Mayer). De fet, aquestes iniciatives eren complementàries de les que aquests investigadors desenvolupaven en els seus organismes d'origen, i foren sempre un ajut per millorar la recerca en aquests camps.

Taula 2.-Projectes IEC

El canvi més espectacular que ha registrat el sistema de recerca català durant el període que comentem ha estat la creació d'instituts de recerca per part de la Generalitat. En l'àmbit cronològic en què ens movem podem incloure fins a quatre instituts, que citem per ordre de creació: l'ICAC (Institut Català d'Arqueologia Clàssica); l'IPHES (Institut [Català] de Paleoecologia Humana i Evolució Social); l'ICRPC (Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural); i l'ICP (Institut Català de Paleontologia). L'impuls que aquest procés ha significat ha estat molt gran, ja que ha agrupat els investigadors d'una manera coherent al voltant de temes prioritaris dins de cada institució. Un altre tema, més discutible, ha estat la manera de nodrir les plantilles, fet que ha costat molt, en esforç i en diners, pel que fa a personal propi. El tema s'ha anat solucionant complementàriament mitjançant l'adscripció estable de professors universitaris o d'investigadors ICREA, o per l'obtenció de beques/contractes de recerca de convocatòries ministerials (FPI, FPU, J. de la Cierva, Ramón y Cajal...) o catalanes (FI, Beatriu de Pinós...). També les universitats que han establert convenis prioritaris amb aquests centres (la URV amb l'ICAC i l'IPHES; la UdG amb l'ICRPC; i la UAB amb l'ICP) hi han adscrit tècnics propis, o algunes fundacions (com la Fundació Atapuerca amb l'IPHES) hi han subvencionat contractes de recerca.

La inversió per posar en marxa els instituts ha estat molt elevada, de desenes de milions d'euros, ja que, en alguns casos, ha arribat a comportar el compromís de construcció d'edificis propis. La multiplicació economicoadministrativa que comporten quatre instituts, certament ben diferenciats, però dins d'un mateix àmbit de recerca, podria portar a replantejaments futurs, incoherents des del punt de vista científic, però políticament plantejables.

DOCUMENT DE TREBALL

La recerca en arqueologia clàssica s'ha vehiculat a través de l'ICAC. La voluntat del Govern ja s'havia plasmat l'any 2000 en un acord de creació d'un consorci amb aquest nom, adscrit a la URV, fet que es ratifica per una ordre de desembre de 2003. La seva seu és a la ciutat de Tarragona. Les activitats de recerca, convenis, publicacions, organització de congressos, etc. han estat prestigioses i molt abundants al llarg d'aquests anys, amb una sensible projecció internacional, particularment cap a l'àmbit mediterrani. Fins al 2007 en va ser el director Josep Guitart, i des de llavors ho ha estat Isabel Rodà, ambdós catedràtics d'Arqueologia de la UAB. Les memòries accessibles ens indiquen que la plantilla ha anat creixent fins a arribar als 17 investigadors estables, més 17 en formació, 11 tècnics i 11 administratius.

L'IPHES va ser creat l'any 2004 mitjançant l'aprovació d'un estatut de Fundació Pública, tot i que la posada en marxa efectiva va ser el 2006. La seva seu és a Tarragona, i es preveu que en un futur s'ubiqui en un edifici propi, en construcció. En el patronatge hi té un paper clau la URV, a la qual està adscrit, i l'Ajuntament de Tarragona. Des de la seva fundació l'Institut està presidit per Eudald Carbonell, catedràtic de Prehistòria de la URV. La recerca s'orienta bàsicament cap a l'estudi de l'evolució i el comportament humà, des dels camps de l'arqueologia, la geologia, la biologia i la botànica; també s'incideix especialment en la divulgació del coneixement a tots els àmbits de la societat. La projecció internacional de l'IPHES és un fet remarcable, ja que manté línies de recerca a tots els continents i focalitza també el seu interès en les publicacions d'alt impacte, fet que reafirma aquest alt nivell de la seva recerca. De les memòries anuals accessibles es desprèn que la seva plantilla es mou al voltant dels 22 investigadors, tot i que tan sols 9 són propis, amb l'ajut de 14 tècnics i una quinzena de becaris, molts d'ells procedents de la URV o de la Fundació Atapuerca, una de les sòlides bases que sustenten l'Institut; hi ha també fins a 8 persones dedicades a l'administració.

L'ICRPC va ser creat l'any 2005, vinculat a la UdG. Té la seu a Girona, dins el Parc Científic i Tecnològic de la UdG. Els seus objectius són l'impuls de la recerca en el camp del patrimoni cultural i constituir-se en punt de referència i suport per als agents vinculats a aquest patrimoni cultural. L'activitat bàsica és el desenvolupament de projectes de recerca i la projecció social d'aquesta recerca a través de cursos, conferències i programes de formació. Des de la seva fundació l'Institut està presidit per

DOCUMENT DE TREBALL

Gabriel Alcalde, professor titular d'Història de l'Art de la UdG. De les memòries publicades deduïm que no hi ha personal propi, ja que el director, el director tècnic i els tres investigadors adscrits són professors universitaris; en el darrer document, de l'any 2009, es parla de tres persones en formació, dos administratius i fins a nou tècnics i personal de suport a la recerca. La projecció de les publicacions cobreix prioritàriament el nostre territori, tot i que també hi ha intervencions a la resta de l'Estat i a l'estranger.

Finalment l'ICP va ser creat l'any 2006 amb personal que treballava al Museu de Paleontologia Miquel Crusafont de Sabadell. El nou centre va ser adscrit i té la seva seu a la UAB, i va ser presidit des del seu inici per Salvador Moyà, investigador ICREA.

Tot i que la temàtica que toca, la recerca sobre el patrimoni paleontològic català i la projecció fora del nostre entorn immediat d'aspectes significatius i d'interès científic, pugui semblar una mica allunyada de la dels altres tres instituts esmentats, el considerem aquí pels seus treballs en moments quaternaris, els quals apliquen tècniques usades també per investigadors adscrits a les altres institucions considerades. L'institut compta amb una dotzena d'investigadors, 10 d'ells propis, una vintena de becaris pre i postdoctorals i una desena de tècnics.

El segon dels elements dinamitzadors de la recerca del país és el programa ICREA. Aquesta institució atorga anualment uns contractes indefinits per a persones que tinguin un nivell de recerca excel·lent en el panorama internacional i que manifestin el seu desig d'incorporar-se a centres catalans que expressin també el seu acord per acollir-los.

En la taula corresponent visible més avall (taula 3) s'observa que, en els nostres camps de la recerca, els centres catalans han rebut, entre el 2003 i el 2009, 16 investigadors ICREA, una xifra que, per si mateixa, és capaç de fer anar cap amunt la producció científica dels organismes receptors. La idea ha estat un èxit i ha dinamitzat equips, ha aconseguit projectes nacionals i internacionals i ha incidit especialment en les publicacions d'impacte dels centres que s'han beneficiat de l'adscripció d'aquests investigadors. Igualment volem comentar, per la seva influència en la recerca, els guardons anomenats ICREA Acadèmia, que han representat, des del 2008, un important premi econòmic per a diversos investigadors del país i per als seus grups, premi acompanyat d'una exempció de docència, ja que un substitut és pagat també per

DOCUMENT DE TREBALL

l'organisme convocant per tal de facilitar la dedicació del beneficiari a tasques de recerca. Fins a quatre persones dels nostres àmbits n'han gaudit en les dues primeres convocatòries, de 2008 i de 2009.

Taula 3.-ICREAS 2003-2009

Analitzarem també l'augment del personal docent/investigador, uns professionals que compatibilitzen, pel seu perfil universitari, les dues activitats i que, de fet, representen la immensa majoria dels investigadors del nostre àmbit. Caldria excloure d'aquesta dualitat els investigadors adscrits al CSIC/IMF, alguns del MAC i aquells d'ICREA que no han exercit el seu dret a la docència en els departaments o instituts universitaris on estan adscrits.

L'evolució del col·lectiu d'investigadors que ara considerem es pot contemplar diàfanament en l'anterior taula 1. La claredat de les xifres ens portarà directament a una sèrie de reflexions sobre els motius de la pujada global de persones que s'hi integren. Una primera variable que cal considerar és que un dels conceptes bàsics que haurien d'haver regit l'evolució numèrica del personal docent/investigador dels centres catalans és la quantitat d'alumnes matriculats, tot i que no és un element purament de recerca.

La davallada general ha estat evident, amb entrades a primer curs d'Història que, en algunes universitats petites, no cobrien els mínims desitjables. Malgrat això, la recerca ha anat servint de justificant per tenir augments a Girona i a Lleida o per mantenir-se a la UPF. El descens, de 15 a 11 professors a Tarragona, obeeix a jubilacions a les àrees d'Història Antiga i d'Arqueologia, i al fet que molts dels docents de Prehistòria són investigadors de l'IPHES que no es computen directament al llistat de professorat. La recerca s'ha beneficiat de les consolidacions de personal en aquestes universitats, tot i que hi ha sensibles desequilibris entre àrees, justificables tan sols en termes de recerca, mai de docència, molt minsa per a les nostres àrees en els nous graus d'Història o d'Humanitats que es comencen a implantar al final del període estudiat.

Els dos grans centres que apleguen el gruix de la recerca arqueològica, la UB i la UAB, també presenten un panorama d'augment sensible de docents/investigadors entre el 2003 i el 2009, d'un 20% a la primera i de més del 30% a la segona. En el cas de la UB

DOCUMENT DE TREBALL

la matrícula d'Història s'ha mantingut, fet que no es produeix a la UAB. L'aparent escriu de personal en ambdós casos sembla que es vol reconduir amb la implantació d'un grau d'Arqueologia que s'inicia a la UAB el curs 2009-2010 i a la UB el 2010-2011. També cal ressenyar la proporció molt diferent entre les tres àrees en els dos centres; mentre que a la UB l'equilibri és palès (13 a Prehistòria, 13 a Arqueologia i 10 a Història Antiga), passa tot el contrari, sense cap mena de justificació, a la UAB (19 a Prehistòria, 8 a Arqueologia (una de les quals fora de la UAB, dirigint l'ICAC) i 7 a Història Antiga).

El procés d'estabilització del personal docent/investigador també és un factor molt important a considerar, ja que permet emprendre programes i projectes de recerca a mitjà i llarg termini amb la seguretat d'una plantilla consolidada. En aquest sentit s'ha de dir que la majoria de les estabilitzacions provenen dels programes derivats de la Llei d'Universitats de Catalunya, que contempla la figura del lector (contractes de cinc anys) i la seva derivada posterior, la d'agregat (contracte indefinit). Per aquest camí han entrat antics associats o ajudants i els contractats pel programa Ramón y Cajal; sobretot aquests darrers han reforçat molt el potencial de recerca dels centres, ja que procedien d'un col·lectiu d'investigadors purs que han pogut seguir exercint aquesta vessant en els seus nous llocs de treball.

Les taules adjuntes reflecteixen també de manera palesa com aquests contractes de recerca i les beques predoctorals (FI de la Generalitat, FPI i FPU del MEC i alguns programes propis universitaris) han anat degotant, de manera constant, en els nostres centres (taula 4). En aquest darrer cas també cal tenir en compte els quadres que ens assenyalen tesis doctorals llegides (taula 5) i treballs de recerca defensats, el resultat de la recerca que comporten aquests ajuts.

Taula 4.-Investigadors RiC, JdC, FI

Taula 5.-Tesis doctorals per universitats i centres

Les publicacions són la via de visibilitat més important en l'actual sistema de recerca nacional i internacional. No incidirem en el que es publica per part dels investigadors

DOCUMENT DE TREBALL

catalans, cada dia millor i en millors publicacions, en revistes indexades i amb un impacte notable. L'esforç fet per bona part de la investigació catalana és remarcable i ha ajudat a situar en llocs molt alts de les classificacions alguns dels nostres centres.

En canvi creiem oportú també fer esment del baix nivell de les nostres publicacions en índexs de referència propis o internacionals. Al CARHUS+ només hi hem trobat 10 publicacions especialitzades en temes del nostre àmbit: una D (*Butlletí Arqueològic*), vuit C (*Cota Zero*, *Cuadernos de Arqueología Mediterránea*, *Cypsela*, *Empúries*, *Laietania*, *Revista d'Arqueologia de Ponent*, *Treballs d'Arqueologia* i *Tribuna d'Arqueologia*) i una A (*Pyrenae*). I si anem a referents europeus, l'ERIH només contempla, com a revista d'abast nacional, *Pyrenae*, no n'hi apareix cap altra. Tot plegat és una llàstima, ja que la recerca profunda i de qualitat feta al país ha d'anar a buscar projecció fora de les nostres fronteres; però la realitat és aquesta i així cal exposar-la.

És evident que el teixit intern català té altres publicacions, més d'abast local o comarcal, que contemplen l'aparició d'articles del nostre àmbit. No és negligible aquesta via, òptima per a persones que s'inicien en la recerca o que són estudiosos locals. Tot plegat representa una riquesa que no cal perdre, que sorgeix de la base i que dóna sortida legítima a moltes inquietuds. Però és un altre nivell respecte del tipus de recerca que aquí estem analitzant.

Els projectes aconseguits durant aquests set anys que analitzem han estat nombrosos, en consonància amb l'augment de plantilles de persones dedicades a la recerca a casa nostra. El resum que exposem sobre projectes del Plan Nacional (taula 6) ens mostra una xifra molt elevada, 83, al llarg de set convocatòries. Aconseguir una dotzena de projectes per convocatòria mostra l'alt nivell dels nostres centres.

Taula 6.-Resum de projectes del Plan nacional

També és força interessant el desglossament per universitats (en els casos en què això ha estat possible) de les accions especials i complementàries, dels ajuts a la recerca, dels projectes europeus i dels projectes de recerca (taula 7). Les primeres sumen 105 accions, els segons arriben als 239, la projecció europea suma 16 projectes, i els projectes de recerca arriben als 199. Aquestes xifres són aproximades, ja que, en els quadres de referència hi manca la UPF, i les dades de la UAB inclouen la totalitat del Institut d'Estudis Catalans

DOCUMENT DE TREBALL

Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana; tanmateix, els totals reflecteixen una bona aplicació en aquests temes de recerca, en la consecució de recursos econòmics a tots els nivells.

Taula 7.-Resum de la producció científica

Aquestes dades de la UAB no procedeixen del sistema integrat de gestió de dades GREC, que fan servir les altres Universitats catalanes. Aquí les dades no s'han pogut destriar per àrees de coneixement, i hi ha sumats els resultats obtinguts pel Dept. de Prehistòria i pel de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana. Aquest fet falseja el conjunt en comparació amb els altres quadres, ja que aquí s'hi sumen dades de les àrees de Història Medieval, Filologia Llatina, Filologia Grega, Filologia Eslava i Lingüística Indoeuropea. A pesar d'això, hem cregut interessant donar el resum global de la UAB, al menys orientatiu.

La recerca més purament arqueològica, basada en les excavacions dutes a terme a casa nostra i més enllà de les nostres fronteres, ha tingut dues fonts de finançament bàsiques, una d'ordinària i una d'extraordinària. La primera és la que deriva de les programacions i subvencions atorgades pel Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Direcció General de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura (que durant un curt temps va passar a denominar-se Àrea de Coneixement i Recerca, en una reestructuració efímera). Les quantitats econòmiques van anar disminuint apreciablement, igual que el nombre d'intervencions de recerca, des de les quasi 140 dels dos primers anys fins al centenar escàs del 2008 i del 2009 (taula 8).

Taula 8.-Excavacions arqueològiques a Catalunya

Caldria esmentar aquí, com a lectura molt recomanable, el dossier de debat "El finançament de la recerca arqueològica a Catalunya", publicat a la *Revista d'Arqueologia de Ponent* 19, editada per la Universitat de Lleida, pàgines 361-378, amb col·laboracions de Francisco Gracia ("Finançament de la recerca arqueològica a Catalunya. Reflexions sobre la recerca programada", 362-368); Josep Maria Fullola. ("El finançament de la recerca arqueològica a Catalunya", 369-371); Jordina Sales ("El

DOCUMENT DE TREBALL

finançament en arqueologia: un punt de vista des d'una empresària del sector", 371-373); Isidre Pastor i David Asensio ("Sí, molt bé; però això qui ho paga. Reflexions de "camp" a l'entorn del finançament de la recerca arqueològica", 373-374; i Emili Junyent ("El Pla Integral d'Arqueologia de Catalunya (PIACAT): per construir junts el futur de l'arqueologia?", 375-378).

També és un canal normalitzat el que impulsa les excavacions arqueològiques a l'exterior des del Ministerio de Asuntos Exteriores i la seva agència AECI (a partir del 2007, AECID); en el cas de Catalunya hi ha hagut diverses intervencions arreu del món que s'han beneficiat d'aquests ajuts.

La font extraordinària i única va ser un programa triennal 2006-2008 anomenat EXCAVA, gestionat des de l'AGAUR i impulsat per la Direcció General de Recerca de la Generalitat, que volia subvencionar intervencions arqueològiques de relleu internacional fetes per persones del nostre país a casa nostra o a l'exterior. El desequilibri evident en les quantitats atorgades i en el nivell de les peticions subvencionades (taula 9), punts febles de la resolució de la convocatòria, no és un obstacle per admetre que el país va poder gaudir d'uns ajuts suplementaris molt importants per tirar endavant iniciatives de recerca, en alguns casos de força relleu internacional. Malgrat l'èxit, el programa EXCAVA ja no es va tornar a convocar l'any 2009 i va desaparèixer.

Taula 9.-Projectes EXCAVA 2006

Inclourem en aquest apartat un element cohesionador de la recerca, molt positiu i que ha tingut dues convocatòries dins el període que estudiem, els Grups de Recerca de Qualitat. La idea de detectar la realitat de l'existència de grups consolidats, de llarga trajectòria i amb un apreciable nivell d'excel·lència havia començat uns anys abans, a mitjan anys 90, i havia estat una manera de reconèixer i premiar amb una quantitat, que ha anat minvant amb els anys, aquestes agrupacions de gent al voltant d'una idea, d'un centre, i no necessàriament al voltant d'un únic projecte.

En el quadre adjunt (taula 10) hi figura la distribució dels GRQ dedicats als temes del nostre àmbit (amb inclusió de l'arqueologia medieval) per universitats i centres de

DOCUMENT DE TREBALL

recerca. S'hi observa una significativa i positiva pujada del nombre de grups, un increment de més del 26%, entre les convocatòries del 2005 i del 2009. La flexibilitat en els conceptes de despesa (que no manca de rigor en la seva justificació) i en la composició interna del grup (que permet incorporar-hi gent que no té una vinculació contractual amb el centre) han fet dels GRQ una eina molt útil per detectar nuclis d'excel·lència, o simplement grups que fan una molt bona feina en conjunt.

Taula 10.-Grups de recerca consolidats

El col·lectiu arqueològic també ha hagut d'anar a buscar subvencions a través d'altres programes o institucions. Així, hi ha hagut algunes xarxes temàtiques (XT) que han aplegat diverses persones a l'entorn de temes concrets, o el programa d'ajuts comarcals, ACOM, que ha finançat de manera més o menys explícita excavacions a diversos indrets del país. Algunes diputacions segueixen donant un suport important a excavacions concretes o a programes més generals de temàtica arqueològica; més minses són les subvencions, moltes vegades "en espècies" que es reben de consells comarcals o d'ajuntaments que, en la mesura de les seves possibilitats, també han ajudat a sufragar les despeses d'excavacions o de publicacions.

Directament relacionats amb la projecció de la recerca hi ha els congressos organitzats a casa nostra. A partir de les dades facilitades per l'AGAUR, dels congressos i reunions que han demanat i obtingut subvenció en el seu programa ARCS, podem dir que s'han finançat 41 esdeveniments d'aquest tipus, tots d'impacte internacional (taula 11). A pesar d'això, la realitat ens indica que a casa nostra se n'han organitzat molts més amb diners locals, comarcals, estatals o internacionals. El nivell, dins d'aquest apartat, ha estat força alt.

Taula 11.-Resum de congressos Programa ARCS

2.3. La producció científica

Si fa uns anys es parlava d'un cert desequilibri entre períodes pel que fa a la producció científica del país dins l'àmbit de la prehistòria, la història antiga i l'arqueologia, en la

DOCUMENT DE TREBALL

fase que estudiem hi podem veure una certa tendència al reequilibri entre moments cronoculturals. Abans parlàvem d'una concentració en fases paleolítiques, ibèriques i romanes, i ara podem detectar treballs que van cap a d'altres períodes diferents, cap a la prehistòria final i l'inici de la protohistòria, cap al món tardoromà, en transició cap al medieval, o cap a enfocaments teòrics; fins i tot diversos treballs tenen temàtiques dedicades a recerques fetes més enllà de les nostres fronteres, una projecció exterior fruit de l'obertura dels grups de recerca a l'estranger.

Com a fidel reflex del paràgraf anterior tenim els resums quantitius de treballs acadèmics i de publicacions (sempre amb les excepcions ja esmentades), que reflecteixen un augment significatiu respecte d'anàlisis anteriors (veure l'anterior taula 7). Per exemple, les tesis doctorals han augmentat un 40 %, han passat de les 65 del període 1996-2002 a les 91 actuals. Les beques predoctorals, també en augment, i la bona feina dels grups de recerca han estat els factors clau per explicar aquest increment positiu. Un cas semblant el podem veure en les 246 tesis de llicenciatura, DEA i treballs de recerca de doctorat que han estat defensats durant aquests set anys que estudiem, que dupliquen el centenar llarg que hi havia en el report anterior.

La quantificació de les publicacions, que prové de les xifres proporcionades per les mateixes universitats (excepte la UPF, i amb l'excepció ja feta per al cas de la UAB) ens mostren una gran producció: 1.138 articles, 1.421 aportacions a congressos i 1.496 capítols de llibres. Hem de remarcar, tanmateix, que aquestes quantitats, tot i ser importants, no expliciten, en cap cas, els paràmetres de qualitat que serveixen normalment per establir uns índexs d'impacte a nivell nacional i internacional. Seria bo poder tenir les xifres i els nivells de les publicacions, dels articles específicament, segons les diferents classificacions, des del local CARHUS+ fins a l'ERIH europeu (potser el més aplicable dins el món en què es mou majoritàriament la recerca del país) o al JCR, en què no hi ha quasi cap de les revistes que es publiquen en l'àmbit de la prehistòria, la història antiga i l'arqueologia.

2.4. La projecció científica i social de la recerca

Ja hem incidit diverses vegades en la projecció internacional de diferents grups de recerca catalans. S'ha fet a través de projectes d'excavacions a l'estranger, patrocinats

DOCUMENT DE TREBALL

per universitats, instituts i centres de recerca, però també amb la impartició de cursos acadèmics encaminats a la recerca, com el Màster Erasmus Mundus de la URV sobre arqueologia del Quaternari i evolució humana, que porta a Tarragona persones de tot el món per formar-se en els temes específics que s'hi imparteixen.

Seria massa llarg esmentar les zones del món en què persones del nostre sistema de recerca han dut a terme treballs de tot tipus. Els cinc continents han vist actuacions de persones vinculades a centres catalans, des de França a l'Uzbekistan, des de Geòrgia a Tanzània, des de Mèxic a Turquia, des d'Egipte a l'Argentina, des de Tunísia al Pakistan, des de Sud-àfrica a Algèria, des d'Israel al Marroc...; aquest és un fet del qual ens hem beneficiat en forma d'intercanvis personals i institucionals, que han permès un increment del nivell de la nostra recerca i de la participació en congressos i publicacions d'alt índex d'impacte internacional.

Al costat de tot això no hem d'oblidar el teixit associatiu local, cada vegada més engolit per la professionalització de l'arqueologia. La xarxa de persones interessades, agrupades al voltant de petits museus o centres d'estudis locals, no és negligible, ni per la seva història passada, quan foren la base del sistema, ni per les aportacions que hi poden seguir fent, per la proximitat al territori. El seu coneixement directe del terreny i la seva dedicació vocacional ha anat trobant mecanismes d'apropament amb les estructures de recerca del país, a través de museus comarcals, de contactes amb arqueòlegs que excaven a la zona o de relacions estables amb els arqueòlegs territorials, que han permès l'aprofitament de les dades científiques descobertes per aquestes persones. L'alta projecció internacional que esmentem en el paràgraf anterior no ens ha de fer perdre de vista aquesta realitat més propera, que cal considerar i conservar.

La professionalització ha estat una de les preocupacions del nostre col·lectiu al llarg dels darrers trenta anys. L'Associació d'Arqueòlegs de Catalunya, constituïda l'any 2000, va impulsar en el període que estudiem diverses accions encaminades a la consolidació del paper de l'arqueòleg dins la societat. Potser la principal fou la del 2004, quan es va endegar la tramitació al Departament de Justícia de la Generalitat de l'expedient per a la creació del Col·legi Professional d'Arqueòlegs de Catalunya, fet que no s'ha aconseguit encara. També mereix un comentari, en aquest apartat, la davallada que s'ha començat a notar en aquests anys pel que fa a les empreses

DOCUMENT DE TREBALL

d'arqueologia; la caiguda de les grans obres d'infraestructures, però també la de les construccions i reparacions més petites, que sempre exigeixen la contractació d'una empresa d'arqueologia per fer les tasques oportunes (excavacions, peritatges, informes, seguiments...) n'ha comportat la reducció a uns nivells mínims, fet que ha revertit, encara més, en la precarietat laboral i en el menysteniment, obligat, de la recerca entre les seves prioritats. L'aparició dels sindicats en el món de l'arqueologia també es va produir, fins i tot amb una manifestació pels carrers de Barcelona l'any 2007, de la mà de la CNT, contra la patronal del sector, les empreses suara esmentades.

La recerca també ha tingut molt a veure en un intent, reeixit a mitges, de moment, que fou el PIACAT (Pla Integral per a l'Arqueologia a Catalunya). Durant el 2008 la Conselleria de Cultura i Mitjans de Comunicació, presidida per Joan Manuel Tresserras, va proposar una reestructuració a fons del món de l'arqueologia, en la qual s'incidia en la recerca, però també en l'estructura administrativa, les intervencions, la formació i l'entorn professional i la difusió. Es creava una Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia, que havia de fer el seguiment i l'avaluació dels programes de recerca presentats al Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat, que havien de ser coneguts també per una Comissió Nacional d'Arqueologia i Paleontologia. Els canvis respecte d'estructures anteriors eren escassos, en aquests aspectes de la recerca. La minva de diners destinats a excavacions sí que ha anat tenint una repercussió negativa en la recerca del país, però això no ho podem atribuir directament al PIACAT, una iniciativa que està esperant un desenvolupament explícit, condicionat pels canvis polítics posteriors i la manca de recursos econòmics.

2.5. Conclusions

Com a conclusions finals, sobre les quals cal reflexionar de cara al futur, creiem que hem d'esmentar algunes fortaleses de la recerca arqueològica del país, i també algunes febleses.

Entre els primeres hi ha el paper destacat que té el nostre àmbit investigador dins el camp de les Humanitats. El lllindar amb terrenys més purament de ciències (biologia, geologia, química...) i els temes universals que tractem ens permeten una projecció internacional que es fa molt més difícil a d'altres parts de la Història que fem aquí, amb

DOCUMENT DE TREBALL

enfocaments més locals, sense que això hagi de tenir connotacions negatives. Però això cal aprofitar-ho, i, en general, les persones que investiguen a casa nostra aconsegueixen nivells alts, fins i tot excel·lents, en temes de publicacions i consecució de projectes. Els 24 grups de recerca de qualitat existents el 2009 són una prova d'aquesta vitalitat, que cal anar conservant dia a dia, amb una dedicació especial a la recerca, a les excavacions i a les publicacions.

També caldria considerar com una fortalesa l'esforç fet des de la UB i la UAB per posar en marxa dos graus d'Arqueologia que permetran, en un futur immediat, l'aparició, per primera vegada, d'arqueòlegs titulats oficialment. La professionalització haurà arribat al límit que es volia assolir fa tres dècades, i la recerca també n'haurà de treure uns beneficis indubtables, si els màsters de sortida d'aquests graus, i els que s'imparteixen en altres universitats catalanes, saben assolir la via investigadora com una prioritat, quasi com una necessitat.

Les febleses ja han anat quedant paleses al llarg del text que presentem. La davallada econòmica que s'albira al final del període que estudiem està fent que les vaques grasses del principi de la dècada es vagin aprimant fins a quedar abocades a pressupostos mínims, o directament inexistents, dedicats a la recerca arqueològica. I no ens referim tan sols als treballs de camp, sinó al personal dedicat a aquestes tasques als centres que fan recerca. La realitat encara és bona, amb la incorporació dels investigadors ICREA, però les plantilles universitàries no semblen encaminades a una consolidació, que és imprescindible si no volem que baixi el vessant investigador d'aquests centres, el motor de tot el sistema de recerca del país.

Nota: Les taules adjuntes han estat elaborades a partir de les dades proporcionades pel IEC, excepte en els casos següents: taula 7, GREC de les respectives universitats; així com de la tramesa directa de la UAB; taula 8, dades proporcionades pel Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat; taula 9, extreta del DOGC 4632 de 12.05.2006.

3. Història medieval

3.1. Introducció

En el septenni 2003-2009, la recerca en història medieval ha palesat una elevada activitat ben reflectida en el volum de publicacions. Això ha permès reflectir aspectes positius, com la captació de recursos, i d'altres més dubtosos, com la internacionalització, posant de relleu, en tots els casos, els reptes fornits per l'estructura institucional de recerca i la permanent exigència d'adaptació dels investigadors als nous marcs formals.

3.2. Estructuració institucional de la recerca. Els recursos humans i econòmics

Els investigadors en Història Medieval a Catalunya, en el període a considerar, estaven dispersats en set centres de recerca, de dimensions ben diverses. En cap d'ells articulen unitats administratives i organitzatives pròpies, tractant en tots els casos d'assolir una coherència conceptual, força definida en dos centres: la Institució Milà i Fontanals, del CSIC, i la UB. En el primer els medievalistes comparteixen el Departament d'Estudis Medievals amb altres àrees que també estudien l'edat mitjana, aparellament actualment concretat amb una investigadora de filologia. En el segon, que aplega quasi una tercera part de tots els medievalistes de Catalunya, aquests constitueixen el Departament d'Història Medieval i Paleografia i Diplomàtica juntament amb els professors i investigadors de l'àrea de Ciències i Tècniques Historiogràfiques. A la UAB els medievalistes segueixen aquest mateix esquema, afegint-hi a més les diverses àrees que es puguin encabir dins de les "Ciències de l'Antiguetat", mentre que, en nombres molt més reduïts, a la UdL s'inclouen dins d'un departament d'Història, a la URV en un d'Història i d'Història de l'Art, a la UdG en un de Geografia, Història i Història d'Art i a la UPF en un genèric d'Humanitats i Ciències Socials. La conseqüència immediata és que l'articulació en departaments universitaris no té gaire incidència en el quefer investigador. Els investigadors, seguint les respectives línies de recerca, han creat les pròpies sinergies a partir de les activitats i dels projectes de recerca i de la consolidació dels grups de recerca. Ben significativament, en cap departament tots els professors han

DOCUMENT DE TREBALL

compartit unes mateixes unitats d'investigació. Aquest biaix ha evidenciat la cerca, per part dels mateixos investigadors, de fórmules transversals que permetin tant entrelligar investigadors de diferents centres com apropar aquells ubicats en altres departaments de les mateixes universitats i que es dediquen a la recerca del mateix període medieval des d'altres disciplines. Per aquí s'ha arribat a establir articulacions de major incidència en la recerca, com s'esdevé amb el desenvolupament del grup reconegut per la UdL el 2001 i establitzat el 2005 com a "Grup de Recerca Consolidat en Estudis Medievals Espai Poder i Cultura", destinat a aplegar investigadors que treballen en temàtiques afins des de diferents àrees en la recerca medieval a la UdL i a la URV; i, encara més, quan sota la mateixa fórmula, el 2008, la UB crea, com a centre de recerca propi, l'Institut de Recerca en Cultures Medievals.

Ultra els centres de recerca esmentats, cal considerar la funció de l'Institut d'Estudis Catalans, definit jurídicament per la seva funció acadèmica i científica a Catalunya. L'IEC, sense investigadors propis, però constituït per membres d'altres centres, promou i financia programes de recerca, publicacions i altres accions en foment de la investigació en àmbits entre els que s'inclou, en el període estudiat, la història medieval.

Tema diferent és la tasca realitzada pels diversos centres locals i comarcals, de gran tradició en el teixit social català, amb una llarga trajectòria en l'aportació de novetats en història medieval i, en molts casos, sostenidors de publicacions i sobretot de revistes comarcals fornidores de destacades aportacions en història medieval. La formació universitària de molts dels seus impulsors (en general professionals de l'ensenyament, gestors culturals o responsables de centres com ara arxius, biblioteques, museus, etc...) ha incrementat la qualitat d'unes aportacions que, alhora, contribueixen poderosament a un coneixement territorialment equilibrat del que fou l'edat mitjana a Catalunya, com es demostra en les nombroses publicacions efectuades durant el període estudiat. Tanmateix, no poden ser considerats centres de recerca, perquè aquesta consideració no es deu sols a l'aportació de coneixement nou sinó a la participació en un sistema reglat internacional en l'elaboració científica. Per això són de valorar molt positivament iniciatives que enllacen aquest treball comarcal i local amb l'àmbit universitària, com ha propiciat, en el període estudiat, la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, mitjançant trobades científiques i altres activitats.

DOCUMENT DE TREBALL

Pel que fa al personal docent i investigador, durant el període analitzat, es percep una gran estabilitat en els cossos funcionaris dedicats a la recerca. En aquests nivells, tan sols hi ha hagut una creació d'una plaça nova, el 2005. de Científic Titular al CSIC. En els altres casos els canvis han estat deguts a promocions personals sense repercussió en l'increment dels membres dels cossos d'investigadors, raó per la que a la UB el 2003 augmenta el nombre de catedràtics de dos a tres; a la URV el 2008 es passa de 3 TU i 1 CU a 2 TU i 2 CU, i, el 2009, a la UdL es passa de 1 CU i 2 TU a 2 CU i 1 TU, alhora que el 2003 a la UPF la plaça de TU desapareix quan el seu titular passa a CU. Així mateix, al CSIC el 2003 hi ha el pas d'un científic titular a un investigador científic i el 2009 d'investigador científic a professor d'investigació. A la UdG no hi ha hagut canvis en aquest període, entorn a una plantilla de dos TU. S'evidencia arreu la voluntat de restringir l'accés a aquests cossos: només una promoció personal a la UB ha donat pas d'una titularitat interina d'Escola Universitària a una TU el 2003, mentre que en dates posteriors s'han cercat les estabilitzacions mitjançant les fórmules contractuals permanents pròpies del sistema català. Alguns interinatges no han consolidat la posició, com s'esdevé el 2003 a UB quan un anterior ocupant d'una plaça de titular interí troba continuïtat provisional com associat.

Les figures contractuals han conduït la consolidació de les places d'investigadors: 2 a la UB (amb l'estabilització de dos agregats, un procedent de la figura d'ajudant LRU, i un altre que ha passat pel lectorat tot provenint d'una plaça d'associat); 2 a la UAB (provinents d'associats, amb un que progressivament passa a lector el 2005 i a lector el 2009, i un altre que assoleix el lectorat el 2009) i 1 a la UPF, que el 2006 passa d'ajudant a lector. D'aquesta manera, la graduació contractual via lectorat i l'agregaduria s'evidencia com la figura preferent en la consolidació d'investigadors en l'etapa analitzada.

L'activitat investigadora ha permès incrementar les places d'investigació mitjançant els programes tant del corresponent Ministeri espanyol com de la Generalitat de Catalunya destinats a contractacions temporals d'investigació. Això va permetre que entre 2003 i 2004 la UB gaudís d'una plaça d'investigador postdoctoral; que el 2007 s'incorporés un BP a la UdL; que el 2008 el CSIC guanyés un JdC, i la UdL un RyC; i que el 2009 el CSIC afegís un RyC, a més d'una investigadora postdoctoral mitjançant el propi programa JADE. Aquestes figures no sols injecten vitalitat sinó que han facilitat la

DOCUMENT DE TREBALL

captació de capital humà que investigava fora del sistema català: els quatre investigadors que han ocupat les places més destacades (1 BP, 1 JdC i 2 RyC) procedien de centres de recerca de fora de Catalunya, tres d'ells a l'estranger. El revers d'aquesta captació de recursos és la seva manca de perspectives de futur. En cap cas la finalització del contracte ha comportat la continuïtat en nous investigadors sota la mateixa figura i, fins i tot, tampoc no s'han ofert vies per a la prolongació de la carrera investigadora en els afectats: la finalització, durant el període estudiat, de les esmentades places de postdoc, BP i JdC, ha conduït a què l'ocupant de la primera continués la carrera investigadora fora del sistema català i els altres dos no trobessin cap altre sortida que restar al marge del món de la recerca.

Més puntualment, les obligacions de gestió o d'especialització en la recerca que acompanyen als investigadors consolidats han permès crear ocasionals llocs docents que, en realitat, no han avançat vers places de recerca sinó que s'han extingit, com en els associats de la UdL entre 2008 i 2009 i l'increment, el 2009, d'un associat a la UdG i un altre a la UPF. Aquestes places s'afegeixen, en realitat, a les d'associats de què han gaudit en l'àmbit medieval destacadament la UB i la UAB. Es tracta de places creades en funció de les exigències docents i no pas de les necessitats investigadores, cosa que en sol justificar la seva escassa dotació econòmica. Tanmateix, estan ocupades per personal que investiga i que evidencia, amb aquesta tasca, la voluntat de contribuir a la carrera investigadora. En tots els casos la mobilitat i inestabilitat d'aquestes places reflecteix una precarietat que contradiu l'estabilitat necessària per a una bona tasca investigadora. Durant el període estudiat hi ha hagut, en el conjunt de les universitats catalanes, 23 professors associats en el àmbit d'història medieval, dels quals, un 26,08% en manté en aquesta situació i un 30,48% ha acabat fora del sistema de recerca.

Entremig, un 21,74% ha perllongat la seva carrera mitjançant altres fórmules precàries en el propi centre o en un altre, un 4,33% s'ha consolidat fora de Catalunya, un altre 4,33% ho ha aconseguit dins de Catalunya però en una altre àrea de recerca i només un 13,04% ha passat, en el propi centre i àmbit de recerca, d'associat a places superiors en el marc universitari actual, en tots els casos mitjançant les figures de lector o agregat. La pretensió que la figura d'associat permeti compatibilitzar les tasques universitàries amb altres dedicacions professionals properes, sols es constata en 10 dels 23 associats, els quals s'ocupen en activitats afins (centres universitaris privats, tasques tècniques en la

DOCUMENT DE TREBALL

pròpia universitat, arxius, arqueologia, gestió politicosocial) i majoritàriament –la meitat, és a dir, 5 d’ells- en ensenyament secundari. No deixa de ser una fórmula enganyosa: gairebé totes aquestes activitats comporten exigències d’alta dedicació en activitats alienes a la recerca universitària, raó per la que la majoria dels implicats no viuen la dualitat com una complementarietat de tasques i, alhora, desitjarien que la posició d’associat no fos un mer complement sinó una etapa prèvia a una consolidació universitària.

L’impuls investigador, alhora, s’ha reflectit en el manteniment de xifres ben elevades de becaris en cinc centres: UdL, UB, CSIC, UAB i UdG, que han gaudit, respectivament, de 13, 12, 6, 4 i 3 becaris, és a dir, un conjunt de 38 investigadors novells amb dotació per a la seva formació doctoral en història medieval. Tanmateix, la dificultat en la posterior consolidació d’aquests joves investigadors es pot constatar en la seva desaparició del sistema universitari català: dels 25 investigadors que han conclòs el seu període contractual en aquest període, només 9 (6 provinents de la UB, 2 de la UdL i 1 de la UAB) han prosseguit la carrera investigadora en l’àmbit de la història medieval durant el període analitzat.

El suport tècnicocientífic a la recerca s’assoleix amb les figures dels tècnics de recolzament a la recerca existents, a la UB i al CSIC, en el primer cas amb una professora associada que, durant el període estudiat, compatibilitza aquesta condició i al CSIC en comptar amb una plaça específica breument, entre 2005 i 2006.

El coetani increment de l’exigència en les formes i avaluació de la recerca accentua les contradiccions entre una triple responsabilitat professional: recerca, docència, gestió. Tanmateix, la tasca de recerca efectuada pels medievalistes catalans ha estat majoritàriament reconeguda de forma exitosa, a tenor dels reconeixements. el 62,5 % dels investigadors han assolit positivament els trams de recerca atorgats per l’agència pertinent (CNEAI en el cas de TU i CU, i AQU en cas d’agregats), cosa que no sols implica efectuar un bon nivell de recerca sinó de saber orientar adientment la seva divulgació científica, d’acord amb el patrons de qualitat exigits. Igualment, hi ha altres indicadors més concrets, com haver estat en vigència, durant el període estudiat dues distincions la recerca aleshores atorgades pel DURSI (una a la UdL fins 2004, i una altra a la UdG entre 2004 i 2008).

DOCUMENT DE TREBALL

Una darrera reflexió és la desigual relació entre els medievalistes i els paleògrafs. Aquests darrers, seguint la pauta imposada pels reports precedents, no han pogut ser inclosos en cap dels càlculs estadístics i reflexions del present informe, atès que configuren una àrea específica, de Ciències i Tècniques Historiogràfiques. Tanmateix, desenvolupen una activitat molt propera als medievalistes, prou evidenciada en la mateixa proximitat en l'articulació organitzativa. Estan presents a la UB, UAB, UdG i URV, sempre compartint departament amb els medievalistes. La major presència correspon a la UB: en el període estudiat s'han produït dues promocions de TU a CU (2004 i 2009), la jubilació de dos CU (2003 i 2008) la continuïtat de 1 TU i la incorporació d'un nou TU el 2003; a més s'han emprat les figures contractuals per a establir professorat: l'agregaduria ha permès consolidar una associada el 2006 i un titular interí d'escola universitària el 2009, alhora que s'han generat quatre noves places d'associat; un el 2006, dues el 2008 i una el 2009. A la UAB, s'ha mantingut la plaça de CU, així com la d'un CU emèrit, i s'han generat dues TU, un el 2003 i un altre el 2009, amortitzant places prèvies, respectivament, d'ajudant i d'associat, comptant a més amb una becària des de 2007. Finalment, s'ha mantingut estable, en aquesta àrea de Ciències i Tècniques historiogràfiques, el TU present tant a UdG com a URV.

Taula 12.-Dotació investigadors per centres

Pel que fa al funcionament de la recerca en grup, cal dir que els actuals investigadors tenen assumit com a marc de treball bàsic el projecte de recerca. Només el 4% treballa de forma aliena als projectes de recerca, un altre 2% hi participa ocasionalment i la resta, és a dir, el 94%, participa de forma permanent en els projectes de recerca competitiu. En el 11,11% dels projectes s'han cercat interdisciplinarietats que van més enllà de l'edat mitjana, des d'un punt de vista temàtic i cronològic. En la resta, els projectes s'han centrat bàsicament en el període medieval, encara que sigui comptant amb la col·laboració d'altres àrees de coneixement dedicades a l'estudi de l'edat mitjana. Alhora, també s'ha cercat una certa transversalitat, en aplegar investigadors de diferents centres entorn a temes de recerca comuns. Per això un 22'22% dels investigadors ha participat en projectes liderats des d'altres centres universitaris. La mateixa xifra permet copsar que la majoria restant participa en projectes dels propis centres. En un sentit semblant, es percep una forta estabilitat pel que fa a IP. Dels 23

DOCUMENT DE TREBALL

investigadors que han constatat com a IP en projectes del “Plan Nacional I+D+I” durant el període analitzat, en 16 existeix una continuïtat prèvia o posterior d’una condició similar en el lideratge de recerca.

Destaca el majoritari recurs als projectes demanats al “Plan Nacional I+D+I”, elaborat pel Ministerio de Ciencia y Tecnologia el 2003 i, a partir de 2004, pel Ministerio de Ciencia e Investigación (MICINN), en el marc del qual s’han gestionat 31 projectes en els centres de recerca en història medieval durant el període analitzat. Al mateix temps, els investigadors també han participat en convocatòries públiques i assolit projectes de recerca convocats per l’IEC, fundacions i governs autonòmics que fan aquest tipus de convocatòries. Es també de destacar que els investigadors han excel·lit en captar un important nombre d’ajuts a la recerca, que han possibilitat la realització d’accions mobilitzadores, ja siguin reunions científiques, excavacions... En la majoria dels casos es tracta de convocatòries competitives, bé que també cal incloure específics convenis sota els mateixos objectius.

Es percep, alhora, una voluntat internacionalitzadora. 3 universitats (UdL, UAB, URV) han liderats projectes de recerca competius guanyats en convocatòries que exigeixen el treball conjunt amb equips internacionals, ja sigui a través dels programes del MICINN (accions integrades) o del govern autonòmic català (programes ACI, PBR). També cal afegir en el mateix sentit els convenis del CSIC amb centres de recerca d’Itàlia i del Marroc. En canvi sobta l’escassa participació en convocatòries dels diferents organismes europeus de recerca (ESF, ERC, EC, etc.). Només el 12,74% dels investigadors (pertanyents a UB, UAB i UdL) formen part, en el període estudiat, de projectes de recerca aprovats per organismes europeus, i només hi ha dos projectes liderats des d’universitats catalanes (UAB, UdL).

Taula 13. Projectes liderats als centres de recerca catalans (2003-2009)

Recerques ben properes han estat empenyades des de l’àrea de Ciències i Tècniques historiogràfiques, cosa que afegiria 3 projectes del Plan Nacional I+D+I a la UAB i 1 a la UB, així com 1 projecte per convocatòria del propi centre universitari a la UB, a més de 3 ajuts guanyats per la UB i 6 per la UAB.

DOCUMENT DE TREBALL

La generalització del sistema de treballs en projectes de recerca configura la participació del medievalisme en els paràmetres usuals de la producció científica actual. Alhora, comporta que els investigadors han assumit haver de dedicar part del seu temps de recerca a les tasques burocràtiques inherents a elaborar, presentar i gestionar projectes, sobretot perquè normalment no disposen de personal tècnic auxiliar qualificat per aquestes tasques. També, evidentment, queda condicionada l'orientació de la recerca, no sols temàticament sinó formalment, perquè projectes de recerca de curta durada –en general tres anys–, poc dotats econòmicament, que obliguen a articular plans de treballs coherents entre diversos investigadors i exigeixen publicar resultats científics entorn del mateix període d'execució, solen abocar a una suma d'aportacions de dimensions menors més que no pas a recerques que poguessin combinar la profunditat d'estudi amb una visió més ample.

L'hàbit de treball en equip que denota la importància dels projectes de recerca, concorda amb l'increment de l'articulació en grups de recerca. Només el 3,34% dels investigadors no s'enquadra en un grup de recerca consolidat (SGR) durant el període estudiat. El 6% del professorat s'integra en grups de recerca consolidats de transversalitat cronològica i liderats fora de l'àmbit medieval. Destaquen els que són liderats per antropòlegs: el Grup d'Antropologia Social de la URV i l'Observatori de l'Alimentació (ODELA) de la UB. Mentre el primer d'aquests casos ha comportat una certa renúncia a les línies de recerca empentades des de la història medieval, en el segon s'ha efectuat un encaix ben fructífer per a una reconeguda línia de recerca des del medievalisme entorn a la història de l'alimentació. La resta de medievalistes s'aplega entorn a grups liderats per medievalistes, tot encabint també, vies d'interdisciplinarietat.

D'aquesta manera, es pot considerar que els grups de recerca reconeguts per l'AGAUR emmarquen la recerca en història medieval. Ben significativament, el nombre de grups de recerca consolidats ha anat augmentant, bé que sense deixar de denotar l'estabilitat en l'estructura d'investigació. Tres grups de recerca consolidats han estat reconeguts a les tres convocatòries del període estudiat: el 2001, el 2005 i el 2009: el "Grup de Recerca d'Arqueologia Medieval i Postmedieval" de la UB i dos grups del CSIC: el "Grup de Renda Feudal i Fiscalitat a la Catalunya baix-medieval" i el "Grup de Recerca de la Corona Catalano-aragonesa, l'Islam i el món mediterrani". Aquests s'amplien amb la participació, des de 2005, d'un grup assentat a la UdL, el "Grup de Recerca

DOCUMENT DE TREBALL

consolidat en Estudis Medievals Espai, Poder i Cultura”, el qual serà revalidat el 2009, i, a partir d’aquesta mateixa convocatòria, la incorporació d’uns altres dos provinents de la UAB: el grup sobre “Ocupació, Organització i Defensa del Territori Medieval” i el Grup sobre “Arqueologia Agrària de l’Edat Mitjana”. Així mateix, tant a la convocatòria de 2005 com a la de 2009 s’han afegit dos grups més a la UB, un sobre estudis de gènere, de ventall cronològic més ample, però liderat des de l’àmbit medieval i força cohesionat gràcies a un profund rodatge en els anys previs –“Projecte Duoda biblioteca Virtual Duoda”- i un altre que ha evolucionat, des d’una inicial orientació pedagògica el 2005, (“Taedium. Grup de Recerca d’història medieval i Innovació Docent Universitària”), cap a una específica orientació sobre textos el 2009: “Grup de recerca en història Medieval: fonts i estudis”, deixant en un apartat docent intern, reconegut per la pròpia universitat, la primera advocació.

Amb 32 membres el grup més extens, i 8 el més reduït, els grups de recerca consolidats tenen una dimensió mitjana de 16,37 investigadors i es mostren, en tots els casos, clarament interuniversitaris, cercant les sinergies en la temàtica transversal escollida com a comú denominador, cosa que també hi aplega investigadors aliens al sistema científic. No es sumen, doncs, laboratoris sinó investigadors individuals, sovint de diferents centres, inclosos alguns de fora del sistema investigador català amb clares apostes per incloure recercadors estrangers, amb el comú denominador d’estar treballant temes similars. La dispersió inherent a aquesta estructura remarca la necessitat d’establir fórmules de connexió científica entre els membres, tot deixant oberta una reflexió sobre les dificultats de gestió i respecte de les condicions idònies per al correcte i cohesionat funcionament d’un grup de recerca.

Taula 14.-Membres dels grups de recerca consolidats

Tot tractant de graduar els grups, l’organisme pertinent –AGAUR- concedeix uns petits ajuts genèrics inicials als que han estat millor valorats, els quals esdevenen així grups finançats. Es tracta de dotacions ben limitades, que es poden compensar perquè la condició de consolidat és tinguda en compte a l’hora de sol·licitar altres ajuts. Igualment, els diferents centres de recerca solen completar els ajuts genèrics dins de polítiques que, alhora solen establir una gradació de la resta de grups interns.

Taula 15.-Classificació Grups de recerca consolidats

Els membres de l'àrea de Ciències i Tècniques historiogràfiques també participen de l'interès per treballar integrats en grups de recerca reconeguts, demostrant de nou la proximitat amb el medievalisme mitjançant la presència de membres d'aquesta àrea de coneixement en 2 dels grups de recerca consolidats liderats per medievalistes a la UB. De manera més específica, el 2009 la UAB obté, dins de la mateixa convocatòria de SGR, la consideració emergent de Grup de Recerca Singular (GRS) per al grup liderat des de l'àrea de Ciències i Tècniques historiogràfiques.

La composició dels projectes de recerca i dels grups de recerca mostra una contradicció en la política dels centres, perquè la dinàmica a la transversalitat mostrada pels investigadors, tendent a cercar agrupacions temàtiques que permetin coordinar investigadors de diferents centres, es contradiu amb les polítiques desplegades per les diferents universitats, tendents a primar projectes i grups de recerca assentats a cada universitat. Això, per altra banda sembla de difícil viabilitat ateses les reduïdes dimensions de la majoria dels centres, a no ser que s'avanci vers a grups grans que no tinguin en compte l'especialització en història medieval, o que, pel contrari, es prefereixin grups de dimensions ben reduïdes.

En qualsevol cas, la dinàmica d'esmerçar energies, per part dels mateixos investigadors en participar a les convocatòries públiques mitjançant articular projectes, conjuntar grups, recercar ajuts i promoure convenis, dona els seus fruits en l'obtenció del finançament amb què desenvolupar les diferents tasques i activitats de recerca. El conjunt de recursos aconseguits en el període estudiat comporta una xifra total de 3.393.339,77 €, corresponents 1.959.827,83 € projectes i 1.433.511,94 € diversos tipus d'ajuts. Són quantitats distribuïdes de manera ben diversa segons centres a tenor de les diverses iniciatives. Per una banda, el gruix de la xifra global obliga a qüestionar-se si una inversió d'aquestes dimensions ha comportat una reversibilitat científica i social, és a dir, si els projectes de recerca i les diverses activitats (excavacions, reunions científiques...) eren inassolibles sense ajut econòmic i si han culminat amb uns resultats ben palpables, especialment en forma de publicacions, que palesin un avenç significatiu en el coneixement de la història medieval. Per altra banda, la diversitat de projectes i activitats en què es distribuïxen aquestes quantitats al llarg d'un septenni es tradueix en

DOCUMENT DE TREBALL

una mitjana de 484.762,81€ anuals a distribuir entre tots els centres i iniciatives, cosa que enllaça amb les queixes dels investigadors per l'escassa dotació dels respectius projectes i iniciatives. Tot plegat, deixa oberta la reflexió sobre com assolir una major eficàcia en la inversió en la recerca.

Taula 16.-Recursos econòmics aconseguits

Pel que fa a la implantació de doctorats i màsters, cal dir que les dimensions reduïdes de la majoria dels centres universitaris i el canvi en els plans docents que s'opera durant el període estudiat afecta el sistema de formació de nous investigadors. Enlloc no s'ofereixen específics cursos de doctorat específics i màster conduents al doctorat en història medieval, bé que tant a la UB com a la UAB s'elaboraren combinacions amb àmbits cronològics propers. En la primera s'oferia fins 2005 un curs de doctorat comú amb història moderna: "Món medieval i modern: últimes línies de recerca"; i en la segona es succeïren tres programes de doctorat: "doctorat en arqueologia i Història Antiga i Medieval (2002-2005); "Arqueologia, Història Antiga i Medieval i Ciències i Tècniques Historiogràfiques" (2004-2006); "Recerca en Història Antiga i Medieval" (2005-2008). A la UB es va passar al "Màster en Cultures Medievales", compartit amb les altres àrees de recerca sobre el període medieval, especialment les filològiques, mentre que a la UAB es va adoptar, des de 2007, el Màster de Ciències de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana", dins del programa "Cultures en contacte a la Mediterrània"..

A la UdG es participava en un programa de doctorat en "Ciències Humanes i de la Cultura", que el curs 2008-2009 deixa pas al màster d'iniciació a la recerca en "Humanitats: història, Art, Filosofia, Llengua i Literatura", que dels seus 60 crèdits ofereix un itinerari formatiu de 30 crèdits sobre "Cultura i societat a l'època medieval". No hi ha en canvi, en el període estudiat, una formació específica a UPF, UdL i URV. Tanmateix, en aquesta hi havia, des de 2003, presència medieval al màster "Arqueologia clàssica" i, des de 2004, en el Màster d'Estudis culturals Mediterranis. A partir de 2009 en aquest centre s'orienta la iniciació a la recerca en història medieval dins del màster de 60 crèdits "Societats Històriques i Formes Polítiques a Europa", en la que s'hi encabeix la formació en història medieval, encara que sense gaudir d'itinerari propi.

DOCUMENT DE TREBALL

Aquesta disparitat en la formació no mostra una relació directa amb el número de becaris en formació doctoral, ben elevat en un centre sense pla formatiu específic (UdL) i en un altre que, pel seu caire investigador, manca de capacitat per desenvolupar plans docents propis (CSIC). Semblantment, les ofertes formatives més especialitzades, oferides per la UB i la UAB, es corresponen amb un número ben dispar de becaris.

En el finançament de les beques doctorals es mostra destacada l'aportació efectuada pel Ministeri -30,76% del total, en el cas del CSIC incrementat perquè el marc jurídic dificulta la seva participació en les convocatòries de la Generalitat. Aquesta, però, va assolint el pes destacat, assolint el 46,75% del total. El propi centre ha atorgat beques doctorals en quatre centres (el 17,95% del total), arribant a suposar la tercera part de les concedides a la UB i la UdG. Alhora, tant el CSIC com la UdG han aconseguit sumar-hi beques doctorals provinents de fundacions i de convenis específics.

Taula 17.-Finançament beques doctorals

La capacitat per canalitzar una específica i qualitativa formació investigadora en història medieval dins del context del nou marc docent tot just encetat en acabar el període analitzat, esdevé tot un repte que condicionarà, sens dubte, la viabilitat i qualitat de la recerca en el futur.

Les revistes de recerca, en el competitiu context actual, esdevenen un indicador de qualitat per raó de la seva funció d'atreure investigadors d'altres centres que escullen aquest mitjà per a difondre les seves recerques. Diverses revistes científiques catalanes canalitzen investigacions sobre el període medieval, que seran publicades, sota el vector comú que sigui propi de la revista, juntament amb textos referents a altres períodes històrics. De manera molt més concreta, dos centres de recerca mantenen revistes específiques sobre Història Medieval: *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, vinculada a la UB des de 1980, i *Anuario de Estudios Medievales* del CSIC, on s'hi manté des de 1964. Mentre aquesta darrera s'ha adequat als nous indicadors de qualitat, assolint una posició de referència internacional, la primera ha continuat, en el període estudiat, sense incorporar els indicadors actualment demanats per les agències d'avaluació de la qualitat de les revistes científiques. Ja en aquest nou marc, el 2007 la

UdL afegeix una nova revista especialitzada en la recerca medieval: *Imago Temporis Medium Aevum*.

Taula 18.- Indicadors de qualitat de les revistes de recerca

3.3. La producció científica

L'anomenada crisi de la història, que donà lloc a explícites publicacions de reflexió arreu del món la darrera dècada del segle XX, coincidia a Catalunya amb el final d'unes dècades en què el quefer de l'historiador s'havia sentit interpellat per demandes de revisió social i identitària que, d'una o altra manera, havien pogut incidir en l'hermenèutica aplicada a l'heurística. Així, no pas establint una ruptura amb els fases prèvies sinó mostrant que s'han paït les aportacions de les etapes precedents, en la primera dècada del segle XXI el medievalisme pot avançar a la recerca de noves línies conductores. El medievalisme ha catalitzat, en el període ara analitzat, una contundent revisió, amb uns mètodes molts atents a les fonts i amb un treball preocupat per renovar els eixos conductors. Exemplifica aquest canvi el fet que la part d'història medieval de la "Història de Catalunya" dirigida per A. Balcells publicada el 2004 i amb nombroses reedicions posteriors, mostra uns plantejaments explicatius ben diferents als exposats en les històries generals precedents.

Per una banda, l'adopció del "poder" com a vector conductor permetia reprendre la història política, amarada d'història social, i replantejar la mateixa estructura institucional de la Corona d'Aragó i, específicament, de Catalunya, tot podent revisar no sols l'articulació del govern sinó els encaixos entre els diferents grups socials i la gestació dels determinats discursos de justificació política. La relació entre unes societats urbanes vigoroses i un entorn jurisdiccionalment fragmentat, sota un monarquia feble, imposa un específic disseny institucional i social. El carreratge, el sometent, l'actuació dels oficials jurisdiccionals, l'actuació dels estaments a les corts, el paper i actuació de l'Església en la seva diversitat, l'articulació de la "terra" en el "General", el pes exigít per la capital del país, la narrativa i l'escenografia del poder regi, la moneda en el joc del poder, etc... són peces diverses que han pogut ser encaixades des d'una nova perspectiva que dóna més valor a una arquitectura

DOCUMENT DE TREBALL

institucional i social basada en la concordança de tots els grups de pressió, segons el vigor polític, social i econòmic baixmedieval.

Aquest plantejament troba diferents punts d'intersecció amb la prolongació de la destacada tasca efectuada des de la dècada anterior per part dels historiadors centrats en l'estudi de les finances reials, especialment en el seu encaix amb l'administració municipal, cosa que obre un enriquidor finestral vers l'anàlisi de la funció del deute públic en les relacions institucionals, socials i econòmiques, i vers la revisió del seu impacte en la societat urbana, tant per la càrrega impositiva i la seva distribució, com per les ramificacions en les relacions entre els nuclis urbans i els entorns rurals.

Per aquí s'enllaça amb els estudis específics sobre la societat rural baixmedieval, afectada per la relació vilatana, la fractura jurisdiccional i l'evolució del domini senyorial, amb les conseqüències exactives i socials. S'han pogut revisar importants aspectes, des de la tinença de la terra a la redimensió de la veritable significació dels mals usos, especialment la remença .

L'encaix entre societat i poder aboca a la revisió d'un altre pern, l'econòmic, a partir d'atendre la mateixa vivència social, ja sigui en conèixer l'interior de la casa burgesa, el recorregut de les mercaderies, l'anàlisi dels mitjans de transport marítim i de la xarxa viària, l'explotació de recursos naturals i artesanals, els circuits d'esclaus, el mercat de la terra o els gruixos del crèdit, a més d'analitzar el comportament, en tots els aspectes, de famílies situades en els diferents nivells de l'estrat social. La suma d'aquestes vies permet obtenir una visió més ajustada i coordinada de la realitat, cosa que incita a apamar, revisar i resituar antics llocs comuns com la pretesa llarga crisi baixmedieval.

La combinació dels vectors polítics, militars, socials i econòmics a la baixa edat mitjana remet a la revisió de la projecció exterior de Catalunya, revisant la relació amb els altres regnes de la Península o, encara més, mirant vers la Mediterrània, ja sigui cap a l'Orient comercial, cap a l'espai italià o també vers els sectors occidentals. Així s'ha pogut conèixer millor els mecanismes d'incidència a Sicília i encara més a Sardenya, i renovar el coneixement de la relació amb el nord d'Àfrica i, destacadament, amb Granada, cosa que remet, alhora, a reflexionar sobre els interessos en joc en el tracte, econòmic i social, amb l'alteritat ideològica en el context d'un mediterrani comú.

DOCUMENT DE TREBALL

La introducció de nous vectors socials ha permès que continuessin fructificant plantejaments encetats en les dècades precedents, com la revisió de la funció cultural i social de l'alimentació en els diferents grups socials, o en els estudis de gènere en la seva àmplia gamma que cerca copsar la pluralitat de vessants ocupats per la dona. L'afany per retrobar les persones i les motius del seu comportament ha obert innovadores vies d'accés cap a l'axiologia i les creences, incloent l'escorcoll de les biblioteques particulars dels burgesos barcelonins, la revisió de l'espiritualitat, el misticisme femení i la funció de l'escriptura. Es tracta d'encertar els elements sobre els que la societat, en els seus diferents grups socials, cohesiona la pròpia identitat, genera una memòria i ho justifica mitjançant una específica ideologia. En aquest sentit, la consolidació de la societat sota un cristianisme segur i exloent atrau l'atenció vers les minories inassimilables encabides, és a dir, jueus i musulmans. L'encaix –o el desencontre- mutu també s'ha estudiat en els moments de topada expansiva, especialment en els segles XII i XIII.

L'estudi de la societat des de les seves mancances ha portat a analitzar tant aspectes vinculats a l'incompliment de normes, el trencament de l'ordre social, la definició del mal que ha de ser punit (heretgia, fetilleria, delinqüència, criminalitat...) i l'actuació de la justícia, com al comportament de la societat davant l'adversitat, ja siguin les calamitats naturals o les caresties i fams. Aquest darrer vessant ha continuat avançant entorn als problemes d'abastament a les viles i ciutats, alhora que també ha puat en l'allargament del ventall cronològic cap als segles centrals de l'edat mitjana. En tots els casos, s'hi ha cercat tant la incidència en l'economia com, destacadament, la resposta de la societat davant les dificultats, cosa que ha permès comparar-hi els diferents grups socials i l'exercici del poder inherent.

L'atenció vers els segles centrals de l'edat mitjana ha aportat nous punts d'anàlisi sobre l'evolució social, percaçats en revisar el mercat de la terra, els règims de tinença, l'establiment de vinculacions de dependència, els gravàmens exactius o la progressiva articulació territorial en els seus diferents nivells i continguts. Per aquí s'han culminat revisions que ja havien estat apuntades en la dècada precedent, tot posant en relació les estructures familiars, les senyories, la funció dels mercats vilatans i, en definitiva, la generació dels valors justificatius, amb el concurs de l'Església, la pretensió d'afermament reial, l'assumpció per part de la noblesa i la receptibilitat en la pagesia.

DOCUMENT DE TREBALL

La irrupció d'un específic grup burgès, en aquests mateixos segles centrals, comporta unes noves exigències d'encaix que han pogut ser objecte d'estudi en societats noves, com Tarragona, Tortosa o Lleida, facilitant així la continuïtat en l'engranatge explicatiu. Ordes religiosos expandits en aquest context, com el Císter, els ordes militars o els canonges premostratosos, han gaudit d'una específica perspectiva en aquest marc d'anàlisi.

En interrogar-se pels valors cohesionadors de la societat dels segles centrals, ha calgut aprofundir en la interpretació de la violència, entesa com un element del sistema, revisant els continguts de conceptes com guerra i pau i el seu encaix amb l'evolució de la feudalitat. Aquesta revisió conceptual ha facilitat, també, una millor comprensió del funcionament polític, incloent-hi la relació amb l'entorn occità i provençal.

La revisió dels segles altmedievals ha aprofundit en la importància de l'escriptura i la seva funció. Alhora també s'ha assolit una visió més equilibrada entre els diferents comtats així com l'evolució de la frontera. Aquesta, en si mateixa desenvolupa tot un nou vector explicatiu. Una frontera amb dos costats, cosa que ha vingut acompanyat de nous anàlisis en l'estudi dels espais andalusins, emprant una renovació metodològica tot pretenent obtenir noves respostes de l'amalgama de fonts diverses i disperses.

La perspectiva jurídica, social i política ha tractat de renovar la recerca sobre el període carolingi, plantejant les qüestions entorn de les creences i la noció pública, així com la projecció, en tots els vessants, sobre el territori. La comparativa hispànica d'aquesta societat altmedieval i les arrels visigodes també han estat objecte d'assenyada revisió des de la perfilació i anàlisi del poder reial, l'articulació de l'aristocràcia, la funció de l'Església i l'existència d'una dissidència sota forma religiosa.

La meitat dels grups de recerca consolidats el 2009 fan al·lusió a l'espai físic: dos en definir-se com a grups d'"arqueologia", un altre incloent la paraula "espai" en el seu enunciat i, el darrer, invocant el "territori medieval". Des de vessants molt diferents, l'espai, el territori i el paisatge han esdevingut objecte d'estudi, afectant tot el ventall cronològic i amb resultats ben diferents. El territori ha de ser vist com l'espill de la societat i, per tant, en mostrar la seva articulació institucional o en reflectir les disputes

DOCUMENT DE TREBALL

endegades al seu damunt, l'espai ofereix un retrat polític i social, ja sigui a l'interior urbà –fins i tot domèstic- o en un paisatge rural progressivament antropomorfitzat.

Les problemàtiques inherents a les fonts imposen prudències en algunes deduccions arqueològiques, sobretot quan s'interroga el territori o el paisatge sobre realitats allunyades cronològicament i no prou contrastades a causa de les mateixes dificultats heurístiques. En altres casos, el treball arqueològic ha de tractar de superar estadis descriptius per avançar cap a aportacions sòlides. També s'ha avançat en la perspectiva comparativa, prou palesada en la tasca desenvolupada pels grups de recerca consolidats en arqueologia medieval en actuar en un cas al Iemen i en altre al nord de Castella i al País Basc, amb les corresponents aportacions bibliogràfiques.

D'una i altra manera, l'arqueologia mostra la seva vivor entre el medievalisme català, com també ho evidencia el sorgiment d'una col·lecció de llibres específica a la UdL. Corresponentment, ha conduït propostes de renovació metodològica o conceptual. Un grup de recerca transita un específic entramat interpretatiu des de l'estudi de la funció de l'aigua en l'agricultura i, a partir d'aquí, en l'articulació social, econòmica i política de la societat musulmana, cap a una més comprensiva arqueologia agrària. Des d'altres àmbits també s'ha poutat en una arqueologia que, sobretot a través d'una prospecció sistemàtica, obri vies amb què penetrar en els espais més inconeguts de la societat andalusí, cercant aliatges amb eines com la toponímia i tractant de revisar territoris poc atesos (àmbits de secà, fronterers...) i, també, reinterpretar la territorialització des de vessants com el defensa, cosa que, de nou, reclama prudències en les deduccions.

Aquests apropaments a la societat islàmica, i especialment l'andalusina, es complementen amb els efectuats des de l'estudi de la moneda, amb tota la seva significació no sols econòmica sinó exactiva, social, política i institucional. De manera ben diferents, la societat islàmica també ha estat investigada des dels fonaments i discursos del poder en períodes com l'omeia, o des d'una penetració en el pensament per tal de copsar valors i eixos identitaris en aspectes com el gènere i l'alteritat.

En tots els casos, les recerques s'han enriquit en continuar la progressiva aportació de fonts, de forma desigual i aleatòria, tasca que conforma una intersecció entre historiadors, paleògrafs i estudiosos locals, en tots els casos altament profitosa en

DOCUMENT DE TREBALL

incrementar les fonts en circulació. S'hi ha afegit un específic treball de recerca i estudi d'arxius particulars, alhora que molts dels arxius oberts al públic han millorat l'accés a les fonts inèdites, gràcies a la informatització que ha anat possibilitat també l'accés a les fonts per internet.

Com és sabut, les tesis doctorals constitueixen un aspecte clau de la producció científica. Durant el període estudiat es van llegir 28 tesis doctorals, el 71,42% de les quals es van defensar a la UB. Tres d'aquests doctorants són de procedència estrangera que han completat la seva formació a la UB. El conjunt català fou dirigit per 14 directors de tesi (una mitjana, doncs, de 2 tesis per cada director), cosa que denota una certa concentració en el lideratge de la recerca, també pel que fa a la formació. Dues terceres parts d'aquestes tesis es centren en el període baixmedieval, i la resta en l'edat mitjana alta o central. Han pogut innovar en aspectes ben diversos, si bé destaca la interrogació del territori com espill de la societat en els diferents períodes (la transició des del món clàssic, la societat andalusina, el paisatge comtal, les transformacions arran de les conquestes dels segles XII i XIII o l'articulació de la societat rural baixmedieval), enllaçant amb la funció del mercat, les produccions i distribucions artesanals, els circuits comercials i l'abastament de la ciutat baixmedieval, amb totes les implicacions en el govern urbà i els comportaments socials. La preocupació per la identitat de la societat baixmedieval ha clarificat aspectes com la religiositat en l'expressivitat femenina o els eixos vivencials burgesos, facilitant la revisió de la puixança urbana, ja sigui en les relacions de poder expressades en àmbits com les corts, o en la imposició sobre l'entorn rural en aspectes com la remença. Llevat de casos força concrets, la recerca s'ha centrat en el cas català. Formalment, totes aparenten tenir la màxima vàlua, en tant que han rebut la màxima qualificació, quatre d'elles arrodonides amb el premi extraordinari.

Arran de la progressiva reforma de l'ensenyament, la tesi doctoral es presenta encaixonada en un calendari de realització molt concret. La realitat, però, s'evidencia ben diferent: la majoria de les tesis són defensades en dates força posteriors a la finalització de la beca doctoral. De les 25 beques doctorals finalitzades en aquest període, només 8 (30,76%) han desembocat en la defensa d'una tesi doctoral l'any següent. En la majoria dels casos en el període estudiat, per tant, les lectures de tesis han correspost a becaris que han deixat transcorre uns anys entre la finalització del gaudi de

DOCUMENT DE TREBALL

la beca doctoral i la defensa de la tesi. La condició de becari doctoral s'evidencia com la via habitual: sols un 11'53% dels qui han assolit el grau de doctor ho han fet sense haver gaudir prèviament d'una beca doctoral.

La contrarietat de les tesis no es conclouen en acabar el període de gaudi de la beca doctoral remet a la dificultat per encabir les recerques en un model de 'cursus honorum' rígid i regular en la formació universitària, en el que la fase predoctoral vingui seguida per la lectura immediata de la tesi i el pas a figures postdoctorals. Tanmateix, el més preocupant són els casos en què el gaudi de beques doctorals no culmini en la defensa i aprovació de les respectives tesis doctorals, en tant que fan témer un malbaratament en la inversió formadora i un fracàs en el mateix procés formatiu.

Taula 19.-Beques i tesis doctorals

Pel que fa a l'indicador bibliomètric de la producció científica, durant el període estudiat, els medievalistes catalans han efectuat 1.249 publicacions. El 55,8% d'aquestes obres han estat en forma de capítol de llibre i el 3146% com article. L'elevat volum de publicacions de dimensions menors mitjançant els capítols de llibre i els articles concorda amb les coetànies directrius en la recerca i és coherent amb els projectes de recerca. Tanmateix, els mitjans de difusió científica són molt propers i en general aliens als àmbits punters. Es genera així un decalatge entre la qualitat de la recerca assolida i els mitjans de difusió, que majoritàriament s'escullen propers, de curt radi i escassa internacionalització.

Els llibres reflecteixen la mateixa dinàmica científica, amb elevada presència de recopilatoris i compendis a costat d'obres que culminen recerques força completes.

Taula 20.-Indicadors bibliomètrics

3.4. La projecció científica i social de la recerca

Els medievalistes catalans participen de la recerca en els punts de referència internacional: el 77,42% dels investigadors consolidats (CU, TU i agregats) ha

DOCUMENT DE TREBALL

participat activament en congressos o seminaris científics a l'estranger durant el període estudiat, i una cinquena part (20,30%) dels mateixos ha efectuat estades en centres de recerca l'exterior superiors a 1 mes (veure taula).

A més, el 'cursus honorum' va incorporant una estada postdoctoral a l'estranger. En el període analitzat, 5 investigadors han guanyat una plaça postdoctoral en universitats estrangeres. 2 d'ells procedien de la UAB, 2 de la UdL i 1 de la UB. En 3 casos ha estat sota finançament ministerial, en 1 pels programes de mobilitat de la Generalitat i en el darrer gràcies a finançament europeu (programa Marie Curie). D'acord amb les seves recerques i en coherència amb la tradició medievalista catalana, 3 cercaren universitats franceses, i en els altres dos casos s'acolliren a centres italians. Significativament, en acabar la seva estada de dos anys, 2 seran reincorporats a la universitat d'origen (UAB, UdL), 2 trobaran plaça en altres universitats catalanes (UdL) i 1 s'estabilitzarà al mateix centre de recerca estranger que l'havia acollit. La capacitat de recuperar els investigadors formats a l'estranger esdevé un clar benefici pel sistema universitari català, per la formació i pels contactes assolits. Tanmateix, bé que en el període analitzat s'ha aconseguit recuperar 4 dels 5 enviats a l'estranger (i el restant es manté dins del sistema de recerca, bé que en un altre país), en tots els casos ho han fet en places contractuals temporals sobre les que no pot deixar de planar la incertesa vers el futur.

Aquestes estratègies permeten refermar els llaços entre investigadors nacionals i estrangers. De fet, la relació estreta es constata per moltes vies. Una és l'existència de destacats investigadors estrangers que centren la seva recerca sobre temàtica catalana, sovint mantenint una permanent relació amb la medievalística catalana. En el període analitzat s'han produït aportacions cabdals d'un llarg seguit d'autors: Thomas N. Bisson, Jeffrey A. Bowman, Damien Coulon, Paul Freedman, Christian Guilleré, Adam Kosto, Damian Smith o Michel Zimmermann,

La relació mútua s'evidencia en el fet que les línies de recerca desenvolupades pels medievalistes catalanes denoten una bona sintonia amb els eixos centrals de la recerca internacional. Tanmateix, els objectes de la recerca es centren en el propi territori, i només rarament aprofiten una comparativa amb altres àmbits. De tota manera, la producció científica del medievalisme català acostuma a estar ben representada en la

DOCUMENT DE TREBALL

participació en les indexacions internacionals. Gran part de les recerques efectuades pels autors catalans són recollides per bases de dades reconegudes com Medioevo Latino, Regesta Imperii i sobretot l'International Medieval Bibliography, aquesta darrera beneficiada per un acord específic entre el CSIC i el Institute for Medieval Studies de la University of Leeds a través de la redacció del Repertorio del Medievalismo Hispánico.

La transmissió de la recerca directament als fors internacionals, mitjançant publicacions a l'estranger és un recurs ben poc socorregut: els medievalistes catalans han publicat en l'estranger tan sols el 3,21% dels llibres, el 10,5% de les direccions científiques de llibres, el 14,65% dels capítols de llibre i el 6,65% dels articles. Encara més rarament han escollit idiomes de major ressò científic. El 57% de les publicacions empen la llengua del país (català), seguit per un 31,95% en la llengua oficial de l'estat espanyol (castellà). En canvi, només un marginal 3,60% ha estat publicat en anglès, l'idioma que s'ha imposat com a 'lingua franca' científica internacional. La llengua tradicionalment de referència en la formació medievalista en les dècades precedents, el francès, és una mica més recorreguda, bé que sense sortir de la marginalitat: l'han emprada un 4,72% de les publicacions. L'altre àmbit de referència natural del medievalisme català tradicional, Itàlia, sols ha incitat a un 2,4% de publicacions en aquesta llengua. És evident que, ben majoritàriament, s'escriu de cara a un escenari català o, en tot cas, hispànic.

La contradicció també es palesa, com hem comentat, en els projectes d'investigació: una presència gens menyspreable de projectes de recerca que requireixen partners internacionals -4 projectes a la UdL, 2 a la UAB, 1 a URV i 1 a CSIC- es contraposa a una escassa participació en projectes europeus, amb tan sols dos projectes liderats des de Catalunya (UAB, UdL).

En definitiva, més que una manca d'internacionalització, es produeix una disfunció, perquè les fites assolides en uns àmbits no es corresponen amb les mancances en altres: els investigadors participen en congressos i seminaris internacionals, una part d'ells fa estades en centres de recerca punters i evidencien uns contactes internacionals que, tanmateix, contrasten amb una contundent manca de presència en publicacions científiques internacionals.

Taula 21.-Participació en congressos i estades a l'estranger

Taula 22.-Llengües emprades en les publicacions

El sistema reglat de recerca exigeix una completa professionalització i, fins i tot, uns 'cursus honorum' força rígid. Tanmateix, hi ha quatre àmbits que aboquen tant a la transferència de continguts com a una intersecció d'objectius: les iniciatives dels centres d'estudis locals i comarcals tan arrelats en el teixit social català; les iniciatives d'ens locals, comarcals o provincials o autonòmics que acudeixen al referent històric per organitzar diferents actes cívic de caire commemoratiu i social; les activitats de difusió d'institucions culturals com museus i arxius; i fins i tot iniciatives comercials impulsades per editorials, tant pel que fa a llibres com a publicacions periòdiques.

Aquesta intersecció en uns casos redunda en benefici de la recerca i, en altres, es centra en la transferència de continguts. Així, iniciatives alienes als marcs propis de la recerca han facilitat l'organització de trobades científiques que combinen la difusió i transferència de continguts per un costat amb el benefici científic per altra, tot mostrant que la combinació d'iniciatives de procedència ben diversa pot fructificar beneficis per ambdós costats, és a dir, per a la difusió i els per a la recerca. En altres casos, s'aprecia la intervenció directa de l'investigador en funcions de transferència de continguts, ja siguin conferències de divulgació o publicacions fora dels mitjans científics. El 33,92%, dels investigadors ha publicat en revistes d'àmbit local o comarcal o en revistes de divulgació històrica i cultural. Prop de la tercera part dels investigadors ha participat en obres de divulgació, amb una intensitat variable, que pot arribar, en un cas, a ser una destacada opció preferent. Alhora, la funció social de la història medieval també ha facilitat una presència relativament reiterada d'investigadors en mitjans de comunicació, ja siguin de premsa, ràdio o televisió, que en alguns casos esdevé força habitual.

Aquesta participació en diversos nivells de contacte permet constatar la disposició dels investigadors vers la divulgació. Es pot raonar que la transferència de continguts esdevé una fita coherent amb la vinculació funcional de l'historiador professional, sostingut amb diner públic, essent així coherent que en derivi una transferència de continguts.

DOCUMENT DE TREBALL

Alhora, el fet que dues terceres parts dels investigadors no participi en aquest tipus de publicacions no deixa de concordar amb la prudència que requereix el treball de investigador. Certament, la contundent especialització de cadascun dels deures en què estan involucrats els investigadors –recerca, docència i, en alguns casos, gestió-, amb les seves regulades exigències, dificulta afegir-hi un quart deure, de tal manera que un increment en la transferència de continguts s'evidencia en detriment de la mateixa recerca. Per això, és adient l'establiment de diferents marcs de col·laboració que facilitin contacte, assessorament, circulació de publicacions... tot combinant així els esforços dels diferents implicats.

Una darrera reflexió sobre aquest apartat. En principi, els congressos i col·loquis haurien d'esdevenir un punt de trobada catalitzador de la recerca, i en tractar-se de trobades especialitzades, les publicacions resultants haurien d'esdevenir obres de referència. Tanmateix, l'estandarització dels valors de la recerca minven la valoració de publicacions en congressos, cosa que ha pogut incidir en el desigual interès amb què els investigadors han acollit aquestes trobades. En qualsevol cas, els investigadors catalans han continuat confiant en què les reunions científiques generen un debat i profitós i, per això, s'han abocat a organitzar-ne a diferents nivells. Tres són els tipus d'encontres que han fructificat en el període estudiat: els estabilitzats anualment; els organitzats per grups de recerca en funció de la seva activitat i els sorgits de commemoracions.

En el primer àmbit cal ressaltar les trobades organitzades per la UdL a Balaguer, que entre 2003 i 2009 organitzaren consecutivament la VII i la XIV edicions, aplegant especialistes internacionals entorn de “El poder a l'edat mitjana”, “L'espai del Mal”, “Balaguer 1105: cruïlla de civilitzacions”, “Natura i desenvolupament: el medi ambient a l'edat mitjana”, “Utopies i alternatives de vida a l'edat mitjana”, “Idees de pau a l'edat Mitjana”, “Identitats”. El 2005 s'hi va afegir una trobada específica sobre arqueologia anual, que a partir de la seva segona edició, el 2007, esdevingué anual, reunint-se a Algerri i Lleida, tot centrant la focalitat de l'arqueologia medieval en “Reflexions des de la pràctica” (2005), “La transformació de la frontera medieval musulmana” (2007), “La prospecció del territori” (2008), “Els espais de secà” (2009). Totes aquestes trobades han generat actes posteriorment publicades. Amb un altre format, però igualment aplegant a investigadors destacats tot propiciant una obertura a la reflexió, a

DOCUMENT DE TREBALL

la UdG els medievalistes organitzen seminaris allargassats al llarg de tot el curs lectiu des de l'any escolar 2004-2005, amb una periodicitat anual que portà la sisena edició al curs 2009-2010.

Entre les trobades ocasionals els dos grups de recerca consolidat del CSIC han mantingut un ritme de reunions científiques de qualitat d'acord amb les seves recerques: “El camí de Sant Jaume i Catalunya” (2003), “La Corona catalano-aragonesa i el seu entorn mediterrani a la Baixa edat mitjana” (2003), “Negociar en la Edad Media (2004), “Endeutament públic, monarquia i ciutats als regnes hispànics (segles XIV-XVII)” (2008); “Ciutat i Hospital a l'Occident europeu (segles XIII-XVIII)” (2009). Igualment, a la UAB els dos grups de recerca han articulats sengles trobades d'acord amb les seves línies de recerca: “Fars de l'Islam. Antigues torres alimares d'al-Andalus” (2006) i “Per una arqueologia agrària. Perspectives de recerca a les societats medievals hispàniques” (2008). Per a la seva part, a la UPF s'han organitzat seminaris sumant la perspectiva medieval i moderna: “Notariat públic i història social a la Catalunya medieval i moderna” (2003).

Coetàniament, l'ús que les administracions públiques han fet de les commemoracions convida a ser prudent davant d'aquests reclams, bo i més quan a voltes els mitjans científics hi ha respòs mitjançant actuacions repetitives més que no pas innovadores. Alhora, però, les demandes cíviques poden esdevenir un estímul per a la recerca. En aquest sentit cal destacar la trobada organitzada el 2008 per l'Institut d'Estudis Catalans sobre Jaume I, en remembrança del seu naixement, amb un ventall molt ample d'intervencions esteses al llarg del any mitjançant sessions sectorials celebrades a Barcelona, Lleida i Girona, a més de les reunions organitzades, fora de Catalunya, a Palma de Mallorca i Gandia.

3.5. Conclusions.

Durant el període analitzat, el 14,28% del conjunt d'investigadors catalans en història medieval no es pot considerar que faci recerca, sinó, en tot cas, gestió i transferència de coneixement. La xifra s'eleva al 21,87% si cenyim el càlcul al professorat consolidat (CU, TU i agregats), tenint en compte que el 57,14% del darrer percentatge es situa en una franja d'edat laboralment avançada (més de 60 anys d'edat). El revers d'aquestes

DOCUMENT DE TREBALL

xifres indica, tanmateix, que un gruix molt elevat dels investigadors -85,72% de tots els nivells d'investigadors i el 78,13% dels consolidats- efectua, encara que sigui en ritmes de treball ben diferents, una veritable tasca de recerca, és a dir, de creació i renovació de coneixement.

Aquest treball el realitzen medievalistes distribuïts, de manera fortament atomitzada en set centres de recerca (CSIC, UB, UAB, UdL, UdG, URV, UPF), establint ells mateixos, per raó de la coherència en la recerca, un entramat de connexions mitjançant compartir projectes d'investigació i grups de recerca consolidats. No existeix cap coordinació o pla de recerca global, bé que la suma de les diverses sinergies ofereix un conjunt força coherent i complert, centrat sobre els diversos àmbits i cronologies de la història de Catalunya, amb un clar predomini de la baixa edat mitjana. Excepte en el període altmedieval més reulat, els investigadors es centren sobre el propi país, essent abordades altres geografies en tot cas des de la perspectiva catalana. Les línies d'anàlisi adopten vies de renovació, amb vectors transversals com l'espai, el territori, el poder, l'espiritualitat, l'escriptura, les ruptures de l'ordre social i natural... Mitjançant aquestes focalitats es contribueix a una renovació hermenèutica amb què analitzar una creixent aportació heurística, tot abocant així a una veritable –i necessària- renovació en el coneixement de la Catalunya medieval. Aquesta revisió no comporta cap ruptura sinó que s'evidencia com el fruit i evolució de les vies encetades en els anys precedents, fins al punt que algunes línies de recerca vigoroses palesen una via ascendent que prossegueix innovacions encetades en el període anterior mitjançant l'estudi de la fiscalitat, l'alimentació, el gènere, la mobilitat i relació en el Mediterrani, l'exercici jurisdiccional, etc.

La renovació assolida s'expressa en un volum prou elevat de productes científic: 1249 títols. Es concorda amb la bibliometria a què està actualment sotmesa la regulació de la recerca. Hi predominen els capítols de llibre, fidel reflex d'un treball més tradicional en el nostre medievalisme que no pas el “sotmetiment” d'articles per a ser avaluats i publicats que s'imposa actualment, i que segueix en segon lloc. Aquest format, coherent amb les línies d'avaluació que actualment promouen la publicació d'articles en revistes prestigioses més que no pas llibres, comporta, però, una atomització de la reflexió científica, sobretot si no ve culminada, en algun moment, per obres de recapitulació científica. En fer una visió científica de conjunt, hom pot dubtar

DOCUMENT DE TREBALL

si es llegeix i paeix allò que es publica, i si es processa a fi d'obtenir un discurs historiogràfic comú o si, en canvi, cadascú va centrant-se en registrar les aportacions produïdes en el seu àmbit concret de treball. Tractant de coordinar la fragmentació, una major presència de publicacions en formats que permetessin una reflexió més profunda lligada a monografies analítiques, permetria assolir resultats més conclusius que, a la vegada, anirien clarificant i oferint noves pistes de recerca a prosseguir des d'una imprescindible comprensió global de la història medieval de Catalunya. En trobar a faltar reflexions d'aquests tipus, es posa en evidència no pas les mancances dels investigadors, sinó les febleses del sistema científic que s'està imposant.

El treball renovador de molts investigadors posa en evidència la necessària fragilitat de les fronteres acadèmiques amb altres àrees que també estudien l'edat mitjana, sigui des de la literatura, la història de l'art o de la filosofia, entre altres, a més de les transversalitats encetades per la paleografia o per la arqueologia. Resta així obert un altre repte la resolució del qual, mitjançant l'assoliment de nous ponts de col·laboració, s'imbrica amb els estímuls vers el futur en l'estudi de l'edat mitjana.

En donar a conèixer les seves recerques, els investigadors catalans han escollit, majoritàriament, uns mitjans de difusió i unes llengües que denoten una projecció hispana, allunyada dels circuits científics internacionals. Això, tanmateix, contrasta amb l'evident coneixement de les línies de recerca internacional i, fins i tot, amb la participació en elles a través, de manera destacada, de l'actuació activa en congressos i activitats internacionals per part d'un 77,42% del professorat consolidat.

Hi ha una bona salut en la investigació, a tenor de la qualitat de les aportacions i de la dinàmica de recerca. L'elevat volum de producció científica i la riquesa conceptual del seu contingut s'aconsegueix malgrat que la majoria del personal investigador ha de compatibilitzar les seves tasques amb la docència i a voltes amb la gestió. De fet, la recerca resta supeditada a la docència, en tant que les plantilles dels centres es perfilen en funció d'aquesta i no pas per raó de la investigació. Es dona, a més, l'aparent paradoxa que no existeix una relació directa entre menor càrrega docent i major producció científica. El model d'estabilització es va alterant en aquest moment, preferint-se la consolidació contractual (lector, agregat) al sistema funcional. Tanmateix, la inestable mobilitat en els nivells inferiors del professorat i la vacil·lant

DOCUMENT DE TREBALL

reposició dels superiors obren incerteses, a les que també s'hi afegeix el repte de poder formar un bon planter jove de medievalistes a través dels nous plans educatius tot just implantats en els darrers anys aquí analitzats.

4. Història moderna

4.1. Introducció

La consolidació de la recerca en Història Moderna en aquesta primera dècada del segle XXI és un fet indiscutible. No obstant, la qüestió més important i transcendent del septenni que analitzem ha estat la introducció dels nous plans d'estudi d'Història dins el marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior. El curs 2009-2010, justament, es posaven en marxa els nous Graus en Història en els que la presència de l'Història Moderna s'ha vist compromesa pel fet de la reducció de crèdits de què consten els estudis (de 300 a 240, com és sabut). Amb circumstàncies com aquesta, és lògic que les plantilles docents i investigadores modernistes de les universitats públiques catalanes difícilment puguin créixer –o, fins i tot, mantenir-se– en un futur immediat. Per incrementar els nivells de quantitius i qualitius de la recerca, serà necessari que les administracions tinguin en compte la feina de gestió que comporta la mateixa recerca i l'equilibri de dedicació que ha d'haver-hi entre les càrregues de gestió institucional, de docència, de recerca i de gestió de la recerca. Creiem que aquesta seria la forma més adient per assegurar la positiva tendència dels darrers anys; així mateix, també seria desitjable un increment dels tècnics i ajudants de suport a recerca.

4.2. Estructuració institucional de la recerca. Els recursos humans i econòmics

La docència i la investigació en l'àrea d'Història Moderna tenen presència a Catalunya en les següents universitats públiques: Universitat de Barcelona (Departament d'Història Moderna). Universitat Autònoma de Barcelona (Departament d'Història Moderna i Contemporània). Universitat de Girona (Departament de Geografia, Història i Història de l'Art [fins 23/03/2009] i Departament d'Història i Història de l'Art [des del 24/07/2009]). Universitat de Lleida (Departament d'Història de l'Art i Història Social). Universitat Pompeu Fabra (Departament d'Humanitats). Universitat Rovira i Virgili (Departament d'Història i Geografia [fins 18/12/2003]; Departament d'Història,

DOCUMENT DE TREBALL

Història de l'Art i Geografia [des de 19/12/2003 a 31/03/2006] i Departament d'Història i d'Història de l'Art des de 01/04/2006). A la Universitat Oberta de Catalunya s'ofereixen estudis d'Art i Humanitats amb una minsa presència de la Història Moderna en el seu programa d'estudis.

Com es pot observar, resulta molt significatiu que només a la UB existeixi un departament propi d'Història Moderna, ja que el RD 2360/1984, de 12 de setembre, sobre Departaments Universitaris exigia que el nombre mínim de catedràtics i professors titulars d'universitat per constituir un departament no podia ser inferior a 12 amb dedicació a temps complet. Així mateix, només en el cas de la UAB, l'àrea d'Història Moderna comparteix departament amb una altra àrea d'Història i no amb cap altra titulació. Resulta obvi que, aquesta feble realitat institucional, ha marcat la trajectòria d'aquesta àrea de coneixement i, ben segurament, constitueix una hipoteca pel seu futur.

A més de les institucions universitàries, d'altres centres o instituts han desenvolupat activitats o projectes de recerca relacionats amb la Història Moderna. Així, a l'Institució Milà i Fontanals del CSIC, dos dels seus investigadors, científics titulars en l'àmbit de la Història de la Ciència es dediquen a temàtiques pròpies de l'Història Moderna; en concret dediquen les seves recerques a la malaltia, medicina i assistència en l'Europa de l'Antic Règim i a la Història cultural de la medicina i de la ciència (segles XVI-XVIII).

Quant a l'activitat de l'IEC més relacionada amb la Història Moderna, cal dir, en primer lloc, que aquesta institució atorga amb caràcter biennal el premi d'investigació històrica "Joan Reglà" adreçat a temàtiques modernistes, les qual també es fan presents en la revista *Catalan Historical Review* i en el *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, editat per la societat filial de l'IEC. Quant a la recerca vehiculada a través de projectes, cal esmentar la següent: en el Primer Pla Triennal de Recerca (1PTR, 2005-2007), la Dra. Eulàlia Duran fou responsable dels projectes "Repertori de Manuscrits Catalans, 1474-1714" i "Corpus textual de la Catalunya Nord: Catàleg d'impresos Rosellonencs (CIR)", que van rebre una ajuda de 79.650 €. Al segon Pla Triennal de Recerca (2PTR, 2008-2010), la Dra. Eulàlia Duran va mantenir ambdós projectes esmentats rebent en aquesta ocasió altres 141.740 €. Per la seva banda, la Dra. Eva Serra Puig ha estat la responsable del projecte: "Llibres de matrícula de les

DOCUMENT DE TREBALL

insaculacions (Llibres de l'ànima) de la ciutat de Barcelona (1498-1713)", que va rebre una ajuda de 17.100 €, encara que ja l'any 2007 va rebre altres 6.250 € per a realitzar aquest projecte.

Quant al *Museu d'Història de Catalunya*, a més de la secció de l'exposició permanent "A la perifèria de l'Imperi", dedicada a la Història Moderna de Catalunya, aquesta institució ha realitzat durant aquest septenni una tasca important de suport quant exposicions, cicles de conferències i congressos. Entre aquestes activitats destaquem:

-El Museu d'Història de Catalunya, el Centre d'Història Contemporània de Catalunya i la Universitat Pompeu Fabra van organitzar l'any 2005 el congrés "L'aposta catalana a la Guerra de Successió (1705-1707)" amb la voluntat d'aportar noves investigacions sobre els primers anys del conflicte bèl·lic, en el marc del 300è aniversari de l'inici de la guerra. El congrés va estructurar-se en tres seccions: La dimensió europea de la Guerra de Successió; Els projectes i les actituds socials en els territoris de la Corona d'Aragó (1705-1707), i La guerra i la mobilització en els països de la Corona d'Aragó. Els resultats científics del congrés van ser editats a *L'aposta catalana a la Guerra de Successió (1705-1707)*, Museu d'Història de Catalunya, Barcelona, 2007.

-L'exposició "Catalunya i la Guerra de Successió" amb motiu del tres-cents aniversari de la Guerra de Successió Espanyola. Es va organitzar una exposició i dos cicles de conferències, un dels qual va ser celebrat a la casa Rafael de Casanova de Moià. També es va estrenar la "Ruta 1714", la qual transcorre per cinc escenaris de la Guerra de Successió. Les activitats van tenir lloc entre el 17 d'octubre de 2007 i el 20 de gener de 2008.

-L'exposició i el cicle de Conferències "Per Bruixa i Metzinera. La Cacera de Bruixes a Catalunya", que va tenir lloc entre el 25 de gener i el 27 de maig de 2007. Aquesta exposició va reunir més d'un centenar de peces en uns 1.000 m² d'exposició. Fou una mostra singular i pionera a Catalunya i a l'Estat, ja que va ser la primera gran exposició que abordà la temàtica de la cacera de bruixes d'una forma tan completa.

DOCUMENT DE TREBALL

-La Societat Catalana d'Estudis Històrics, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, i el Museu d'Història de Catalunya van organitzar un cicle de conferències titulat "Exilis i expulsions a Catalunya (segles VIII-XX)", l'any 2008.

-Amb motiu del 650è aniversari de la Generalitat de Catalunya, el Museu d'Història de Catalunya organitzà el cicle de conferències "Història de la Diputació del General, o Generalitat de Catalunya (1359-1714)" que va permetre fer un repàs per la història d'aquesta institució de govern. El cicle constà de set conferències realitzades entre el febrer i l'abril de 2009.

Pel que fa al personal docent i investigador de l'àrea d'Història Moderna, aquest és concentra en les universitats públiques catalanes; amb la següent estadística de places consolidades:

Taula 23. Personal de l'àrea d'Història Moderna a les universitats catalanes

En total serien, doncs, 35 places el curs 2003-2004; 35 places el curs 2005-2006 i 38 places el curs 2008-2009; és a dir, el septeni analitzat s'ha caracteritzat per l'estabilitat. En comparar les places consolidades de l'àrea d'Història Moderna de les universitats catalanes amb les dades procedents del MEC, és pot observar que mentre el sistema universitari català disposava de 35 places en el curs 2003-2004, en el conjunt de l'Estat eren dotades 309 places; és a dir un 11,32% del total de les dotacions provenien de les universitats catalanes. En el 2005-2006 les universitats catalanes tornaren a aportar la mateixa proporció i, finalment, el curs 2008-2009, les dades disponibles ens informen que les universitats catalanes aportaven un 12,29% de les dotacions en Història Moderna de tot l'estat.

Cal afegir que els estudis d'Història d'Amèrica Colonial estan infrarepresentats en el sistema universitari català, car només disposen de tres places (quatre des del curs 2008-2009). Així mateix, cal dir que els estudis d'Història d'Amèrica a Catalunya han passat de disposar d'onze places el curs 2003-2004 a només nou places el curs 2008-2009, mentre que al conjunt de l'estat la tendència també ha estat a la baixa: de 118 places el curs 2003-2004 a 113 el curs 2008-2009.

DOCUMENT DE TREBALL

En el conjunt de les àrees que contempnen els estudis històrics en el sistema universitari estatal, l'àrea d'Història Moderna ha mantingut el mateix nombre de places el curs 2008-2009 en relació al curs 2003-2004, unes 309, i, tal com s'ha dit, l'àrea d'Història d'Amèrica ha perdut algunes places, a l'igual que Ciències i Tècniques historiogràfiques; en canvi, la resta d'àrees, des de Prehistòria fins a Història Contemporània, totes han guanyat places durant aquests anys en el sistema universitari estatal.

En la trajectòria particular de cada centre universitari, els canvis més significatius a les plantilles de l'any 2009 respecte a les de l'any 2002 son els següents: a la UB, de tres CU s'ha passat a cinc, de manera que el nombre de TU ha baixat de deu a vuit; s'han mantingut dues places d'associat i s'han guanyat dues places d'agregat. A la UAB els dos CU s'han transformat en tres; el nombre de TU va passar de cinc a quatre; la plaça d'ajudant i la plaça d'associat s'han transformat en una plaça de catedràtic contractat i una altra d'agregat i, a més, s'han guanyat dues places més d'agregat (una d'elles és la transformació d'un *Ramón y Cajal*). A la UdL no hi ha hagut canvis. A la UdG, un dels dos TU s'han transformat en un CU. La URV ha perdut un TU; ara només compte amb dos TU. La UPF ha guanyat una plaça de TU i un TU s'ha transformat en CU. Cal destacar que, en els darrers anys, totes les estabilitzacions s'han obtingut mitjançant les fórmules contractuals permanents pròpies del sistema universitari català (lectors, agregats i catedràtics contractats).

Entre els anys 2003-2009 l'àrea d'Història Moderna no ha aconseguit cap plaça d'investigador/a ICREA. En canvi, del programa *Ramón y Cajal* es van aconseguir diversos investigadors: dues places al Departament d'Història Moderna i Contemporània de la UAB (2003 i 2008); i del programa *Juan de la Cierva* una plaça al mateix Departament. Pel que fa a les beques i ajuts predoctorals FI (Generalitat de Catalunya) del període 2003-2009 l'àrea d'Història Moderna es va beneficiar de les següents concessions: UAB (1, 2004; 2, 2005 i 1, 2009) i a l'àrea d'Història Moderna de la UB (1, 2004). El departament d'Història de l'Art i Història Social de la Universitat de Lleida va rebre una beca FPI l'any 2008.

La informació que tenim sobre beques i ajuts predoctorals FPU (Ministeri) no és tan precisa; tenim dades globals dels departaments d'Història en el període 2003-2009, però

DOCUMENT DE TREBALL

que poden ser significatives: a la UB, setze beques; a la UAB, vint-i-cinc beques; a la UdG, dues beques; a la UdL, una beca; a la URV, dues beques i a la UPF, altres dues beques. En total, son quaranta-vuit estudiants becats. Mentre que les beques i ajuts predoctorals FPI (Ministeri), per Departaments, serien les següents: a la UAB, departament d'Història Moderna i Contemporània, serien tres beques; a la UdL, departament d'Història de l'Art i Història Social, una beca; a la UPF, departament d'Humanitats, quatre beques i a la URV, departament d'Història, Història de l'Art i Geografia, tres beques. En total, onze beques.

Aquesta realitat, és a dir, el tancament de les plantilles de l'àrea d'Història Moderna a totes les universitats públiques catalanes, només amb l'excepció de la UAB, demostra el camí truncat per a molts/es dels joves estudiants que al llarg del septeni 2003-2009 –i dels anys anteriors– van gaudir de beques formatives. D'altra banda, l'envelliment de les plantilles, un tema molt evident en determinants Departaments, segurament portarà a una reducció encara més gran del nombre de modernistes de les universitats catalanes. Tot sembla indicar que en un futur relativament immediat podria haver una equiparació en quant al nombre de professors/es entre les plantilles de la UB i la UAB.

Durant el període 2003-2009 s'han consolidat els següents grups de recerca i s'han obtingut els següents projectes i convenis (no s'han tingut en compte els projectes concedits en els anys 2001 i 2002 i que per tant tenien vigència fins al 2004):

-El Departament d'Història Moderna de la UB ha aconseguit consolidar en aquest septeni els següents grups de recerca reconeguts per l'AGAUR, en els que estan representats la major part dels professors de dit departament: l'any 2005 el grup sobre “Història i política a l'Època Barroca (1580-1684) en l'àmbit mediterrani” (2005 SGR 0028) que, a l'any 2009 seria renovat sota el títol “Les corts virregnals al món mediterrani: poder i representació a l'Època Moderna” (2009 SGR 1214). Aquest grup, ha obtingut els següents projectes I+D: “Transferencias culturales y prácticas de gobierno en la configuración de las monarquías ibéricas en la Edad Moderna (1580-1715)” (Ref. HAR 2009-08019) i un projecte d'acció integrada sota el títol “Identidades múltiples: circulación de las personas e intercambio de saberes entre Italia y España en los siglos XVI y XVII” (Ref. IT 2009-0019). Altres projectes I+D, que en la major part dels casos signifiquen una continuïtat amb respecte als aconseguits en el període previ, serien els següents: “Representación del pasado y declive de la Monarquía Hispánica

DOCUMENT DE TREBALL

durante el siglo XVII: construcción de la(s) memoria(s) y utilización política” (Ref. HUM 2005-06737); “La vida cotidiana en el ámbito doméstico durante el Antiguo Régimen. La España Mediterránea” (Ref. HUM 2005 06472-CO2-02); “La red urbana catalana. Siglos XVI-XVII” (Ref. HAR 2008-02972); Teoría política, derecho y gobierno en Cataluña y Valencia (siglos XVI-XVII) (Ref. DER 2008-06370-CO3-03); “Privacidad y sociabilidad en la vida cotidiana: ámbito doméstico Barcelona y espacio público en la Antiguo Régimen. Barcelona y la España periférica” (Ref. HAR 2008-06131). Es tracta d'un nombre força important de projectes, majoritàriament de caràcter interuniversitari, si bé amb una dimensió mitjana de 5-6 investigadors que, en alguns casos, repeteixen en diversos projectes. Altrament, un grup d'investigadors del citat departament, coordinats pel professor Joan Lluís Palos, formen part del següent grup de recerca internacional, des de 2009, “European Network for the Baroque Cultural Heritage (ENBACH)”, dirigit per la doctora Renata Ago de la Universitat de Roma, La Sapienza (European Comission, Culture Programme. 2009 Project Number 148836). És un grup format per vuit universitats i/o centres de recerca europeus de reconegut prestigi i, per tant, el nombre de participants és força elevat.

-L'Àrea d'Història Moderna del departament d'Història Moderna i Contemporània de la UAB consolidà dos grups de recerca reconeguts per l'AGAUR a la convocatòria del 2005 i va tornar a tenir-los reconeguts en la del 2009; es tracta del “Grup de recerca d'Estudis d'Història Cultural (GREHC)” (2005 SGR 00524 i 2009 SGR 329) i “Manuscrits. Grup de recerca d'Història Moderna” (2005 SGR 00960 i 2009 SGR 808). El primer grup, GREHC, té una mitjana de deu investigadors i el segon, Manuscrits, catorze.

Amb un nucli consolidat d'uns vuit-deu investigadors, els membres del grup Manuscrits han aconseguit els següents Projectes I+D: “Identidades nacionales y construcciones políticas en los orígenes del Estado Moderno Español” (BHA 2003-03944); “Inventario, estudio y divulgación de la documentación privada en la Cataluña moderna (diarios y epistolarios)” (HUM 2007-60697). Mentre que amb una mitjana de sis-vuit investigadors, el grup GREHC ha obtingut els següents projectes I+D: “La difusión del discurso religioso: manuscritos e impreso en los espacios urbanos de sociabilidad hispánicos de los siglos XVI i XVII” (Ref. HUM-2005-07069-C05-01); “La construcción de la memoria histórica de la Compañía de Jesús en el mundo hispánico durante la Edad Moderna” (Ref. HAR 2008-06048-C03-03).

DOCUMENT DE TREBALL

A més, un membre del Departament va formar part del projecte de recerca internacional “Representations of the Past: National Histories in Europe”. Aquest projecte internacional està finançat per l’European Science Foundation (Strasbourg), coordinat per S. Berger, Ch. Conrad, T. Frank, F. Hadler, Ch. Lorenz, G. Marcha, M. Middell, I. Poorciani i Ll. Roura. Van participar universitats de vint-i-cinc països europeus, entre el 2003 i el 2008.

Així mateix, membre del grup Manuscrits han aconseguit els següents projectes competitiu: “Centre de Recerca d’Història de Catalunya” (2005CRIs-0014); “Xarxa transpirinenca per a l’estudi dels ego-documents”, dintre dels ajuts per a accions de cooperació en el marc de la Comunitat de Treball dels Pirineus (CTP 2008); “Les dues grans guerres de la Catalunya Moderna: La Guerra dels Segadors i la Guerra de Successió: projecte per la realització de dos diccionaris”, atorgat pel Centre d’Història Contemporània de Catalunya (2008); “Projecte per la realització d’un Diccionari de conceptes polítics de la història de Catalunya”, atorgat pel Centre d’Història Contemporània de la Generalitat de Catalunya (2005).

-En el cas de la UPF, el Departament d’Humanitats ha aconseguit consolidar el següent grup de recerca amb temàtica pròpia d’Història Moderna (2005) i renovat el 2009: “Grup d’estudis de les institucions i de la societat a la Catalunya Moderna (SS. XVI-XVIII)” (2005 SGR 00633 i 2009 SGR 318). El grup està format per quinze investigadors i té un caràcter interuniversitari. També han aconseguit els següents Projectes I+D: “Cataluña en la España Moderna: confrontación y adhesión (1640-1843)” (BHA 2002-03437, 2002-2005); “Cataluña en la España moderna: memoria histórica y proyecto político” (HUM 2005-01953, 2005-2008); “La formación del estado borbónico (1700-1746)” (HAR 2008-03291/HIST), amb una mitjana de vuit investigadors de diverses universitats catalanes.

-Quant a la Universitat de Lleida, l’àrea d’Història Social del Departament d’Història de l’Art i Història Social és l’única que no va aconseguir renovar el seu Grup de Recerca Consolidat aconseguit en la convocatòria del 2005: “Història social de la formació del capitalisme a Catalunya (ss. XVI-XIX)” (2005 SGR 00122). En el període que tractem també han aconseguit els següents Projectes I+D: “La burguesía de negocios en Cataluña (1680-1850)” (Ref. HUM 2004-00214) i “La burguesía de negocios en

DOCUMENT DE TREBALL

Cataluña (1680-1850) II. Estructura familiar, sistemas de herencia y gestión del patrimonio” (Ref. HAR 2008-00845).

-En el cas de la Universitat de Girona, només a l'any 2009 han aconseguit un projecte I+D sota el títol “Religión, patriotismo y esfera pública en la Cataluña moderna (c. 1640-c. 1840), (Ref. HAR 2008-04833).

En la taula que segueix resumim les dades anteriors:

Taula 24. Grups de recerca, projectes i convenis, 2003-2009

El salt qualitatiu al respecte si tenim en compte les dades del sexenni 1990-1995 (tres projectes) i 1996-2002 (catorze projectes) és molt notable: en el septeni 2003-2009 s'ha passat als trenta-quatre projectes. Aquests trenta-quatre projectes de recerca sumen ajuts per valor d'aproximadament uns 600.000 euros.

Mentre que els grups de recerca consolidats (SGR) de la UAB no compten amb membres de les altres Universitats catalanes, car per si mateixos han aconseguit establir un grup important d'investigadors (i, més aviat, han afegit d'altres de exteriors al sistema universitari català), sí que els SGR de la UB i de la UPF han necessitat de la col·laboració de les altres universitats per constituir definitivament dits grups. D'altra banda, alguns professors de la UAB, UB, UPF i UdG també han col·laborat en projectes I+D d'altres àrees de coneixement o, fins i tot, han format part de projectes I+D d'Història Moderna d'una altra Universitat. En qualsevol cas, queda molt clar que la capacitat investigadora concentra en tres universitats (UB, UAB, UPF), mentre que les altres tres (UdL, UdG i URV) no han aconseguit nivells d'estructuració de la recerca reconeguts que siguin significatius. Això que no vol dir, evidentment, que no comptin amb personal investigador de vàlua. Altrament, cal destacar l'esforç de part del professorat de l'àrea d'Història Moderna de la UB per aconseguir projectes de nivell europeu des del 2008-2009.

Els programes de doctorat d'Història Moderna a les universitats catalanes –o, més precisament, en els que participa l'àrea d'Història Moderna, ja que, durant el septeni 2003-2009, no ha funcionat cap programa de doctorat d'Història Moderna-, són els següents: a la UB, “Món Medieval i Modern. Últimes línies de recerca”, el qual ha

DOCUMENT DE TREBALL

evolució de la següent manera quant al nombre d'alumnes: dels setze alumnes al curs 2003-2004, es va passar als divuit del curs 2004-2005, als dinou del 2005-2006, als vint del 2006-2007 i als vint-i-un del curs 2007-2008. En el cas de la UAB, el programa "Història comparada social, política i cultural", compartit amb l'àrea d'Història Contemporània, ha tingut la següent progressió quant al nombre d'alumnes: dels setanta-set del curs 2003-2004, s'ha passat als seixanta-quatre del curs 2004-2005, els quaranta-vuit del curs 2005-2006, els catorze del 2006-2007, els vint del 2007-2008 i els catorze del 2008-2009. A la UdG, "Història i Història de l'Art" va ser un programa de doctorat amb molt pocs alumnes: si el curs 2003-2004 en tenia quatre, en el curs 2006-2007 només en tingué un. El programa de la UdL, "Història, Història de l'Art i Patrimoni cultural. Models itineraris", és un cas semblant al de la UdG, en el sentit de què el nombre d'alumnes estava per sota dels deu ja en el curs 2004-2005, tenint després l'evolució següent: divuit alumnes el curs 2003-2004; nou alumnes el 2004-2005; vuit en el curs següent, 2005-2006; i només un el curs 2006-2007. En el cas de la UPF, el programa de doctorat en "Història", encara que amb una presència molt reduïda de l'Història Moderna, va presentar els següents resultats de matriculació: el curs 2003-2004, vint alumnes; el curs 2004-2005, disset alumnes; el 2005-2006, tretze alumnes; el següent, 2006-2007, dotze alumnes i el curs 2007-2008, nou alumnes.

Quant als màsters oficials, a la Universitat de Barcelona el "Màster en Estudis Històrics", amb presència lògicament de l'Història Moderna, va aconseguir en el curs 2007-2008 trenta alumnes i en el curs 2008-2009, seixanta-nou alumnes. Dos professors del Departament d'Història Moderna de la UB són els responsables del "Màster en Cultura Històrica i Comunicació" que funciona des del curs 2000-2001. Per últim, el "Màster en Història i cultura de l'alimentació", un màster interuniversitari, tenia en el curs 2007-2008 tretze alumnes i en el 2008-2009, setze alumnes.

En el cas de la UAB, el "Màster en Història comparada ss. XVI-XX" tenia catorze alumnes el curs 2006-2007; vint-i-set alumnes en el curs 2007-2008 i setze alumnes en el 2008-2009. En aquest cas, l'oferta d'un nou "Màster Interuniversitari d'Història Contemporània" de caràcter interuniversitari és la causa principal de la davallada de matriculats.

DOCUMENT DE TREBALL

Quant a la UPF, el seu “Màster en Història del Món” tenia vint alumnes en el curs 2007-2008 i vint-i-un alumnes en el 2008-2009.

L’oferta de Màsters del septeni 2003-2009 convidaria a reflexionar sobre la necessitat de disposar en el sistema universitari català d’un màster en Història de Catalunya que, ben segurament, hauria de ser interuniversitari; o bé, d’un màster en Història Moderna, igualment de caràcter interuniversitari.

Per a poder valorar la qualitat de les revistes d’Història Moderna editades a Catalunya, així com d’altres de caràcter general en què els continguts modernistes hi són significatius, hem fet servir les següents referències: ERIH (té tres nivells, NAC1, NAC2 i NAT, el més baix); CIRC (també amb tres nivells, A, B, C), CARHUS, ANEP (contempla els nivells següents: A+, A, B, C), Latindex, DICE i MIAR. El resultat per a les revistes pròpies de l’àrea d’Història Moderna (de fet, només *Manuscripts* i *Pedralbes*) i d’altres amb forta presència de l’Història Moderna, seria el següent:

Taula 25.-Indicadors de qualitat de les revistes de recerca amb continguts d’Història Moderna

En resum, cap revista catalana assoleix un nivell NAC1 o NAC2 a la classificació d’ERIH, ni tampoc el nivell A de CIRC. En canvi, tant *Manuscripts* com *Catalan Historical Review* arriben al nivell A de la classificació CARHUS. A més, aquestes dues publicacions i *Pedralbes* sí aconseguixen el nivell B de CIRC, però aquesta darrera publicació només obté un nivell C a la classificació CARHUS. En canvi, mentre *Boletín Americanista* és una publicació “mal classificada” pels anteriors sistemes de referència, obté la millor nota de totes les revistes catalanes al sistema DICE i a MIAR (juntament amb *Pedralbes*).

Com a conclusió es podria dir que el millor perfil és l’assolit per la revista *Catalan Historical Review*, la qual pròximament ja podrà ser inclosa i valorada en el llistat ERIH. La resta de publicacions catalanes haurien de continuar millorant els seus estàndards de qualitat (sobretot pel que fa a DICE), si bé *Manuscripts* i també *Pedralbes* estarien prou valorades. Perquè es pugui tenir una referència comparativa més clara, la revista *Hispania* del CSIC obté una puntuació a DICE de 32,25 i a MIAR (ICDS) de 9,97.

DOCUMENT DE TREBALL

Amb tot, cal dir que hi ha un bon nombre de revistes on és habitual trobar articles de temàtica modernista, però que, per raons d'espai, no hem analitzat: *Analecta Sacra Tarraconensia*; *Arxiu de Textos Catalans Antics*; *L'Avenç*; *Barcelona. Quaderns d'Història*; *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*; *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*; *Cercles d'Història Cultural*; *Estudis d'Història Agrària*; *Estudis Històrics i Documents d'Arxius i Protocols*; *Recerques*; *Revista de Catalunya*. D'altra banda, els nombrosos centres d'estudis locals i comarcals (seixanta-cinc a tota Catalunya) publiquen gairebé tots les seves revistes i butlletins. Gràcies al Servei de Documentació d'Història Local de Catalunya (SDHLC) (adscrit al Departament d'Història Moderna i Contemporània de la UAB) i al banc de dades d'informació bibliogràfica que ha generat, que es pot consultar a la següent adreça: (<http://www.diba.es/fonshl/fonshal.htm>), podem conèixer la seva producció científica.

4.3. La producció científica

Les línies fortes de recerca que es poden percebre analitzant elements com les temàtiques de les tesis doctorals llegides, les principals publicacions realitzades (monografies) o els projectes de recerca aconseguits, serien les següents:

En primer lloc, cal esmentar l'estudi de la política i de les institucions catalanes entre els segles XVI i el XVIII. Aquesta línia inclouria recerques sobre la política i govern a la Corona d'Aragó durant els segles XVI-XVII; el pensament polític (i econòmic) a Catalunya i Espanya durant els segles XVI-XVII; els estudis sobre la Diputació del General i la Cort General (o Corts) catalanes de l'època moderna, però també de l'Audiència i del Consell de Cent; i, molt especialment, l'estudi dels sentiments d'identitat i contraidentitats dels diversos estaments de la societat catalana mitjançant l'anàlisi dels diaris i les memòries personals.

En segon lloc, l'estudi del corpus historiogràfic i polític més rellevant dels segles XVI i XIX. Inclouria l'estudi de l'historiografia catalana moderna, centrant-se en l'estudi i l'edició crítica de textos i autors de l'Humanisme i el Renaixement i el Barroc, principalment. També l'anàlisi de la representació artística del poder i el canvi en el discurs polític durant el segle XVIII, especialment durant la segona meitat de la centúria.

DOCUMENT DE TREBALL

En tercer lloc, l'estudi de la guerra a l'Època Moderna, que inclouria la trajectòria bèl·lica catalana des de finals del segle XV fins a la guerra dels Segadors; la mateixa Guerra dels Segadors i la formació d'una nova frontera militar a la Catalunya de la segona meitat del segle XVII; i la Guerra de Successió i la seva postguerra, amb temàtiques com l'exili i la postguerra a l'interior, sobre la qual s'han analitzat aspectes diversos (repressió i resistència, la nova fiscalitat, el funcionament de la Nova Planta).

En quart lloc, la història cultural d'Europa i Amèrica dels segles XVI al XVIII des de diferents perspectives: el món del llibre i la lectura en l'Antic Règim; el discurs religiós i el món inquisitorial, etc.

Finalment, caldria parlar de l'Història social i més en concret, dels estudis sobre la noblesa catalana de l'època moderna, de la família, de la història de les dones i de la història de la vida quotidiana.

Es obvi que les tesis doctorals llegides son un paràmetre fonamental de la qualitat de la recerca realitzada en la universitat. En el septeni 2003-2009 s'han llegit les següents tesis doctorals:

Taula 26.-Tesis doctorals llegides durant el septeni 2003-2009

Durant el sexenni 1996-2002 es van llegir vint tesis doctorals. Per tant, el nombre de tesis doctorals ha augmentat molt poc, especialment si es tenen en compte les beques, els ajuts atorgats i els projectes de recerca aconseguits al llarg del septeni 2003-2009. Sobretot, la situació és fa més preocupant si tenim en compte que en el sexenni 1990-1995 es van llegir vint i quatre tesis. Possiblement, una de les causes de l'estancament en la presentació de tesis és l'escàs valor que a nivell del mercat laboral professional té un títol de doctor o, almenys, un títol d'Història). D'altra banda, és molt difícil trobar casos de doctorands sense beca, de manera que es força plausible que si en el futur baixa el nombre de beques concedides, encara es reduiran més les tesis doctorals de temàtica modernista llegides a les universitats catalanes.

Cal destacar que tres de les tesis dirigides per professorat de la UAB van ser codireccions amb universitats franceses (Toulouse, Bordeaux III, París IV-Sorbonne).

DOCUMENT DE TREBALL

Pel que fa al gènere dels doctorands, només vuit (33%) corresponen a investigadores. Pel que fa a l'idioma emprat, tretze van ser escrites en català (54,16%), deu en castellà (41,66%) i una en francès (4,16%). Així mateix, la major parts d'aquestes tesis van obtenir la màxima qualificació acadèmica, i tenim constància que almenys deu d'aquestes tesis doctorals han donat lloc a una o més monografies. Finalment, resulta preocupant, a menys que hi hagi un defecte d'informació, que ni a la URV, a la UdL ni a la UdG s'hagi llegit cap tesi doctoral de temàtica pròpia de l'àrea d'Història Moderna en el període 2003-2009; i, de fet, hom detecta una significativa concentració en la direcció de tesis a la UAB.

L'àrea d'Història Moderna de les universitats catalanes, així com algun investigador del CSIC-IMF, han assolit un nivell bastant notable quant a les publicacions generades entre 2003 i 2009. La publicació de llibres (monografies) ofereix l'estadística següent:

Taula 27.-Nombre de monografies publicades durant el sexenni 2003-2009

Aquesta estadística suposa una mitjana de 2,7 llibres, coordinació o direcció d'obres per cada professor/a de l'àrea d'Història Moderna de les universitats catalanes en aquest septenni. En el període 1996-2002 es van publicar vuitanta títols i en el sexenni 1990-1995 quaranta-set; per tant, estem davant de l'afermament d'una tendència positiva, car es manté un increment significatiu de publicació de monografies.

Si bé es pot percebre un augment de les obres de divulgació –que, creiem, no és un símptoma de la debilitat de la recerca sinó, més aviat, del prestigi dels modernistes catalans–, el cert és que el nivell assolit per les monografies de recerca és molt alt. Aquesta valoració vindria reforçada pel fet que editorials de reconegut prestigi han publicat moltes de dites obres: Crítica, Curial, Rafael Dalmau, Eumo, Pagès Editors, PUV, Milenio, Abadia de Montserrat, Edicions 62., entre altres. Segons les dades disponibles, un 64% de les monografies publicades responen a obres pròpiament de recerca, si bé no totes han trobat una editorial de reconegut prestigi para ser publicades. En nombrosos casos, han de ser diverses institucions les qui acabin de finançar la publicació de moltes monografies.

DOCUMENT DE TREBALL

Quant a la participació en capítols de llibre i en congressos, amb actes publicades entre 2003 i 2009, els resultats serien els següents: el professorat de la UB ha publicat seixanta-nou capítols de llibre i participacions en congressos (ponències, comunicacions...); el professorat de la UAB setanta-cinc participacions; el professorat de la UPF, quinze participacions; el de la UdG altres quinze participacions; el professorat de la UdL cinc participacions; el CSIC-IMF, quatre participacions i el de la URV, dues participacions. El total serien cent vuitanta-cinc participacions. També aquesta és una dada notable, amb una mitjana de 5,28 col·laboracions per cada professor/a de l'àrea d'Història Moderna en aquest septeni. Ara bé, les sis col·laboracions publicades en anglès i les tres en francès, és a dir un 5% del total de la producció, assenyalen una realitat que cal rectificar en els propers anys, tot augmentant la projecció internacional de la recerca feta a casa nostra.

Quant al nivell de producció d'articles en revistes indexades, les dades del septeni analitzat queden resumides en la següent estadística:

Taula 28.-Nombre d'articles publicats durant el septeni, 2003-2009

Les revistes amb més articles publicats dels membres de l'àrea d'Història Moderna de les universitats catalanes son: *Afers* amb catorze articles; la revista, si bé compta amb el nivell A al llistat CARHUS, no està categoritzada a llistes com ERIH o ANEP i la seva valoració de la difusió en DICE és de 5,25. En segon lloc, la revista *Pedralbes*, ja mencionada en aquest informe, compta amb tretze articles, molts d'ells de membres del seu consell de redacció. Una situació semblant passaria amb *Manuscrits*, amb dotze articles, força dels quals són també d'autors del seu consell de redacció. *Estudis*, una revista de nivell A segons el llistat CARHUS i nivell NAT a ERIH, té una valoració de la difusió en DICE de 14,29, i ha publicat dotze articles dels modernistes catalans. Evidentment, el que tenen en comú totes aquestes revistes és la possibilitat de publicar en català. Fora d'aquests títols, la revista més emprada pels historiadors modernistes catalans és *Cuadernos de Historia Moderna*, amb vuit articles publicats. Aquesta revista, publicada pel Departament d'Història Moderna de la Universitat Complutense, té el nivell B a CARHUS, INT2 a ERIH i nivell A a ANEP, a més de tenir una valoració de la difusió en DICE de 19,05.

DOCUMENT DE TREBALL

En canvi, només hi ha dos articles publicats entre 2003-2009 a *Hispania*, la revista d'Història més ben valorada en els llistats internacionals de les que es publiquen a l'estat espanyol. Altrament, com en el cas dels capítols de llibre i la participació en congressos, cal dir que el nombre d'articles publicats en anglès (4) o francès (5) és també molt reduït (un 6,20% del total de la producció), de manera que seria molt recomanable un esforç suplementari per aconseguir publicar més articles en aquests idiomes o en altres de bona projecció internacionalitzadora. També cal destacar l'escàs nombre d'articles publicats pels modernistes d'algunes de les universitats catalanes (segons les nostres dades, un 36% de la plantilla al 2009, 38 professors/es van publicar en el sexenni menys de tres articles de recerca en revistes indexades).

Taula 29.-Publicacions, 2003-2009

En total, doncs, i atenent únicament a la producció ressenyada, el total de treballs de recerca publicats durant el sexenni 2003-2009 per els/les modernistes catalans/es és de 428, una mitjana de 11,26 treballs per professor/a durant el sexenni si contemplem les dades de plantilla del curs 2008-2009 (38 professors/es). Aquestes dades confirmarien el perquè l'àmplia majoria del professorat gaudeix d'un tram viu de recerca.

4.4. La projecció científica i social de la recerca.

Certament, ni la projecció internacional –ni l'estatal– de la recerca realitzada per la historiografia modernista catalana és la més adequada, sobretot tenint en compte els nivells de recerca assolits, els quals possibilitarien un més gran ressò internacional. Ara bé, en els darrers anys del septeni 2003-2009 comencem a veure com determinats grups de recerca i alguns professors estan aconseguint connectar amb xarxes internacionals de recerca. Creiem que en el septeni 2010-2016 es podrà constatar un canvi en aquest important indicador de la recerca. No obstant, mentre que a nivell estatal la historiografia catalana cada vegada és menys reconeguda (especialment si està escrita en català), els historiadors i historiadores modernistes del Principat han pogut anar consolidant contactes amb l'exterior: estades a centres de prestigi com la Johns Hopkins University, Baltimore, EEUU; presència a la primera junta directiva de la European Society for the History of Political Thought, radicada al Instituto Universitario Europeo, Florència, des d'octubre de 2008; com s'ha dit, representació de professorat modernista català en projectes de recerca internacionals, com ara *Representations of the Past*:

DOCUMENT DE TREBALL

National Histories in Europe, finançat per l'European Science Foundation (Strasbourg), entre el 2003 i el 2008, i *European Network for the Baroque Cultural Heritage (ENBACH)* de la European Commission, Culture Programme, des de 2009.

I si bé, com s'ha dit, algunes tesis doctorals (3) són codireccions amb universitats franceses i en els darrers anys s'estan acollint becaris d'altres nacionalitats (Itàlia, Portugal) a les àrees d'Història Moderna de les universitats catalanes, encara falta molt camí per recórrer. També en els darrers anys del septeni és més freqüent que alguns professors/es participin en congressos realitzats en l'estranger.

Ja s'ha assenyalat com encara són molt poques les publicacions en revistes estrangeres (i en llengua estrangera) dels modernistes catalans, si bé en les revistes abans citades i en els congressos, cicles de conferències i seminaris internacionals organitzats, el contacte amb especialistes d'arreu del món és constant i fruitós per ambdues bandes.

Sens dubte, la manca de presència en revistes internacionals és la dada que més hauria de canviar en els propers anys per tal de demostrar demostrar l'existència d'un veritable canvi en la projecció internacional de la recerca catalana en història moderna.

Diverses iniciatives editorials, algunes impulsades per les administracions públiques, han ajudat a la projecció social de la recerca. Podem parlar d'iniciatives d'alta divulgació, dirigides per historiadors de prestigi, que han assolit un gran nivell com serien: *Catalunya durant la Guerra de Successió* (2006); *Història de la Generalitat de Catalunya i dels seus presidents* (2003) i *Som una nació* (2007). Evidentment, la història moderna estaria representada en elles juntament amb la història medieval i la contemporània.

Altrament, hi ha algunes iniciatives que poden qualificar-se com de infraestructura cultural, com seria l'edició dels *Diataris de la Generalitat de Catalunya*, una obra projectada en deu volums que, publicada per la Generalitat de Catalunya, va ser culminada el 2007; o el *Diccionari d'historiografia catalana* publicat l'any 2003 per Enciclopèdia Catalana, una obra en la que hi van participar dos-cents cinquanta-dos especialistes i que, amb les seves quasi dues mil veus, cobreix cinc grans tipus d'entrades: a) historiadors i autors en general (els nascuts fins a l'any 1940 amb

DOCUMENT DE TREBALL

l'excepció dels traspassats), b) revistes i publicacions periòdiques, c) institucions i centres documentals i bibliogràfics, d) obres cabdals i col·leccions documentals, i e) escoles i tendències.

En bona mesura, la projecció científica de la recerca es va assolir gràcies a la celebració d'una sèrie de congressos i col·loquis, molt dels quals van rebre ajuts concedits per la convocatòria ARCS. El Departament d'Història Moderna de la UB s'encarrega tradicionalment de l'organització dels Congressos d'Història Moderna de Catalunya (des de 1984) amb caràcter quinquennal. L'any 2003 va tenir lloc el Vè. *Congrés d'Història Moderna de Catalunya* sota el títol *La societat catalana (segles XVI-XVII). Identitats, conflictes i representacions*, que va ser publicat a la revista *Pedralbes*, núm. 23, 2004, 2 vols. I l'any 2008 es va celebrar el VIè. *Congrés d'Història Moderna de Catalunya: La Catalunya diversa*. Les seves actes van ser publicades a la revista *Pedralbes*, núm. 28, 2 vols., Barcelona, 2008.

També, el Departament d'Història Moderna de la UB, entre altres activitats, va organitzar al maig de 2006: *La Historia imaginada: construcciones visuales del pasado en la Edad Moderna*, publicat a Madrid, Centro d'Estudios Europa Hispánica, 2008. El maig de 2008 també va organitzar un altre seminari internacional, en aquest cas fruit d'una acció integrada hispano-portuguesa i titulat *El món dels virreis en les monarquies d'Espanya i Portugal (segles XVI-XVIII). Dimensions institucionals i universos simbòlics*.

L'àrea d'Història Moderna del departament d'Història Moderna i Contemporània de la UAB tradicionalment organitza seminaris, jornades i cicles de conferències. En el sexenni 2003-2009, el Grup d'Estudis d'Història Cultural ha organitzat els següents: *La Inquisición. Mito y realidades* (2006) i *La companyia de Jesús i la seva projecció mediàtica a l'Edat Moderna. Seminari internacional* (2008), que posteriorment va ser publicat (2010).

El grup de recerca Manuscrits organitza anualment un cicle de conferències que, tradicionalment, després és publicat a la revista *Manuscrits* en forma de dossier. Durant el septeni 2003-2009 es van celebrar els següents cicles, molts d'ells amb la presència de professors estrangers: X Cicle de conferències que portà per títol: *Noves perspectives*

DOCUMENT DE TREBALL

de la Història de la Guerra, publicat a *Manuscrits* núm. 21 (2003); XI Cicle de conferències que portà per títol: *Pensament econòmic i científic a l'Època Moderna*, publicat a *Manuscrits* núm. 22 (2004); XII Cicle de conferències que portà per títol: *La informació i la comunicació a l'Època Moderna*, publicat a *Manuscrits* núm. 23 (2005); XIII Cicle de conferències que portà per títol: *Guerra, poder i cultura a l'Època Moderna*, publicat a *Manuscrits* núm. 24 (2006); XIV Cicle de conferències que portà per títol: *Confessionalització a l'Europa Moderna (ss. XVI-XVII)*, publicat a *Manuscrits* núm. 25 (2007); XV Cicle de conferències que portà per títol: *L'(A)frontera. Història, pensament i paisatge des de l'Edat Moderna*, publicat a *Manuscrits* núm. 26 (2008); XVI Cicle de conferències que portà per títol: *La dona en l'esfera laboral en l'època moderna*, publicat a *Manuscrits* núm. 27 (2009).

El Seminari de l'Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives constitueix una activitat acadèmica dirigida als estudiants del doctorat, per als qui l'assistència és obligatòria, però també que és oberta als docents, a la comunitat universitària i a tots aquells interessats en conèixer les recerques de reconeguts historiadors.

L'objectiu del Seminari és aprofundir en noves vies d'investigació històrica, conèixer diferents aproximacions metodològiques a l'estudi del passat i desenvolupar un actiu debat d'idees i sobre perspectives. Per tal de facilitar que aquest debat sigui actiu es procura que cada sessió tingui un document de treball previ al qual tinguin accés tots aquells que ho desitgin. La presència de la història moderna és recurrent, però no és l'àmbit cronològic més destacat.

També a la UPF s'organitzen les Jornades de Debat en Història de l'IUHJVV amb presència de l'Història Moderna. En especial, cal destacar el *53e Congrés de la Comissió internacional per a l'estudi de la història de les Institucions Representatives*. Organitzat pel Departament d'Humanitats de la UPF en 2003, va ser publicat el 2005 amb el suport del Parlament de Catalunya i del Museu d'Història de Catalunya.

La institució Milà i Fontanals va organitzar les següents trobades científiques: *Endeudamiento público, monarquías y ciudades en los reinos hispánicos (siglos XIV-XVII)*, Institución Milà y Fontanals (CSIC, Barcelona), novembre de 2008 i *Ciutat i hospital a l'Occident europeu (segles XIII-XVII)*. *City and hospital in the European West (13th-17th centuries)*. Simposi internacional organitzat en el marc de l'acord de

DOCUMENT DE TREBALL

col·laboració entre la Institució Milà i Fontanals (IMF-CSIC) i l'Institut d'Estudis Ilerdencs (IEI), octubre de 2009.

Altres congressos, col·loquis i jornades, organitzats per diferents institucions, van ser els següents: *XVIII Congrés Internacional de la Corona d'Aragó, segles XIII-XVI*, (València, 2004); publicat per la Universitat de València, 2005, 2 vols. *L'Aposta catalana a la Guerra de Successió (1705-1707)*, celebrat al Museu d'Història de Catalunya el 2005, va ser publicat a Barcelona, Generalitat de Catalunya&Museu d'Història de Catalunya, 2007 i *Del Tractat dels Pirineus a l'Europa del segle XXI. Un model en construcció*, Barcelona-Perpinyà, juny de 2009; publicat pel Departament de Cultura de la Generalitat i el Museu d'Història de Catalunya, 2010. *El llibre i la lectura: de l'Antiguitat a l'Època Moderna: actes de les Primeres Jornades Internacionals sobre Història del Llibre i de la Lectura* (maig, 2006), les actes van ser publicades amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat, a les Publicacions de l'Arxiu Nacional de Catalunya, núm. 11, Sant Cugat, 2008.

Finalment, cal afegir que la projecció social de la recerca es beneficia de revistes com *Sàpiens* i de programes de ràdio com *En Guàrdia*, els quals ofereixen una proposta temàtica més equilibrada que d'altres programes o revistes marcades per una forta “contemporanització” dels seus continguts.

4.5. Conclusions

En el període 2003-2009, l'àrea d'Història Moderna, en relació als resultats dels informes anteriors, ha experimentat alguns canvis: un lleuger augment de les plantilles universitàries, augment, però, bàsicament concentrat en el Departament d'Història Moderna i Contemporània de la UAB. Pel que fa als indicadors bàsics de la producció de la recerca, aquest són liderats per l'àrea d'Història de Moderna de la UAB, la qual, tanmateix, compta amb una plantilla mes reduïda que la UB. Altrament, en un futur immediat, és a dir en el transcurs del sexenni 2010-2016, l'envelliment de la plantilla de la UB portarà ben probablement a una reducció significativa de dita plantilla; la qual cosa porta a una nova paradoxa: l'únic Departament d'Història Moderna del sistema universitari català experimenta una reducció de personal, mentre que l'àrea d'Història Moderna de la UAB, en expansió durant el septeni analitzat, no ha aconseguit tenir un

DOCUMENT DE TREBALL

Departament propi. A la resta de les universitats catalanes (UdG, UdL, URV, UPF), el nombre de places de l'àrea resta estancat.

Així mateix, es detecta un estancament en la producció de tesis doctorals, encara que el nombre de beques aconseguides i de projectes de recerca han augmentat de manera considerable (el que porta a pensar que no tots els becaris/ries han culminat la lectura de la seva tesi doctoral durant el sexenni analitzat). També cal remarcar que el nombre d'estudiants de doctorat i màster no només no ha augmentat, sinó que existeix una excessiva atomització de l'oferta i, en aquests moments, no existeix un màster en Història Moderna en el sistema universitari català (ni tampoc d'Història de Catalunya). Molt possiblement, una solució de futur seria arribar a un Màster en Història Moderna (o un Màster en Història de Catalunya) interuniversitari. D'altra banda, si el nivell de beques segueix la tendència descendent ja apuntada en els darrers anys d'aquest septeni, el més lògic és pensar que la producció de tesis doctorals també es reduirà.

La producció de la recerca en Història Moderna, tant en aspectes quantitius com en qualitius, ha assolit uns bons nivells, els quals, però, molt sovint són fruit de l'esforç de determinades persones en les àrees d'Història Moderna de les universitats amb plantilles més reduïdes (URV, UdL, UdG i UPF) o bé de determinats grups de recerca consolidats. El nombre de monografies de qualitat és molt important, i ha crescut respecte els períodes dels informes anteriors, però l'aposta pels articles de recerca en revistes indexades (nacionals i internacionals) és fonamental, ja que garanteixen uns controls de qualitat, en general, força elevats i prestigien, en definitiva, els CV d'aquells que publiquen i els grups de recerca dels que formen part. De fet, no hi ha cap contradicció entre la publicació de monografies i articles de recerca en revistes d'alt nivell ja que, majoritàriament, els autors dels primers són també els autors dels segons.

Finalment, podem dir que s'ha produït un cert increment de la projecció internacional de la recerca, que es pot detectar sobre tot en els darrers anys del septeni i en relació amb nous projectes de recerca obtinguts (i que donaran els seus fruits més endavant), però aquesta projecció encara no és suficientment reexida (nombre molt reduït d'articles publicats en llengua estrangera, cap llibre traduït a altres llengües...).

5. Història contemporània

5.1. Introducció.

Durant els anys 2003 – 2009, la historiografia contemporanística catalana ha conegut un període de gran efervescència. Les conjuntures polítiques i econòmiques han acompanyat i acomboiat les recerques històriques del passat recent, i no sols, en diferents sentits. Van tornar a tenir particular interès tots els temes relacionats a la Guerra Civil, el Franquisme i la Transició democràtica amb una clara intencionalitat de marcar una pauta interpretativa que condicionés el debat polític tant a les comunitats autònomes com a nivell estatal. Podem anticipar que la “febre commemorativa” o els usos públics de la història han tingut una gran importància en condicionar, impulsar i divulgar determinades recerques.

Per altra banda, en aquests anys s’han implantat i consolidat les agències d’acreditació de l’activitat investigadora, la finalitat de les quals ha estat intentar avaluar la qualitat de la producció científica del sistema universitari tant català com de la resta d’Espanya. Aquesta nova realitat ha començat a provocar uns canvis estratègics en les polítiques d’edició de la major part de les revistes i de les editorials científiques de l’Estat que han intentat ajustar-se als criteris internacional de qualitat. De la mateixa manera, ha comportat uns canvis importants a l’hora de replantejar els currículums del personal investigador universitari.

L’apartat dedicat a la història contemporània del Report de la Recerca es desenvoluparà aleshores desglossant les principals institucions i centres impulsors de la recerca, els departaments i el personal investigador. Així mateix es passaran en ressenya algunes de les revistes més emblemàtiques i les línies fortes de recerca del sistema universitari català, així com les tesis llegendes. També es nombraran els temes més concorreguts per la producció historiogràfica catalana, sense deixar de banda el paper de la història local i la projecció social i internacional de la Recerca.

5.2. Estructuració institucional de la recerca. Els recursos humans i econòmics.

El nombre i la situació dels centres impulsors i orientadors de la recerca dins del camp de la història contemporània ha canviat lleugerament respecte a l’anterior període analitzat 1996-2002. De fet, el període que considerem de 2003-2009, s’ha caracteritzat per una gran riquesa de recerques i publicacions que s’expliquen en bona part també per

DOCUMENT DE TREBALL

la conjuntura política del moment i per la bonança econòmica per les quals les institucions han pogut impulsar convocatòries públiques d'ajuts que no tenien un precedent comparable. Així les eleccions a la Generalitat de Catalunya de 2003 i el canvi de govern es van acompanyar d'un Pla de Govern 2004-2007, entre els objectius del qual hi havia la creació del Memorial Democràtic. Aquest organisme tenia la finalitat de preservar i difondre la història de la lluita per a la democràcia a Catalunya, anant a acomboiar així l'activitat del més veterà Centre d'Història Contemporània de Catalunya (CHCC). Al costat d'aquestes institucions patrocinadores de les investigacions, cal remarcar que la continuïtat ha caracteritzat la tasca de recerca del Centre d'Estudis Històrics Internacionals (CEHI, UB), de l'Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives (IUHJV, UPF), i també del Centre d'Estudis sobre les Èpoques Franquista i Democràtica (CEDIF de la UAB), o del més recent Institut de Recerca Històrica (IRH de la UDG).

El Memorial democràtic va néixer durant el primer govern tripartit de Pasqual Maragall (2003-2006): es va materialitzar primer en una Direcció general de la Memòria democràtica, adscrita al Departament de Relacions Institucionals de Joan Saura sota la responsabilitat de Maria Jesús Bono i després d'unes quantes vicissituds legislatives, culminades en la llei del 24 d'octubre de 2007, es va transformar en organisme autònom de la Generalitat, a partir de 2008, sota la direcció de Miquel Caminal, catedràtic de ciència política de la Universitat de Barcelona. En el període assenyalat, el Memorial ha donat aixopluc a diferents convocatòries públiques adreçades a: recuperar i posar en valor el patrimoni memorial democràtic, estudiar diferents fenòmens de resistència a la dictadura, senyalar en el territori rutes de la lluita per a la democràcia i del camí de l'exili; donar recolzament al Museu de l'Exili de La Jonquera; aixoplugar a diferents congressos relacionats amb aquests temes, desenvolupats per diferents grups de recerca de les universitats catalanes.

El CHCC va passar del departament de Presidència a la Conselleria Primera i després a la Vicepresidència de la Generalitat de Catalunya. Va continuar la seva tasca, mitjançant convocatòries públiques, en recolzament a les recerques d'història de Catalunya per una banda i per l'altra va donar suport a les editorials interessades en publicar aquestes i altres recerques sobre la història del país. Paral·lelament va retornar a donar empenta al projecte del Cost humà de la guerra civil, amb la finalitat de dur a terme el definitiu recompte de totes les persones mortes a causa de la Guerra civil. Va donar també suport

DOCUMENT DE TREBALL

a recerques prou solvents sobre l'origen i la difusió de la commemoració històrica de l'11 de setembre o la sobre els orígens i difusió comarcal del Centre Nacionalista Republicà. En el període 2003-2009, la direcció del CHCC va passar per diferents etapes: Albert Manent va ser-ne el Director fins al 2004; després aquesta figura es va reconvertir en una plaça de Director de Projectes que va assumir Lluís Ferran Toledano, professor d'història contemporània de la UAB, fins a 2007. A partir de 2008 es va restablir la figura de Director que va ser ocupada per Josep Maria Roig i Rosich, professor de la Universitat Rovira Virgili. En aquesta etapa el CHCC va assumir també l'encàrrec de formar part de la Comissió de Commemoracions Històriques i Culturals del Govern de la Generalitat amb la finalitat de col·laborar a les polítiques commemoratives del Govern i de gestionar les convocatòries d'ajuts pertinents.

El CEHI va continuar la seva tasca de recerca i difusió de les noves investigacions, seguint l'esperit del fundador Jaume Vicens i Vives. La direcció d'aquest centre, vinculat a la UB, va passar del doctor Rafael Aracil al doctor Antoni Segura i Mas que el dirigeix des de l'any 2005. La continuïtat dels interessos temàtics portà el CEHI a privilegiar la col·laboració amb institucions públiques i privades, la participació en iniciatives sobre la immigració magribina i la història dels països àrabs mediterranis i, especialment, destacà l'interés envers del passat recent de Catalunya (Guerra Civil, dictadura franquista i transició a la democràcia). En aquest últim àmbit, uns grups de professors i professores que, el 1999 havien impulsat una recerca sobre els primers anys del franquisme, aprofundien les seves investigacions amb projectes de recerques, subvencionats per les institucions.

Entre les publicacions del CEHI, cal remarcar la col·lecció de llibres *Els Papers del Pavelló de la República* que es va encetar en aquest període. Es tracta de volums monogràfics la finalitat dels quals és explicar el llegat de determinats fons dipositats a l'arxiu del Centre d'Estudis Històrics Internacionals. Entre el 2003 i 2009 es publicaren sis volums sobre els fons de: Jordi Arquer, MIL, Serra i Moret, la Revista Blanca, Jaume Miravittles i Xavier Vinader Sánchez. El CEHI va continuar també la publicació de les actes dels Congressos sobre la Memòria de la Transició amb temàtiques com la joventut, els mitjans de comunicació o ensenyament, cultura i justícia. A més, el CEHI col·laborà en la publicació de les revistes *Estudis d'Història Agrària*, amb la UB, UdL, UdG, URV i la Universitat de Vic (UVic), *Índice Histórico Español*.

DOCUMENT DE TREBALL

L'IUHJVV, de la UPF ha continuat la seva tasca en suport als grups de recerca que acull l'Institut mateix, l'organització dels cursos de doctorat i de màster, l'assessorament a la recerca dels alumnes de tercer cicle, l'organització de seminaris adreçats als investigadors i als estudiants i també l'específic per a la formació permanent de professorat d'història de secundària, juntament amb l'organització de Jornades de debat sobre historiografia i sobre gènere.

El Grup de Recerca del IUHJVV, coordinat per Josep Fontana fins a 2005 i per Josep Maria Delgado des de 2009, ha integrat la majoria dels investigadors vinculats a l'Institut del qual pren el nom. Ha mantingut una activitat continuada des del 1992. S'ha organitzat en quatre línies de recerca (Historia Colonial, processos de separació i Història Potscolonial, recerca sobre Àsia, Història Econòmica Preindustrial i Història Contemporània). Des de 2007, el director de l'IUHVV és el doctor Joaquim Albareda, que ha seguit la línia dels anteriors directors Josep Fontana (1999-2002) i Jaume Torras (2002-2007). L'IUHJVV ha continuat col·laborant amb l'editorial Eumo i la Universitat de Vic en la publicació de la col·lecció «Jaume Caresmar», del qual s'han publicat 4 volums en el període considerat. A més a més va donar aixopluc a la revista *Illa i Imperis* que ha sortit, amb una certa discontinuïtat, des de 1998.

El CEDIF de la UAB va ser constituït l'any 2001 per part del Grup de recerca sobre l'època franquista. El CEFID neix com a Centre d'Estudi i Recerca Propi de la UAB de caràcter interdisciplinari i els seus investigadors provenen de les àrees de coneixement d'Història Contemporània, Literatura Espanyola, Literatura Catalana, Sociologia, Ciència Política i de l'Administració, Història del Dret i les Institucions, Història i Institucions Econòmiques, i Periodisme, principalment de la Universitat Autònoma de Barcelona però també d'altres universitats. El CEDIF ha impulsat diferents simposis i congressos d'abast nacional i internacional que han comptat també amb la intervenció de destacats especialistes. Entre els grups i entitats que l'integren, cal destacar el Servei de Documentació d'Història de Catalunya (SDHLC), <http://sct.uab.cat/sdhlc/>, amb més de cent trenta mil referències que representen una informació bibliogràfica de gran importància.

L'IRH de la UdG és una unitat dedicada a la investigació científica relacionada amb l'estudi de la història des d'una perspectiva comparativa i de llarga durada i es va crear l'any 2008 amb una part de la Secció d'Història Jaume Vicens Vives de l'Institut de

DOCUMENT DE TREBALL

Llengua i Cultura Catalanes i de l'Institut de Patrimoni Cultural. Des d'aleshores, l'IRH ha acollit la major part de la recerca històrica que es fa a la Universitat de Girona, des de la prehistòria fins a l'època contemporània, articulant-se en tres seccions, cadascuna de les quals correspon a un o més grups de recerca reconeguts per la UdG: el Centre de Recerca d'Història Rural, el Laboratori d'Arqueologia i Prehistòria i el Seminari Permanent d'Estudis Polítics i Culturals.

La Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans té com a presidenta la doctora Maria Teresa Mallol Ferrer des de 2006 que va substituir el doctor Albert Balcells. Durant el període estudiat, la Secció ha donat aixopluc a projectes com la redacció de la història de la mateixa institució en dos volums: el primer obra d'Albert Balcells i Enric Pujol (2002) i el segon per Balcells, Pujol i Santiago Izquiero (2007). Han vist també la llum les següents obres, fruit d'acurades recerques: el primer volum de l'obra completa de Valentí Almirall (curada pel Josep Maria Figueres), que en recull els escrits entre 1867-1879 (2009); una recopilació d'escrits d'arquitectura, arts i política de Josep Puig i Cadafalch a càrrec de Xavier Barral (2003); els primers dos volums de l'epistolari d'Antoni Rubió i Lluch per Eusebi Ayensa i Josep M. Massot (2006 i 2009); els escrits polítics de Lluís Nicolau d'Olwer per Albert Balcells (2007) i els discursos inaugurals de les institucions científiques catalanes entre els segles XVIII i XIX, a càrrec de Santiago Riera Tuèbols i Fèlix Villagrasa (2007).

També ha continuat en els anys analitzats l'actiu paper d'arxius, biblioteques i dels museus, sobretot els d'abast nacional, en impulsar la recerca. L'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), sota la direcció del Dr. Josep M. Sans i Travé (des de 1991), ha continuat sent una institució senyera en la seva centralitat arxivística de la història catalana contemporània, tot i la gran heterogeneïtat de fons documentals que custodia. L'ANC ha difós i ha fet ressò de la campanya per a la devolució de la documentació catalana encautada per la dictadura franquista i preservada a l'Archivo General de la Guerra Civil Española de Salamanca i que va passar a la història com el debat sobre els *Papers de Salamanca* i que començaren a tornar a Catalunya el 31 de gener de 2006 després d'un llarg contenciós jurídic. Juntament amb aquesta importantíssima documentació i entre els fons d'interès de l'època contemporània recollit i sistematitzats en el període 2003-2009, cal destacar el patrimoni d'institucions (Generalitat, Tribunal Militar Territorial Tercer, Arxiu Històric del Real Col·legi d'Advocats de Barcelona,), d'associacions, partits, sindicats o moviments polítics (com els fons documental del

DOCUMENT DE TREBALL

moviment juvenil català, de Bandera Roja, Nacionalistes d'Esquerra, del carlisme, Unión Patriótica Española), de diferents empreses i institucions econòmiques (Maquinista, Tèxtil Bertran i Serra, Tecla Sala e Hijos, Compañia Anónima de Hilaturas Fabra y Coat i la Colònia Borgonyà etc. o la Cambra de Comerç i Indústria Francesa de Barcelona), de nombrosos camps de refugiats i de l'exili en general, de personatges (Francesc Macià, Lluís Companys, Pau Casals, Miquel Coll i Alentorn, Jaume Font, Joan Peiró, Joan Anton Maragall, Cèsar August Jordana, Josep Anselm Clavé, Josep Husinec, Arxiu família Milà –comptes de Montseny, Marquès de la Torre, Wilebaldo Solano, Lluís Maruny i Curto, Pasqual Maragall, etc.).

Juntament amb això, l'ANC organitza cursos, conferències i jornades, i compta amb un important altaveu que és *ANC. Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya*, quadrimestral des de 2003 i consultable a la plana web de l'Arxiu que ofereix una informació posada al dia de les activitats de l'ANC (www.anc.gencat.cat)

L'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), sota la direcció de Xavier Tarraubella (des de 2002), ha mantingut també la seva importància dins dels arxius històrics de la història contemporània de Catalunya. L'Arxiu Històric de la Ciutat amb l'Arxiu Administratiu i la xarxa d'arxius de districte posen a l'abast dels investigadors un fonamental fons hemerogràfic de la premsa catalana contemporània i també ofereixen un conjunt documental de gran importància per a l'estudi de la història contemporània dels municipis del pla de Barcelona i de la capital. Juntament amb això, l'AHCB ha organitzat el Congrés d'Història de Barcelona (amb periodicitat biennal) i ha col·laborat amb el Seminari d'Història de Barcelona de l'Institut de Cultura de Barcelona, la finalitat del qual ha sigut el foment i la difusió de les investigacions de la història de Barcelona.

En el mateix sentit, la Biblioteca de Catalunya (BC) ha estat un centre de documentació importantíssim per la riquesa del seu fons bibliogràfic i documental dels segles XIX i XX, amb manuscrits de destacats personatges històrics de la Catalunya contemporània, i amb fons arxivístic i hemerogràfic de gran interès com el de premsa de Joan Givanel o els enregistraments històrics. A més a més, la BC va impulsar, juntament amb el CBUC (Consorti de Biblioteques Universitàries de Catalunya), la Memòria Digital de Catalunya que, des de fa cinc anys, ha ofert la consulta en accés obert de col·leccions digitalitzades de diferents institucions. A finals de 2009 contenia 653.000 documents

DOCUMENT DE TREBALL

repartits en 34 col·leccions. Es pot consultar en línia a l'adreça: <http://mdc.cbuc.cat/index.php> . En la recopilació de premsa i que serveix per complementar la recerca cal remarcar el fons hemerogràfic català digitalitzat pel Ministerio de Cultura i les comunitats autònomes (<http://prensahistorica.mcu.es>)

Pel que fa a l'estructura dels departaments universitaris, com en els informes precedents, hi ha que dir que el Departament d'Història Contemporània de la UB ha representat un cas aïllat; a la resta d'universitats, l'especialitat de contemporània es troba en departaments multidisciplinaris: a la UAB hi ha el Departament d'Història Moderna i Contemporània; a la UdL, el Departament d'Història; a la UPF, el Departament d'Humanitats i l'IUHJV; a la URV va haver-hi el Departament d'Història i Geografia fins al 18 de desembre de 2003, després Departament d'Història, Història de l'Art i Geografia fins al 31 de març de 2006 i finalment Departament d'Història i Història de l'Art; a la UdG va també haver-hi un Departament de Geografia, Història i Història de l'Art fins al 23 de març de 2009 al qual va succeir un Departament d'Història i Història de l'Art a partir del 23 de març de 2009. Tot i la heterogeneïtat dels departaments, els professors contemporaneístics han mantingut la seva especificitat i com tals cal identificar-los.

En el període considerat, els contemporaneïstes de la UAB i la UB (taula) han representat al voltant del 70 % del total del professorat d'història contemporània de totes les universitats catalanes, mentre la suma de les quatre restants n'ha representat el 30%. La consolidació de les noves universitats ha contribuït en manera mínima a la creació de noves places de professors d'història contemporània, es pot afirmar que la major part de les universitats s'han mantingut amb gairebé els mateixos efectius, exceptuant el cas més destacat de la UPF on l'increment ha estat del voltant del 30% havent passat de 6 a 9 professors i en menor grau de la UAB on el creixement ha estat d'un 9%. De fet, les possibilitats d'absorció de nou professorat per part dels departaments universitaris és molt limitada. D'aquesta manera, la inversió dedicada a la formació d'investigadors i docents no és gaire rendible: la major part dels becaris no ha pogut així trobar una inserció en el mercat laboral universitari.

Taula 30.-Personal docent i investigador

Taula 31.-Beques i ajuts predoctorals FI (Generalitat de Catalunya)

Taula 32.-Beques pròpies

Les revistes especialitzades publicades dins l'àmbit català que incideixen en l'àmbit de la història contemporània són les següents:

Afers: Fulls de Recerca i Pensament, és una revista quadrimestral d'història publicada per l'editorial Afers (Catarroja/Barcelona) que publica articles d'història medieval, moderna i contemporània dels països de parla catalana. En el període considerat, s'ha consolidat com a un referent de qualitat dins de les publicacions científiques catalanes: en les seves planes, s'hi troben articles dels majors especialistes d'història contemporània del Principat. Des de l'aparició dels primers índex de qualitat impulsats pel corresponent Departament d'Universitats de la Generalitat de Catalunya ha estat valorada com a una revista de primera qualitat tant en el Cahrus 2005 com en el de 2008. Sobre quatre nivells d'avaluació (A, B, C, D) ha obtingut la valoració A.

L'Avenç. Revista mensual d'alta divulgació històrica fundada el 1976. La revista ha profunditzat el canvi de rumb de la dècada de 1990 i ha considerablement reduït els treballs estrictament historiogràfics per donar lloc a assaigs de reflexió sociològica, antropològica, artística i cultural i literària. El doctor Josep M. Muñoz i Lloret ha continuat essent-ne el director, durant el període 2003 – 2009, la revista ha donat aixopluc a suplementos com els Plecs d'Història Local, que després d'haver entrat en crisi al voltant de la tardor de 2006, han encetat una nova etapa a partir del n. 124 del febrer de 2007 amb la direcció de Ramon Arnabat i Josep Santesmases i amb l'aixopluc de l'Institut Ramon Muntaner i de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana. *L'Avenç* ha estat valorada com a una revista del nivell C en el CAHRUS 2005 i pendent de determinar en el 2008.

Barcelona, Quaderns d'Història. És una publicació periòdica especialitzada en història de Barcelona. El seu director és Ramon Grau i la impulsa el Seminari d'Història de Barcelona, programa de l'Institut de Cultura de Barcelona. Entre el 2003 i el 2009 ha publicat vuit números, la meitat dels quals dedicats a temes d'història contemporània.

DOCUMENT DE TREBALL

Barcelona, Quaderns d'Història ha estat valorada com a una revista del nivell C en el CAHRUS 2005 i pendent de determinar en el 2008

El Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics (filial de l'IEC), de periodicitat anual, publica nombrosos articles d'història contemporània i a la seva col·lecció «D'Ahir per Avui» ha editat dos volums amb títols d'història contemporània. *El Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics* ha estat valorada com a una revista del nivell C en el CAHRUS 2005 i pendent de determinar en el 2008.

Catalan Historical Review. Publicació de periodicitat anual i apareix en versió anglesa i catalana sota l'augetpluc de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans i amb el catedràtic Albert Balcells com editor en cap. La revista, nascuda el 2008, planteja oferir balanços sobre els grans temes de debat historiogràfic de Catalunya, País Valencià i Illes Balears. També en aquest cas, els temes contemporanis representen un important percentatge entre els articles publicats. No ha estat valorada en el CAHRUS 2008.

Cercles: Revista d'Història Cultural. Publicació de periodicitat anual fundada el 1998, dirigida pel catedràtic Jordi Casassas i impulsada pel Grup d'Estudis d'Història de la Cultura i dels Intel·lectuals (GEHCI), en col·laboració amb el Departament d'Història Contemporània de la UB. *Cercles* publica números miscel·lanis alternant-los amb monogràfics: entre d'altres sobresurten el número 8 (2005) sobre la cultura obrera, coordinat per Susanna Tavera i el número 10 (2007) sobre la biografia històrica, a càrrec d'Albert Ghanime i Giovanni C. Cattini. *Cercles* ha estat valorada com a una revista del nivell B en el CAHRUS 2005 i pendent de determinar en el 2008.

Historia: Antropología y Fuentes Orales. Revista de periodicitat semestral, dirigida per la doctora Mercedes Vilanova, i publicada per la UB, l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona i el Centro de Investigaciones Etnológicas Ángel Ganivet. Entre 2003 i 2009 s'han publicat 14 exemplars (del n. 29 al 42). *Historia: Antropología y Fuentes Orales* ha estat valorada com a una revista del nivell C en el CAHRUS 2005 i pendent de determinar en el 2008

Illes i imperis. Revista amb periodicitat indefinida, publicada per la Universitat Pompeu Fabra, apareix des de 1998. El seu àmbit de recerca són els estudis de les societats colonials i postcolonials. Els articles són majoritàriament centrats en l'època

DOCUMENT DE TREBALL

contemporània. Entre 2003 i 2009 ha publicat 5 exemplars. *Illes i imperis* ha estat valorada com a una revista del nivell C en el CAHRUS 2005 i pendent de determinar en el 2008

Índice Histórico Español. Publicació d'informació i crítica bibliogràfica fundada el 1953 per Jaume Vicens i Vives i dirigida pel catedràtic Pere Molas i Ribalta en el període analitzat. Tot i tenir una periodicitat semestral, la revista no ha complert sempre aquest ritme de publicació. Entre el 2003 i el 2009 ha publicat cinc volums (del XLI al XLV). Ha estat valorada com a una revista del nivell B en el CAHRUS 2005 i pendent de determinar en el 2008

Recerques: Història, Economia, Cultura. Revista de recerca històrica, fundada el 1970, ha arribat al número 58-59 l'any 2009, amb una mica de retards però amb més assiduïtat respecte als períodes anteriors. La periodicitat actual és gairebé semestral, tot i la publicació de tres números en alguns anys i d'un número en altres. Hi predominen

els articles d'historiadors catalans. Quant a la temàtica, sobresurt la història de Catalunya, especialment els articles d'història econòmica i d'història agrària. Ha estat valorada com a una revista del nivell B en el CAHRUS 2005 i pendent de determinar en el 2008

Segle XX. Revista Catalana d'Història. Revista de recerca històrica, fundada el 2008, amb periodicitat anual. Neix d'una col·laboració professional entre historiadors universitaris i la Fundació Cipriano García - Arxiu Històric de Comissions Obreres de Catalunya. Des del seu editorial fundacional la revista ha manifestat el seu interès en intervenir en el debat sobre els temes de la "memòria històrica". No ha estat valorada en el CAHRUS 2008.

A més, cal remarcar l'aparició de revistes electròniques lligades als Departaments d'Història Contemporània de la UB i d'Història Moderna i Contemporània de la UAB: en el primer cas es tracta de *Contemporània* (<http://www.ub.edu/dphc/contemporania/>) pensat com a un portal d'informació sobre l'activitat de recerca del departament i amb un ampli espai dedicat a ressaltar els treballs de màster i les tesis de doctorat d'història contemporània llegides al departament; mentre en l'altre es tracta de la *Revista HMiC*, una revista a periodicitat anual d'història moderna i contemporània del departament homònim de la UAB (consultable a: <http://webs2002.uab.es/hmic/>) amb dossiers

DOCUMENT DE TREBALL

temàtics i una secció miscel·lània d'articles, lligats tant al món de la recerca de la UAB com a les aportacions d'especialistes d'altres universitats de l'Estat i del món. Entre 2003 i 2009 van aparèixer set números.

La consolidació de revistes en l'àmbit contemporaneístic català i l'aparició creixent de revistes digitals obeeix a diferents raons: per una banda les innovacions informàtiques permeten un abaratiment dels costos de producció que ha permès un ampli i creixent nombres de capçaleres que s'orienten a un públic lector molt més ampli gràcies a la xarxa, tot i que de les revistes esmentades i en el període analitzat no es trobaven en accés obert, malgrat això la majoria ja comptaven amb portals en internet. Per altra banda, considerem que la regularització de la vida de les revistes es deu en part també a la revolució de l'avaluació de la recerca de les universitats públiques de l'estat espanyol, impulsada tant per part de l'Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (ANECA) com també per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU). Aquestes institucions han posat l'accent en la necessitat d'objectivar criteris per valorar la producció científica dels universitaris. En aquest sentit, es pot entendre que els criteris d'indexació i les pressions acadèmiques corresponents han determinat la consolidació i l'adequació a estàndard d'edició de bona part de les revistes d'història contemporània citades, com ho demostra el debat que ha portat la publicació dels citats índex de qualitat del CARHUS 2005 i de 2008. Per altra banda, l'aparició de la *Catalan Historical Review* ha de poder brindar aquell estat de la qüestió sobre la historiografia catalana que s'ha demanat reiteradament per part dels especialistes.

5.3. La producció científica.

Les principals línies de recerca desenvolupades en l'àmbit d'Història Contemporània durant aquest septeni han estat les següents:

A la UB, hi ha tres grups de recerca consolidats i reconeguts en les convocatòries SGR de 2005 i 2009. Es tracta de: el Grup d'Estudis d'Història de la Cultura i dels Intel·lectuals (GEHCI), dirigit pel doctor Jordi Casassas, el Grup de Recerca Multiculturalisme i Gènere, dirigit per la doctora Mary Nash, el grup Treball, Institucions i Gènere, dirigit per la doctora Cristina Borderías. Al costat d'aquests grups cal tenir en compte l'activitat del CEHI, anteriorment citat, que ha tingut projectes finançats pel ministeri i des de 2009 té un grup de recerca consolidat que es diu Grup de

DOCUMENT DE TREBALL

Recerca i Anàlisi del Món Actual (GRAMA), dirigit pel catedràtic Antoni Segura. A més, s'ha d'afegir el Centre d'Investigacions Films i Història dirigit pel doctor Josep Maria Caparrós.

El GEHCI va comptar amb diferents projectes finançat pel Ministeri: un per estudiar espais de sociabilitat i institucions culturals que es va materialitzar amb la publicació del llibre coordinat per Jordi Casassas, *L'Ateneu i Barcelona. Un segle i mig d'acció cultural* (RBA, 2006) i l'altre per dur a terme una recerca sobre les identitats a la Catalunya contemporània que es va materialitzar en J. Casassas (coord.), *Les identitats a la Catalunya contemporània* (Galerada, 2009). El GEHCI ha estat completant els seus estudis sobre el món de la cultura i dels intel·lectuals catalans i la seva relació davant del debat democràcia i dictadura a la meitat del segle XX. GEHCI forma part de la Xarxa d'Història Cultural de la Mediterrània, integrada per grups de recerca d'Espanya, França i Itàlia, que, conjuntament, organitzen seminaris de recerca i debat historiogràfic.

El Grup de Recerca Multiculturalisme i Gènere va comptar amb projectes de recerca finançat, finalitzats a desenvolupar diferents línies de recerca sobre el multiculturalisme i els processos de construcció d'identitats culturals, sempre des d'una perspectiva de gènere. Així el grup ha impulsat estudis sobre els mitjans de comunicació, sobre l'exclusió i la marginalitat de les comunitats d'immigració, sobre els diferents col·lectius residents a Catalunya, etc. A més a més de reflexionar sobre el paper de les dones en determinades èpoques de la Catalunya contemporània. Fruit d'aquestes recerques són els llibres de M. Nash, *Mujeres en el Mundo* (Alianza, 2004), *Inmigrantes en nuestro espejo* (Icaria 2005); *Inmigración, género y espacios urbanos* (Bellaterra 2005); *Dones en Transició* (Ajuntament de Barcelona 2007), *Los límites de la diferencia* (Icaria 2009) i *Feminismos en la Transición* (Sociedad Estatal de Conmemoraciones, 2007)

El tercer grup de recerca —Treball, Institucions i Gènere— va comptar amb un projecte finançat pel Ministeri, sobre la reconstrucció de l'activitat econòmica en la Catalunya contemporània, i un projecte europeu sobre Gènere i Benestar i les interaccions entre treball, família i polítiques públiques. El grup ha impulsat diferents jornades i seminaris de treballs, entre les seves publicacions destaquen de C. Borderias, *Género y políticas del trabajo en la España contemporánea* (PUB i Icaria, 2007), *C. Borderias i M. Renom, Dones en moviment(s). Segles XVIII-XXI* (PUB i Icaria, 2008).

DOCUMENT DE TREBALL

A la UAB, hi ha hagut diferents grups de recerca entre el 2003 i 2009: alguns grups han continuat en el període amb continuïtat i altres han replantejat llur funcionament i han impulsat noves plataformes de recerca. A finals de 2009 hi havia els següents grups de recerca dedicats a l'època contemporània: el Grup d'Estudis República i Democràcia (GERD); el Grup d'Història Comparada de l'Europa Moderna (GHCEM); el Grup d'Història del Parlamentarisme (GHP), el Grup d'Estudis de l'Època Franquista (GREF) que treballa plegat al citat CEFID i el Gabinet de Recerca d'Història Social i Obrera (GRHISO).

El GERD, dirigit pel professor Francisco Morente, es va crear el 2008 de la confluència d'anteriors grups de recerca actius en el departament com el Grup d'Estudis d'Història Social i Cultural (GREHSIC), el GRHISO i de l'Àmbit de Recerca i Trobades Interdisciplinàries sobre Cultura i Política Contemporànies a Llatinoamèrica i Europa (ARTICCLE). El GERD va ser reconegut com a grup de recerca consolidat en la convocatòria SGR de 2009. Les línies de recerca del GERD són l'estudi de les diferents experiències republicanes i/o democràtiques de la història contemporània catalana i espanyola amb una vocació comparativa amb l'entorn europeu occidental. Conviuen així línies paral·leles que estudien l'obrerisme i les seves cultures polítiques i sindicals com les recerques sobre l'extrema dreta a Espanya i Europa i que responen a diferents projectes finançats pel Ministeri dirigits per membres del grup com Pere Gabriel, José Luis Martín Ramos, Francisco Morente o Ferran Gallego, entre d'altres. Els membres del GERD han organitzat jornades i seminaris, publicats en llibre –F. Espinet, G. Rubí (eds.), *Solidaritat Catalana i Espanya ara fa cent anys*, Bases 2008) i web (<http://republica-republicanisme.uab.es>).

El GHCEM, coordinat pel professor Lluís Roura, és un grup que, des de 1991, s'ha dedicat a l'estudi dels segles XVIII i XIX privilegiant les conjuntures de canvi, els factors de resistència o integració al desenvolupament històric. A més, ha tingut com a objectiu l'estudi de l'època napoleònica, de la implantació del liberalisme i del paper de les dones.

El GHP és un grup de recerca consolidat en les convocatòries SGR de 2005 i 2009, dirigit pel catedràtic Borja de Riquer. En el període analitzat ha gaudit de projectes finançats pel Ministeri per dur a terme el projecte de Diccionari biogràfic de parlamentaris de Catalunya entre 1810-1939. Part d'aquesta recerca forma part d'un

DOCUMENT DE TREBALL

més ampli projecte d'abast estatal i americà (Diccionario Biográfico de los Parlamentarios Españoles 1810-1854). El GHP ha organitzat també jornades i seminaris sobre la metodologia de la proposografia i l'estudi dels parlamentaris catalans en la política espanyola.

El GREF, dirigit pel professor Pere Ysàs, és un dels grups que treballa activament en les recerques del CEDIF al qual hem al·ludit anteriorment. Ha estat reconegut com a grup consolidat SGR en les convocatòries 2005 i 2008, obtenint projectes de recerca finançat pel Ministeri i que en els anys analitzats ha centrat el seu interès en els mobilitzacions antifranquistes de les dècades de 1960 i 1970 i la Transició a Catalunya.

El GHRISO aplega professors que es dediquen a la història social i obrera. En el període analitzat ha estat liderat pel catedràtic Francesc Bonamusa i ha estat treballant en un projecte finançat pel Ministeri sobre la vida quotidiana durant la Guerra civil en la zona lleial.

A la UPF, com hem esmentat anteriorment la recerca ha passat per l'IUHJV, coordinat pels catedràtics J. Fontana primer i després per J. M. Delgado. Les diferents línies d'investigació s'articulen a través d'investigadors responsables. En l'àmbit contemporani, hi trobem J. Fontana, amb l'estudi de la història d'Espanya al segle XIX i l'estudi de la historiografia; J. M. Fradera, amb la història política i cultural de Catalunya i Espanya en el segle XIX i la història colonial del Carib, Llatinoamèrica, les Filipines i el sud-est asiàtic en els segles XVIII i XIX, J. Termes, amb la història del catalanisme fins a la seva jubilació en el curs 2006-2007.

A la UdL hi ha hagut un sol grup de recerca, el Grup d'Història de les Transicions Socials i els Canvis Polítics, dirigit per Jordi Bolòs Masclans i reconegut amb el projecte SGR 2005. El grup dona aixopluc a recerques que es desenvolupen en diferents marcs cronològics: en l'edat contemporània destaca la labor de la catedràtica Conxita Mir que ha privilegiat l'impacte del franquisme a Catalunya, centrant-se en la pobresa i l'exclusió social però també estudiant el paper dels joves en els règims autoritaris en perspectiva comparada. Resultats d'aquestes recerques són els llibres publicats per Edicions de la Universitat de Lleida 2005 i Milenio 2007.

A la URV, hi ha dos entitats que han impulsat la recerca: per una banda, el Grup de Recerca del Gènere, la Interculturalitat i dels Estudis Culturals de la Mediterrània s'ha

DOCUMENT DE TREBALL

transformat en Càtedra Unesco del Diàleg Intercultural Mediterrani (a partir de 2004) dirigit per Enric Olivé i que compta amb més de vint investigadors, i per l'altra el Grup de recerca Cultura i Societat del catedràtic Pere Anguera (1950-2010), que ha impulsat el grup Ideologies i Societat a la Catalunya Contemporània, reconegut per la Generalitat amb la convocatòria SGR de 2009. Els grups d'investigadors que s'apleguen al voltant de la Càtedra Unesco han obtingut diferents projectes finançats i es centren en l'estudi del món àrab, turc i israelià, així com en les grans problemàtiques de la globalització a l'àrea mediterrània. El 2009 van obtenir un projecte de recerca europeu.

El grup Ideologies i Societat a la Catalunya Contemporània ha centrat la seva atenció sobre els elements simbòlics del catalanisme i sobre diferents aspectes de la història social i ideològica dels segles XIX i XX. Entre d'altres, cal remarcar el llibre de P. Anguera, *L'Onze de setembre. Història de la diada (1886-1938)* (PAM 2008).

A la UdG, en el període analitzat també ha mogut els primers passos el grup d'Anna Maria Garcia Rovira, Història, Memòria, Identitats que ha desenvolupat la seva investigació en tres àmbits: els exilis i la repressió causades per la Guerra Civil del 1936-39; la formació d'identitats, les tradicions i les cultures polítiques a Catalunya, Espanya i Europa, la historiografia europea contemporània, la memòria i la difusió del coneixement històric.

Fent un balanç sobre la recerca i en conformitat amb els anteriors informes d'avaluació de la recerca no es pot no ressaltar la gran diversitat de temes i la dispersió dels esforços. Al costat del tradicional interès envers dels temes de franquisme, hi ha hagut una evolució envers l'estudi de la dècada de 1970 i cada vegada més pren peu les tendències de l'anomenada història del present o món actual finalitzades a estudiar períodes històrics més propers. En aquest últim camp, és indicatiu la presència de grups que estudien les últimes dècades tant a la UB (GRAMA), a la URV (Càtedra Unesco del Diàleg Intercultural Mediterrani), la UAB (CEDIF i altres professors). Tot i això el Franquisme i la Guerra Civil que han tingut una important revifalla de recursos econòmics en el període analitzat a causa d'una conjuntura política (a nivell català amb la Llei del Memorial Democràtic, i a nivell estatal amb la Ley de la Memoria Histórica) i econòmica favorables. En aquest sentit, el 2005 i el 2007, l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR) va impulsar dues convocatòries: la primera dedicada a la recuperació de la memòria històric (dotada amb 95.645,90 € de

DOCUMENT DE TREBALL

pressupost) i la segona finalitzada a documentar testimoniatges i recopilar documentació historiogràfica amb relació a la Guerra Civil Espanyola (1936-1939) i la Primera Postguerra (amb 200.000 € de pressupost). Tot i això, la febre commemorativa també ha impulsat, en menor mesura a Catalunya, la recuperació d'altres efemèrides especialment les relacionades amb centenaris (Solidaritat Catalana, Setmana Tràgica, etc.) o bicentenaris (Guerra del Francès, etc.)

Un altre camp que ha desenvolupat diferents recerques és el que entra sota el paraigua dels estudis de gènere. Aquesta línia de recerca té grups específics en nombroses universitats o professorat que s'hi dedica pràcticament a totes les universitats públiques catalanes. Cal subratllar que força sovint aquests estudis es conjuguen amb la història del temps present, ja que tenen per objecte estudis de fenòmens força actuals com els fenòmens migratoris i el paper de les dones immigrades. La història social segueix present en bona part de les universitats catalanes mentre la història cultural i dels intel·lectuals catalans (segles XIX i XX) segueix força dinàmica gràcies als treballs del GEHCI de la UB, així com els estudis sobre el catalanisme que atreuen l'atenció de diferents historiadors de les universitats públiques catalanes tant a la UB, com la UAB, la URV i la UdG. Diferents professors del sistema universitari català es dediquen a l'estudi de l'Antic Règim, a les cultures polítiques dels segles XIX i XX. A la UAB trobem diferents especialistes preocupats per l'estudi dels moviments d'extrema dreta, mentre a la UPF ha sobresortit la recerca sobre el món colonial. La major part dels centres i projectes de recerca tenen Catalunya i Espanya com a marc general d'anàlisi, tot i que cada vegada pren més volada l'interès envers altres regions geogràfiques del planeta.

Pel que fa a la producció de tesis doctorals, les dues taules que segueixen resumeixen la seva distribució per centres així com la llengua en que van ser presentades:

Taula 33.-Tesis doctorals llegides (2003-2009)

Taula 34.-Llengua de les tesis presentades (2003-2009)

Com es pot veure en la taula de tesis de doctorat llegides en les universitats públiques catalanes, de les noranta-u tesis examinades durant el període analitzat, el 47,2 % s'han

DOCUMENT DE TREBALL

llegit a la UB; el 30,7%, a la UAB; el 12 %, a la UPF; el 5,4 %, a la URV, el 3,2 %, a la UdG; i el 1,5% a la UdL. El nombre de tesis llegides en català durant el període analitzat està al voltant del 56 %, exceptuant la UB que es troba amb un 45,5 % mentre la URV no té cap tesi de doctorat en català en els anys analitzats: de les 5 tesis, 4 són en castellà i una en anglès. Tot i això, les universitats petites com la URV no representen un model generalitzable de tendència a llarg termini. Per altra banda, queda evident que els dos grans departaments de la UB i UAB concentren al voltant del 78% de les tesis llegides en història contemporània de les universitats públiques catalanes.

A la UB: de les quaranta i tres tesis llegides entre el 2003 i el 2009, el 69,4 % corresponen al segle XX i el 30,6 % al segle XIX. Quant als temes, cal assenyalar una gran dispersió. Els percentatges més importants es concentren en les tesis dedicades a Guerra civil i franquisme (22,2%), aspectes relacionats a la configuració del catalanisme (22,2%) i el tractament cinematogràfic de temes històrics (13,8%). A la UAB: de les vint-i-vuit tesis llegides, el 66,6 % corresponen al segle XX; mentre un 33,4 %, al segle XIX. La dispersió temàtica és molt gran: antifranquisme, franquisme, exiliats, liberalisme, republicanisme, Guerra Civil, etc. Malgrat tot, els temes relacionats amb el franquisme i l'antifranquisme representen el percentatge més significatiu, el 26,6 %. A la UPF: de les onze tesis llegides, hi ha una profunda heterogeneïtat; un 18% correspon al segle XIX, un 36% al segle XX, i 46% la resta abraça períodes entre els dos segles. Entre els temes s'hi troba la història del catalanisme i les transformacions polítiques, socials i econòmiques provocades de l'impacte de la societat liberal a Catalunya, però també del franquisme i de l'oposició antifranquista. A la URV, hi ha també heterogeneïtat de temes malgrat sigui predominant el segle XX amb temes que van des de història de la mediterrània actual passant a les indústries de guerra o la història del cinema en les comarques de la província de Tarragona, o del Gas a Reus. A la UdG també hi ha heterogeneïtat de temes amb història de l'anarquisme individualista, de les condicions de la classe obrera en el País Basc o de la història de l'educació a Girona. Finalment a la UdL, la tesi ha tingut com a objecte la dialèctica liberalisme i absolutisme a la ciutat de Lleida al primer terç del segle XIX.

Pel que fa a la bibliometria d'història contemporània, la producció científica vinculada a les universitats públiques durant el septeni analitzat queda resumida en la taula següent:

Taula 35.-Producció de llibres, capítols de llibre, articles i ponències

DOCUMENT DE TREBALL

Dades agregades per universitats, àrees de coneixement i indicadors (Publicacions en revistes, Publicacions en llibres i Contribucions en congressos). La informació s'ha obtingut de diverses fonts d'informació, les quals es nodreixen dels curricula dels investigadors (sovint no estan actualitzats o, fins i tot, no estan accessibles). A més, les dades sobre contribucions a congressos no estan disponibles per a totes les universitats. Finalment, l'indicador "Publicacions de llibres" inclou llibres i capítols i "Publicacions en revistes" incorpora articles de premsa, de revistes de divulgació, etc.

La recollida i comparació de les dades extretes de les diferents bases de dades, tal i com s'havia assenyalat en anteriors reports de la recerca continua representant un niu de problemes interpretatius. Per una banda, les universitats encara no adopten un sistema homogeneïtzat i compartit de recollida de la informació, força sovint depèn d'un voluntarisme del professorat d'introduir les dades en el currículum electrònic de la intranet del professorat. Resultat que força sovint es troba a mancar la informació d'un sector determinat del professorat. Tot i això, se suposa que aquesta tendència ha de canviar a causa dels citats sistemes d'avaluació de la recerca i de la investigació, impulsats tant per les institucions autonòmiques com per aquelles acadèmiques. Aquesta evidència força que cada vegada més el personal docent i investigador tingui que tenir actualitzat el propi currículum virtual.

Per tenir un quadre del conjunt de la producció historiogràfica catalana però hem d'analitzar també les obres que s'han produït fora del context universitari, ja que les noves fornades de llicenciats i acadèmics que no poden ser absorbits per les institucions de coneixement superiors. De fet, els membres de centres d'estudis, arxius, instituts d'ensenyament secundari, etc. han publicat treball força significatius per.

Quant als llibres, durant el període estudiat s'han publicat, totalment o parcialment, diverses tesis doctorals dels segles XIX-XX, que han representat un avançament en els coneixements de la història de Catalunya, del seu sistema cultural, polític, social i econòmic. També s'han impulsat estudis a l'aixopluc de determinades commemoracions històriques que han ofert àmplies possibilitats per l'aparició de noves recerques i publicacions. En el cas del segle XIX, la "febre commemorativa" ha caracteritzat la nombrosa sèrie de congressos, jornades i simposis d'obres sobre la Guerra del Francès, al territori català i especialment a Girona.

DOCUMENT DE TREBALL

Tot i no ser el gran protagonista de la recerca històrica, el Vuit-cents ha igualment ocasionat treballs solvents, força sovint fruit de tesis doctorals, que han donat a conèixer importats aspectes del Trienni liberal, el paper del carlisme entre l'Ebre i el Maestrat, la dècada moderada i el projecte industrialista de les élites catalanes, així com les respostes de l'artesanat barcelonès davant la industrialització de la primera meitat del segle XIX.

Altres investigacions han treballat el Sexenni democràtic, la Tercera guerra carlista, la Restauració borbònica i la política caciquista a diferents indrets dels territoris del Principat. S'han publicats estudis sobre destacades personalitats de la cultura i de la política catalana del Vuit-cents com Víctor Balaguer – objecte de diferents monografies entre les quals destaca una sobre el seu llegat polític cultural de la Biblioteca Museu de Vilanova i la Geltrú – Joan Mañé i Flaquer, Valentí Almirall, Pere Aldavert, o Josep Coroleu. El primer Nou-cents ha motivat estudis sobre la implantació de la Lliga Regionalista, el seu paper en defensa de la llengua catalana, com també les conjuntures obertes per les commemoracions i centenaris dels Fets de Cu-Cut de 1905, de la Solidaritat Catalana o de la Setmana Tràgica de 1909. Aquesta última efemèride ha motivat una sèrie de jornades i congressos i nombroses publicacions. També la figura senyera de Prat de la Riba ha proporcionat nou estudis sobre el seu pensament i la seva recepció en la historiografia catalana. El catalanisme ha tingut una important sèrie d'estudis sobre els “llocs de memòria” i els seus símbols.

El segle XX ha tingut un paper central també per l'avinentsa de les citades polítiques públiques que s'han engegat tant per part de les institucions estatals com de les autonòmiques, per això no pot estranyar que els anys de la Segona República, de la Guerra Civil i del Franquisme han ocasionat un important sèrie d'estudis que han tractat l'impacte d'aquests períodes històrics al llarg de la geografia catalana. L'etapa republicana ha tingut el seu estudi de referència amb l'estudi de l'obra de govern de la Generalitat entre 1931 i 1939. A més s'han publicat estudis sobre el debat estatutari de 1932, sobre el papers dels funcionaris en la construcció de l'administració pública catalana o sobre els diputats catalans a les Corts espanyoles.

Els estudis sobre obrerisme han evidenciat el paper d'implantació de la CNT com també han rescatat el paper de diferents personalitats de l'anarquisme català. Els aspectes de l'economia col·lectivitzada durant la Guerra civil han ocasionat diferents obres, així com les milícies populars les diferents experiències de guerra i postguerra al llarg del

DOCUMENT DE TREBALL

Principat. S'han explicat pàgines oblidades de la Guerra civil, com la de les fosses comuns dels soldats caiguts i les dels civils inhumats a causa dels odis fratricidis dels revolucionaris primers i dels franquistes després, s'han explicat les onades de refugiats i desplaçats, s'ha reconstruït la meticulosa opera repressora de les institucions franquistes, la creació de camps de concentració i de presons. Nombroses han estat les publicacions recordant les víctimes i els afusellats per les diferents comarques del Principat, bona part de les quals formen part del projecte Cost humà de la Guerra civil que ha liderat el CHCC en aquest període i que ha estat recolzat també pel Memorial Democràtic. També ha quedat evident lo que ha representat la dictadura i lo que ha comportat en la societat catalana amb exilis interiors i exteriors de milers de persones.

La cultura i la política catalana d'aquests anys ha estat objectes de diferents treballs, entre els quals destaca una tesi doctoral sobre la Generalitat de Catalunya entre 1939 i 1954. Una part creixent dels estudis també s'ha fixat sobre els maquis, els combatents antifranquistes i la resistència al règim franquista en els diferents períodes de la dictadura. La Transició i l'últim terç del segle XX han començat a motivar estudis primerencs sobre aquests períodes més recents. L'apartat d'estudis biogràfics de personatges emblemàtics de la política catalana del Nou-cents s'ha caracteritzat per nombrosos i desiguals estudis sobre figures com Lluís Companys, Francesc Cambó, Daniel Cardona, Carles Cardó, Alexandre Cirici Pellicer, Joan Cornudella, Alexandre Deulofeu, Agustí Duran Sanpere, Josep Irla, Jaume Miravittles, Antoni Rovira Virgili, Maurici Serrahima, Josep Solé Barberà, Gaspar Torrente, Eugeni Xammar, entre d'altres.

El paper dels intel·lectuals, de la sociabilitat cultural ha tingut una aportació destacada amb un estudi sobre la plataforma cívica i cultural de l'Ateneu Barcelonès mentre el tema de les identitats en el món català contemporani ha tingut una suggerent monografia polifònica amb aportacions interdisciplinàries suggerents. Els estudis de gèneres s'han caracteritzat per un ampli ventall de publicacions que inclouen des dels estudis més generals sobre les condicions de gènere i de treball en el període 1836-1936, a moviments de dones entre els segles XVIII i XXI, al paper de les dones públiques en el segle XX o el paper de les dones en les guerres de l'edat contemporània.

En definitiva, el període 2003 – 2009 s'ha caracteritzat per una importantíssima producció bibliogràfica sobre diferents temes, a vegades mediatitzats per les polítiques

DOCUMENT DE TREBALL

públiques de les diferents administracions de l'Estat que han contribuït a ressaltar determinats personatges o conjuntures històriques en detriment d'altres. Tot i això, no es pot no remarcar la gran vivacitat i dinamicitat de les investigacions durant el període analitzat.

Al costat de la producció científica vinculada als departament universitaris, hi ha que contemplar la vinculada als centres d'estudis locals, car ja s'ha esmentat anteriorment la importància d'entendre el complex de la producció historiogràfica catalana amb les aportacions que provenen dal món de la història local.

No deixa de ser significatiu que la història local i els centres d'estudis ofereixen una bona mostra d'aquesta capacitat de liderar recerques al llarg del territori. És emblemàtic que el món de la Coordinadora de Centre d'Estudis de Parla Catalana (CCEPC) va impulsar la creació de l'Institut Ramon Muntaner (IRMU), com a fundació privada de la CCEPC i recolzada per la Generalitat de Catalunya, el mateix any 2003. L'IRMU naixia per donar suport i difondre els projectes d'investigació culturals dels diferents centres, per fer-los treballar en xarxa, i dignificar el resultat dels esforços d'aquests centres dins del món acadèmic en general.

Es indubtable la importància que han tingut els congressos d'història local que va impulsar la revista *L'Avenç* el 1991 i que van propiciar també el naixement del suplement *Plecs d'Història Local* de la mateixa revista. Aquests congressos tenien la seva última realització en el VII Congrés d'Història Local, que tenia lloc a Barcelona el novembre de 2003. El testimoni de la producció de la història local havia de ser recollit per la CCEPC que ha organitzat cada dos anys un congrés de gran abast: el 2003 a Vic (Església, societat i poder); el 2005 a Maó (Paisatge, territori i societat); el 2006 a Barcelona (Republicans i republicanisme) i el 2008 a València (Els processos migratoris). Juntament amb això, des del 2005, l'IRMU i la CCEPC convoquen anualment el RECERCAT, Jornada de Cultura i Recerca Local dels Territoris de Parla Catalana que té com a objectiu donar a conèixer l'activitat i les publicacions dels diferents centres d'estudis. Des de l'any 2007, com s'ha esmentat anteriorment, la CCEPC s'ha fet càrrec d'*Els Plecs d'Història Local* que mantenen el seu interès i la seva importància a l'hora de transmetre els resultats de les activitats dels diferents centres. Finalment, són també de gran utilitat la consulta de les Memòries anuals de l'IRMU (<http://www.sre.urv.cat/proves/rmuntaner/html/main-nets.htm>) i la revista

DOCUMENT DE TREBALL

periòdica *Frontissa* de la CCEPC, de la qual han sortit deu números entre 2003 i 2009 ([http://www.ccepc.org/gestor/index.php?serendipity\[subpage\]=materials&level=1&thiscat=12](http://www.ccepc.org/gestor/index.php?serendipity[subpage]=materials&level=1&thiscat=12)).

5.4. La projecció científica i social de la recerca.

La projecció de científica de la recerca té un indicador important en la participació dels grups de recerca catalans en els projectes europeus, la qual queda resumida en la taula que segueix:

Taula 36.-Projectes europeus

En el període analitzat la projecció de la recerca de la historiografia catalana contemporaneística ha reiterat algunes de les mancances del passat. Malgrat això els anys 2003 i 2009 s'han caracteritzat per la primerenca acceptació de projectes europeus dins de la contemporaneística. Com es pot veure en la taula es tracta encara de casos aïllats. Per altra banda, la creixent pressió de les agències d'acreditació tant a nivell autonòmic com estatal impulsen l'homologació dels currículums del professorat del sistema universitari català respecte als patrons d'excel·lència internacional. Durant el període avaluat s'ha de subratllar la celebració de diferents congressos, seminaris i simposis de caràcter internacional que han permès el contacte de destacats especialistes estrangers amb la realitat de la historiografia catalana. Per altra banda, la gran majoria de les revistes científiques examinades, i citades anteriorment, ha adoptat criteris d'homologació als patrons internacionals, amb la presència de resums i paraules claus en anglès que han de permetre que els especialistes internacionals puguin conèixer els temes tractats pels historiadors catalans.

A més, la citada creació de la *Catalan Historical Review* de l'IEC pot ser una important eina d'exportació de la producció dels historiadors catalans a l'estranger. Tanmateix ha crescut el nombre d'històries de Catalunya que es publiquen directament en anglès. Malgrat això, la traducció d'obres d'historiografia catalana a altres llengües, a part del castellà, es troba encara a les beceroles. L'Institut Ramon Llull de la Generalitat de Catalunya, amb les seves línies de subvencions a les traduccions, podria corregir aquestes tendències.

Pel que fa a la projecció social de la recerca, cal dir, primerament, que les reiterades referències que s'han fet al voltant de les diferents polítiques públiques de la història, desenvolupades tant per les institucions autonòmiques com estatals, imposen reflexionar també sobre la projecció social que la història contemporània sempre ha tingut i que ha estat profundament accentuada en els anys del govern tripartit en Catalunya i en els governs socialistes de Madrid. Des d'aquesta perspectiva hem de recordar l'èxit de productes literaris, teatrals, cinematogràfics i televisius que han tingut per objecte determinats aspectes de la Guerra civil, de la repressió franquista i de la transició democràtica. No deixa de ser més que significatiu l'èxit d'una obra com la de *Soldados de Salamina* (2001) de Javier Cercas amb la seva ràpida adaptació cinematogràfica (2003) per David Trueba o la de *Les Veus del Pamano* (2004) de Jaume Cabré que va donar la base d'una minisèrie estrenada per la televisió catalana de TV3 (2009). També s'ha de remarcar l'impacte que van tenir els reportatges televisius de la televisió catalana TV3 sobre la desaparició dels fills dels republicans i la separació de les seves famílies per part de la repressió franquista (documental en dos episodis estrenat el 2002 i reiteradament proposat per la televisió pública), la duresa de la Guerra Civil, dels camps francesos d'acollida dels pròfugs republicans i de l'Exili en general. Així s'ha incidit sobre la llarga durada de l'acció repressora del Franquisme. També han protagonitzat muntatges audiovisuals altres temes de gran ressò com la resistència antifranquista i la Transició a la democràcia. Per altra banda, l'opinió pública catalana ha seguit amb fort deteniment l'itinerari legislatiu de les lleis del Memorial Democràtic o de la Llei de Fosses de l'administració catalana i també el de la "Ley de la Memoria Histórica" del govern espanyol.

5.5. Conclusions

El període 2003 – 2009, s'ha caracteritzat per un fort dinamisme tant per part de les institucions públiques com pels centres universitaris. El nombre del personal docent i investigador s'ha mantingut estable, precisament en un moment en què la producció de tesis doctorals va créixer respecte a l'anterior període 1996-2002 d'un 30%, sense que però això es traduís en un increment del personal universitari.

La qualitat de la recerca s'ha vist condicionada per l'afirmació i consolidació de les agències d'acreditació de la recerca que tant a nivell autonòmic com estatal han empès

DOCUMENT DE TREBALL

el món universitari cap a unes noves pautes per tal d'homologar-se als criteris internacionals d'avaluació de la recerca. Per això, la major part de les revistes científiques històriques catalanes s'ha ajustat als nous criteris per tal de poder-se modernitzar, sobreviure al pas dels temps i intentar projectar-se internacionalment.

La bonança econòmica i la conjuntura política van ser determinants en impulsar i subvencionar diferents recerques i publicacions de llibres en un ritme desconegut fins aleshores: d'aquesta estació no se'n beneficiaren només els treballs per al gran públic sinó també una gran quantitat d'obres monogràfiques de recerca i/o tesis doctorals. Vist retrospectivament aquest període ja es pot veure com un abans i un després en la historiografia catalana.

6. Història i institucions econòmiques

6.1. Introducció

L'ensenyament d'història econòmica es regulà per la Llei Orgànica 11/1983, de 25 d'agost, de Reforma Universitària; pel RD 2360/1984, de 12 de setembre, sobre Departaments Universitaris (modificat pel RD 1973/1987, de 25 de setembre); i pel RD 1888/1984, de 26 de setembre, sobre concursos de provisió de places dels cossos docents universitaris. Les esmentades disposicions van crear l'àrea de coneixement d'Història i Institucions Econòmiques vinculada a les Facultats d'Econòmiques i Empresarials pel que fa a la investigació i a la docència d'Història Econòmica Mundial i d'Espanya i d'Història de les Doctrines Econòmiques; i a les Escoles Universitàries Empresarials, a la d'Història Econòmica. El RD de 1984 establí les pautes que havia de seguir l'organització departamental de les universitats per tal que es configurassin com "unitats acadèmiques suficientment àmplies i en condicions d'oferir un ensenyament coherent en el primer i segon cicles, un programa sòlid de tercer cicle i amb capacitat real [...] per estimular i desenvolupar activitats investigadores...". L'expressada disposició exigí que el nombre mínim de catedràtics i professors titulars d'universitat per constituir un Departament "no podia ser inferior a 12 amb dedicació a temps complet...". En el supòsit que el nombre de professors de l'àrea de coneixement fos inferior a dit mínim, les Universitats havien de determinar "amb quina àrea o àrees amb les que tingui afinitat científica han d'agrupar-se...". En el cas de les Universitats catalanes en el moment de

DOCUMENT DE TREBALL

promulgar-se aquesta normativa, únicament la Universitat de Barcelona (a la Facultat d'Econòmiques i a l'Escola d'Empresarials) disposava d'un nombre suficient de catedràtics i de professors titulars (a temps complet) d'Història Econòmica i d'Història de les Doctrines Econòmiques per constituir un Departament d'Història i Institucions Econòmiques, que és l'únic que encara existeix. En la resta d'Universitats del país, els professors d'història econòmica s'hagueren de vincular –i s'han hagut d'anar integrant posteriorment- en Departaments que agrupen docents de diferents àrees de coneixement considerades, a criteri de cada Universitat, com a més o menys afins dins l'estructura departamental de les Facultats d'Econòmiques i Escoles d'Empresarials de cadascuna.

6.2. Estructuració institucional de la recerca. Els recursos humans i econòmics.

La Universitat de Barcelona és l'única universitat catalana que compta –per les raons esmentades- amb un Departament d'Història i Institucions Econòmiques. En les altres Universitats, el professors de l'àrea es van haver d'integrar en Departaments afins. En el cas de la Universitat Autònoma de Barcelona -on el nombre de professors d'història econòmica era força nombrós-, ho van fer en el Departament d'Economia i Història Econòmica, dins el qual van ser reconeguts com integrants d'una unitat diferenciada sota la denominació d'Unitat d'Història Econòmica. En canvi, el reduït nombre de professors adscrit a l'àrea de coneixement a les altres universitats catalanes determinà la seva integració en Departaments, en els quals la seva especificitat queda diluïda i és poc reconeguda. És el cas de la Universitat Pompeu Fabra, on dits professors estan integrats en el macrodepartament d'Economia i Empresa; de la Universitat de Girona, dins el Departament d'Història i Història de l'Art i dins el Departament d'Economia; de la Universitat Rovira i Virgili, també dins el Departament d'Economia; de la Universitat de Lleida, dispersos entre els Departaments d'Història i d'Història de l'Art i Història Social. Un cas a part és el dels professors de l'àrea vinculats a l'Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives, que atenent a les finalitats de l'Institut, imparteixen docència d'història de caire general i, en el cas d'algun, ho fa també en el Departament d'Humanitats de dita Universitat.

A banda dels departaments universitaris, la recerca en història econòmica s'ha desenvolupat també en d'altres centres i instituts. A la Universitat de Girona actua, des

DOCUMENT DE TREBALL

del 1993 el *Centre de Recerca d'Història Rural* –integrat, primer, en l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes de la UdG i des del 2008 en l'Institut de Recerca Històrica de la mateixa Universitat- que té com a línies de recerca: els drets de propietat i les formes d'explotació del treball pagès (segles XII-XX); les condicions ambientals i desenvolupament agrari (segles XIV-XX); i el paisatge i memòria social (segles XIV-XX). És integrat per 24 membres (professors titulars, associats, becaris i investigadors) i 16 col·laboradors de diverses àrees de coneixement: història econòmica, contemporània, moderna, medieval... L'expressat centre ha obtingut ajuts com a Grup de Recerca Consolidat (“Grup d'Història de les Societats Rurals”) i ha formalitzat diversos convenis de col·laboració amb universitats (Pompeu Fabra), Fundació Pública del Museu del Suro de Palafrugell i diversos ajuntaments. En col·laboració amb els Departaments de Geografia, Història i Història de l'Art de la UdG, ha participat en el Programa de Doctorat d'Història i Història de l'Art; ha organitzat, anualment, els Seminaris d'Història Econòmica i Social; i, de manera periòdica, col·loquis, cursos, jornades, cicles de conferències... El centre edita, a través de la *Biblioteca d'Història Rural*, diverses col·leccions: *Estudis*, dedicada a la publicació de treballs de recerca; *Documents*, reedició de textos i documents inèdits; *Fonts*, edició de manuscrits, descripció de fons documentals, etc.; i també altres publicacions al marge de les col·leccions esmentades. I coedita, amb el CEHI de la Universitat de Barcelona la revista *Estudis d'Història Agrària*. Ha mantingut, des dels seus inicis, una estreta col·laboració amb l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines, que edita el butlletí *Mestall* que ha esdevingut un eficaç òrgan de difusió de les activitats i publicacions del Centre de Recerca.

A la Universitat de Barcelona el *Centre d'Estudis “Antoni de Capmany” d'Economia i Història Econòmica* té com objecte la recerca sobre el desenvolupament econòmic de les societats des d'una perspectiva a llarg termini. L'esmentat centre agrupava el conjunt d'investigadors integrats en el Grup de Recerca Consolidat d'Història Industrial i de l'Empresa i altres professors del Departament d'Història i Institucions Econòmiques. El 2009 l'integraven un total de 46 investigadors. Entre les seves activitats –a banda dels diferents projectes de recerca realitzats en convocatòries competitives i a través de convenis- hi ha la d'oferir suport a l'edició de la *Revista de Historia Industrial*. Publica, a més, la col·lecció *Monografías de Historia Industrial* editades per Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, en la qual, entre el

DOCUMENT DE TREBALL

1999 i el 2010, s'han publicat cinc volums. Paral·lelament, el centre ha publicat altres volums que recullen les comunicacions presentades a congressos organitzats pel mateix Departament o les aportacions a llibres d'homenatge, i coedicions amb Eumo Editorial, Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada i la Farga Group de treballs de recerca realitzats per membres del centre.

Una part del professorat de l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques de la Universitat Autònoma de Barcelona es troba vinculat a l'*Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals* (ICTA) de la UAB. L'Institut té per objecte "contribuir a la comprensió del medi ambient i la resolució dels reptes que s'esdevenen de la seva interacció amb la natura". És un centre de caràcter interdisciplinari que integra, a més dels professors estrictament vinculats a l'Institut, docents i investigadors de diverses disciplines: filosofia, geografia, física, enginyeria química, estudis empresarials i economia i història econòmica. Les seves àrees d'investigació principals són: la biodiversitat, el canvi climàtic, l'ecologia industrial i l'economia ecològica, l'energia i el medi ambient, la gestió de l'aigua... Entre les seves activitats destaquen el màster en estudis ambientals i els cursos de doctorat Joint European Master programme in Environmental Studies (JEMES), que ofereixen, de manera coordinada, quatre universitats europees: Technische Universität Hamburg-Harburg (Alemanya), Universidade de Aveiro (Portugal), Aalborg University (Dinamarca) i Universitat Autònoma de Barcelona. Paral·lelament, l'Institut ha subscrit projectes d'investigació i forma part dels consells de medi ambient de nombroses entitats públiques i empreses privades.

Pel que fa als recursos humans de la recerca, cal dir en primer lloc que en el decurs del període 2003-2009, la situació del personal docent i investigador ha experimentat canvis que afecten, sobretot, les condicions contractuals a causa de la ruptura de la pauta imposada en la LRU, que establí que la base del personal docent i investigador estaria constituïda per professors amb categoria de funcionaris (Catedràtics i Titulars d'Universitat i Catedràtics i Titulars d'Escola Universitària) i per personal en formació amb un baix grau de compromís docent: becaris i ajudants. La Ley Orgánica de Universidades 6/2001 de 21 de desembre establí que el personal docent i investigador estaria format per personal funcionari i per personal contractat. S'establí que el personal contractat s'establí estaria constituït per: 1) Ajudants, amb la finalitat de

DOCUMENT DE TREBALL

completar la seva formació, amb contractes laborals a temps complet de durada màxima de quatre anys amb la possibilitat d'efectuar tasques docents, amb l'exigència d'haver completat els estudis de postgrau. 2) Professors ajudants doctors, amb el requisit d'haver estat becaris i d'haver exercit tasques docents o investigadores a d'altres universitats, amb dedicació a temps complet i amb contractes d'un màxim de quatre anys (amb acreditació de l'ANECA o de l'AQU). 3) Professors col·laboradors, amb contracte laboral de durada temporal per desenvolupar tasques docents a temps complet, que haurien d'acreditar ser llicenciats i gaudir d'un informe favorable de l'ANECA o de l'AQU. 4) Professors contractats doctors, que haurien d'acreditar, almenys, tres anys d'activitat docent o investigadora i disposar d'una avaluació positiva de l'ANECA o de l'AQU. 5) Professors associats, amb contractes laborals de caràcter temporal a temps parcial, que haurien d'acreditar una reconeguda competència i exercir activitats professionals fora de la universitat. 5) Professors emèrits i visitants, amb contracte laboral a temps complet o temporal per facilitar la incorporació a activitats docents i investigadores de funcionaris jubilats de rellevant trajectòria acadèmica i de professors i investigadors de reconegut prestigi procedents d'altres universitats espanyoles o estrangeres. L'esmentada llei també establí el mecanisme de l'habilitació a través del Consejo de Coordinación Universitaria a càrrec de comissions específiques.

Posteriorment, la Llei 1/2003 de 19 de febrer d'Universitats de Catalunya implantà innovacions respecte al personal contractat permanent indicant que podien ser catedràtics, professors agregats i, si s'esqueia, professors col·laboradors permanents, tots ells amb el títol de doctor. I també pel que fa al personal contractat temporal: professors lectors, professors col·laboradors, professors associats i professors visitants i emèrits. En concret, es disposà que l'accés a les categories de catedràtics i agregats permanents s'efectuaria mitjançant concurs de mèrits (experiència docent, recerca...) i d'acreditació emesa per l'AQU. La contractació de professors col·laboradors (de caràcter temporal o permanent) s'efectuaria a criteri de les Universitats per desenvolupar tasques docents qualificades en àmbits específics, a condició de gaudir d'un informe favorable de l'AQU. La de professors lectors seria per desenvolupar tasques docents i de recerca en els inicis de la seva carrera acadèmica, a temps complet i per un període màxim de quatre anys i haurien d'acreditar el títol de doctor i dos anys, almenys, d'activitat docent o investigadora en una altra Universitat, així com un informe favorable de l'AQU. L'expressada figura es contempla, doncs, com un pas previ per

DOCUMENT DE TREBALL

accedir, més endavant, a categories superiors amb contractes indefinits (professors agregats i catedràtics contractats). Pel que fa a la normativa relativa al professorat associat, visitant i emèrit, la llei d'Universitats de Catalunya s'ajusta al que es disposa en la Ley Orgánica de Universidades de 2001. El posterior Decret 404/2006 de 24 d'octubre regulà les funcions del professorat contractat de les Universitats públiques del sistema universitari de Catalunya sense introduir modificacions. Els canvis esmentats no han eliminat la figura del becari. Però han canviat el seu estatus en el sentit que ha passat a ser beneficiari de beques FPI, FPU i d'altres durant dos anys i, una vegada obtingut el DEA (Diploma d'Estudis Avançats), d'un contracte laboral de pràctiques durant altres dos anys, quedant obligat a realitzar els programes de formació i les tasques d'investigació previstes en les beques o contractes, i també, de manera limitada, tasques docents. Per últim, la Institució Catalana d'Estudis Avançats (ICREA), vinculada a la Generalitat de Catalunya, ha assumit la contractació de professors i investigadors de reconegut prestigi d'arreu del món per tal que s'integrin en els equips de recerca de les Universitats i centres d'investigació amb el propòsit de reforçar la capacitat investigadora dels departaments universitaris. Les expressades innovacions legislatives han determinat la congelació de les plantilles de personal funcionari, la substitució dels professors ajudants per professors lectors, i l'expansió del personal docent (temporal o permanent) de professors lectors, agregats, visitants...

Les dotacions de personal docent i investigador de l'àrea de coneixement Història i Institucions Econòmiques durant el període 2003-2009 reflecteixen, encara limitadament, les transformacions que imposarà a la situació contractual del professorat la modificació de la normativa contractual promulgada durant aquests anys. Les plantilles de professors funcionaris s'han mantingut estables a totes les Universitats –tot i que tendiran a disminuir en el futur per efecte de la jubilació de professors emèrits i no emèrits- i les diferents categories a personal contractat (permanent o eventual) també s'ha mantingut estable. En el cas del Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la UB, els professors funcionaris eren 23, el 2003, i 22 el 2009, i els professors contractats, 19, el 2003, i 20 el 2009. En el d'Economia i Història Econòmica de la UAB els professors funcionaris eren 10, el 2003, i 11 el 2009 i els professors contractats 8, el 2003, i 10 el 2009. A les altres Universitats (Pompeu Fabra, Universitat de Girona, Universitat de Lleida i Universitat Rovira i Virgili) s'observa la

DOCUMENT DE TREBALL

mateixa pauta: una congelació de la plantilla de personal funcionari i, també, de tot el personal docent (vegeu la taula 37).

Taula 37. Personal docent i investigador

Pel que fa al nombre al personal docent i investigador adscrit a l'àrea d'història econòmica, destacava, el 2009, el Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la UB amb un total de 42 professors funcionaris, contractats, becaris i altres. La Unitat d'Història Econòmica de la UAB disposava d'un total de 21 docents. Les altres Universitats tenien un nombre de professors de totes les categories –integrats en Departaments més o menys afins- relativament reduït: 7, la Pompeu Fabra; 10, la Universitat de Girona; 2, la de Lleida; i 2, la Rovira i Virgili. El total de 87 professors i becaris vinculats a aquesta àrea de coneixement es desagregava en 52 professors funcionaris i 35 professors contractats i becaris.

Pel que fa als grups de recerca, el Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la Universitat de Barcelona disposa del Grup de Recerca Consolidat *Història Industrial i de l'Empresa* des del 1995, reconegut per la Generalitat de Catalunya i per la UB amb categoria A, i encapçala la Xarxa Temàtica d'aquesta especialització constituïda, a més, per les Universitats Pompeu Fabra, Autònoma de Barcelona, Màlaga i Santiago de Compostela. En aquest Departament es constituí també el Grup de Recerca *Economies Preindustrials i Aspectes Agraris de les Economies Industrials*, reconegut per la UB amb categoria B, i el Grup de Recerca *Història del Pensament Econòmic*. En conjunt, els expressats grups han obtingut la concessió, durant el període de 2003 a 2009, de 13 projectes d'investigació relatius al programa de Promoció General del Coneixement del Ministeri d'Educació i Ciència; 8, del programa de Suport als Grups de Recerca i Xarxes Temàtiques de la Generalitat de Catalunya; 11 Ajuts a la Recerca en convocatòries competitives; i han formalitzats 20 convenis d'investigació amb entitats públiques i privades (vegeu la taula 38).

Taula 38.-Nombre de projectes d'investigació i ajuts a la recerca obtinguts en convocatòries competitives i convenis d'investigació subscrits amb entitats públiques i privades pels grups de recerca i professors adscrits a l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques (2003-2009)

DOCUMENT DE TREBALL

En el decurs de l'esmentat període, en el Departament d'Economia i Història Econòmica de la Universitat Autònoma de Barcelona es constituí el Grup de Recerca Consolidat *Investigació en Institucions Econòmiques, Nivells de Vida i Medi Ambient*, que ha obtingut la concessió de 7 projectes d'investigació del programa de Promoció General del Coneixement del Ministeri d'Educació; 7, del programa de Suport als Grups de Recerca i Xarxes Temàtiques de la Generalitat de Catalunya; 6 Ajuts a la Recerca en convocatòries competitives; i ha subscrit 11 convenis d'investigació amb entitats públiques i privades. El Grup de Recerca *Globalització, Desigualtat Econòmica i Polítiques Públiques en Perspectiva Històrica* format en el Departament d'Economia i Empresa de la Universitat Pompeu Fabra ha obtingut 3 projectes d'investigació del programa de Promoció General del Coneixement del Ministeri d'Educació i ha formalitzat 5 convenis d'investigació amb entitats públiques i privades. En aquesta mateixa universitat, els professors de l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques vinculats a l'Institut d'Història Jaume Vicens Vives han gaudit de 4 projectes d'investigació del programa de Promoció General del Coneixement del Ministeri d'Educació i 3 del programa de Suport als Grups de Recerca i Xarxes Temàtiques de la Generalitat de Catalunya.

Els professors de l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques vinculats a la Universitat de Girona –del Departament d'Economia i del Centre de Recerca d'Història Rural– han obtingut 6 projectes d'investigació del programa de Promoció General del Coneixement del Ministeri d'Educació; 4, del programa de Suport als Grups de Recerca i Xarxes Temàtiques de la Generalitat de Catalunya; 7 Ajuts a la Recerca en convocatòries competitives; i han formalitzat 7 convenis d'investigació amb entitats públiques i privades. Els de l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques de la Universitat de Lleida adscrits als Departaments d'Història i d'Història de l'Art i Història Social han obtingut els següents projectes: 4 d'investigació del programa de Promoció General del Coneixement del Ministeri d'Educació; 5, del programa de Suport als Grups de Recerca i Xarxes Temàtiques de la Generalitat de Catalunya; 3 Ajuts a la Recerca en convocatòries competitives; i han subscrit 7 convenis d'investigació amb entitats públiques i privades. I per acabar els de l'àrea de la Universitat Rovira i Virgili, vinculats al Departament d'Economia, han estat integrats en el Grup de Recerca *Indústria i Territori* i, a través d'aquest, a 1 projecte del programa de Suport als Grups de Recerca i Xarxes Temàtiques i han formalitzat 2 convenis d'investigació amb entitats

DOCUMENT DE TREBALL

privades. Per tant, en el seu conjunt, els grups de recerca i els professors adscrits a l'àrea d'Història i Investigacions Econòmiques de les universitats catalanes durant el període 2003-2009 han obtingut 37 projectes d'investigació del programa de Promoció General del Coneixement del Ministeri d'Educació; 28, del programa de Suport als Grups de Recerca i Xarxes Temàtiques de la Generalitat de Catalunya; 27 Ajuts a la Recerca en convocatòries competitives; i han subscrit 52 convenis d'investigació amb entitats públiques i privades (vegeu la taula 38).

Pel que fa a la impartició de doctorats i màsters, el Departament d'Història i Institucions Econòmiques, de la Universitat de Barcelona, i el Departament d'Economia i Història Econòmica (Unitat d'Història Econòmica) de la Universitat Autònoma de Barcelona han impartit, des del 1991, un *Programa Interuniversitari de Tercer Cicle d'Història i Institucions Econòmiques* orientat a oferir una formació superior en economia i història econòmica. El programa es regulà per la normativa general implantada pel RD 788/1998 de 30 d'abril i pel conveni signat pels rectors de les Universitats de Barcelona i Autònoma de Barcelona de 15 d'octubre de 1999. Ha obtingut finançament de la Secretaria d'Estat d'Educació i Universitats del Ministeri d'Educació i Ciència; ajuts de la Generalitat de Catalunya: ADQUA del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DOGC, 3854-31/03/2003); i la menció de qualitat del Ministeri d'Educació i Ciència (referència 2003-00370) amb una puntuació de 81,9% per part d'ANECA, que ha estat renovada, sense interrupció, posteriorment. El 2011 el Ministeri d'Educació concedí a aquest Programa de Doctorat d'Història Econòmica la Menció vers l'Excel·lència, amb una puntuació del 89% en l'avaluació dels programes de doctorat realitzada per l'ANECA. La seva organització experimentà un canvi per efecte del conveni signat el 14 de gener de 2009 per les Universitats de Barcelona, Autònoma de Barcelona i de Saragossa, que comportà la creació del *Màster Interuniversitari d'Història Econòmica*. L'expressat màster és concebut com a període de formació dels doctorands (amb una docència de 60 crèdits) com a pas previ al període de recerca que se centre en l'elaboració de la tesi doctoral dins les línies d'investigació del programa i sota la direcció d'algun dels professors vinculats als estudis de doctorat.

Una part del professorat de l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques del Departament d'Economia i Història Econòmica de la Universitat Autònoma de

Institut d'Estudis Catalans
Reports de la recerca a Catalunya 2003-2009
Història

DOCUMENT DE TREBALL

Barcelona es troba vinculat al *Màster d'Estudis Ambientals i al Doctorat en Ciència i Tecnologia Ambientals* coordinats per l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (Centre d'Estudis Ambientals fins el 2003) de la UAB. El Doctorat en Ciències Ambientals s'imparteix a la Universitat Autònoma de manera interdisciplinària i interdepartamental des del 1997-98 i obtingué la Menció de Qualitat del Ministeri d'Educació i Ciència en el curs 2003-2004. El Màster d'Estudis Ambientals s'inicià el 2006, orientat a oferir formació en l'àmbit del medi ambient des de diverses vessants: Economia Ecològica i Gestió del Medi Ambient, Anàlisi del Medi Natural, Tecnologia Ambiental, Ecologia Industrial, Canvi Global i Canvi Climàtic... El programa de doctorat vinculat a dit màster adoptà la denominació de *Doctorat en Ciència i Tecnologia Ambientals*, i el 2006-2007 obtingué la Menció de Qualitat que atorga el Ministeri de Ciència i Innovació (MCD-2006-00362), menció que ha estat després renovada successivament.

Respecte a les revistes especialitzades d'aquest àmbit, cal esmentar, en primer lloc, que el Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la Universitat de Barcelona edita la *Revista de Historia Industrial* (fundada per Dr. Jordi Nadal) des del 1992. La revista publica, actualment, tres números cada any i és oberta a qualsevol temàtica relacionada amb la història econòmica sense limitacions temporals o territorials. En la seva direcció i consell editorial hi ha professors de diverses universitats catalanes (Universitat de Barcelona, Autònoma de Barcelona i Pompeu Fabra); espanyoles (Màlaga, Santiago de Compostela, Alacant, Complutense de Madrid i Múrcia); i estrangeres (York University, Buenos Aires, London School of Economics i Università degli Studi). Es troba indexada a CARHUS amb categoria A; a DICE (Difusión y Calidad Editorial de Editorial) de CINDOC.CSIC es troba situada en la posició 10; a l'índex RESH, humanitats, 2004, relatiu al nombre de cites del període 1999-2003 es trobava en la posició 2; a IN-RECH, relatiu a l'índex d'impacte de les revistes espanyoles d'història general i especialitzada del període 2004-2008, estava classificada en el 1er. quartil, posició 14. Des del 2009, la revista és inclosa en les següents bases de dades consultables en ISI Web of Knowledge de Thomson Reuters: ISI (Institute of Scientific Information); SSCI (Social Science Citation Index); A&HCI (Arts & Humanities Citation Index); i CCC (Current Contents Connect). Els articles publicats són ressenyats i resumits a Enconlit (base de dades de Journal of Economic Literature);

DOCUMENT DE TREBALL

Historical Abstracts, America: History and Life, Base de Datos ISOC i Catálogo Latindex.

La revista *Estudis d'Història Agrària* va ser fundada el 1978 pel Dr. Emili Giralt, i el fet que hagi tingut una publicació força irregular ha determinat que no obtingui en els índexs i bases de dades la qualificació que li correspondria com a revista especialitzada en l'àmbit de la història agrària. Actualment és editada pel Centre d'Estudis Històrics Internacionals a través de Publicacions de la Universitat de Barcelona per efecte d'un conveni signat, el 1996, amb les Universitats de Barcelona, de Girona, de Lleida i dels Estudis Universitaris de Vic. Es troba indexada a CARHUS amb categoria C; a DICE (Difusión y Calidad Editorial de Editorial) de CINDOC.CSIC es troba en la posició 86; i a IN-RECH, relatiu al índex d'impacte de les revistes espanyoles d'història general i especialitzada del període 2004-2008, en el 4art. quartil, posició 46.

6.3. La producció científica

Les principals línies fortes de recerca d'aquest àmbit serien les següents: en el Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la UB, la línia de recerca fonamental gira entorn del Grup de Recerca Consolidat *Història Industrial i de l'Empresa*, que analitza el desenvolupament industrial des de diverses perspectives: l'organització empresarial, el paper de la tecnologia, la qüestió financera... En dit Departament, el Grup de Recerca *Economies Preindustrials i Aspectes Agraris de les Economies Industrials* ha orientat la seva recerca vers l'anàlisi de les relacions entre treball, inversió i transformació dels paisatges agraris a llarg termini i ha derivat cap a la història ambiental i a l'estudi del agents socials determinants i dels impactes ecològics en la transformació del territori. I el Grup de Recerca *Història del Pensament Econòmic* ha seguit les pautes d'estudi tradicional sobre els continguts de les doctrines econòmiques i els trets biogràfics dels economistes que les van formular.

Els professors de l'àrea vinculats al Departament d'Economia i història Econòmica de la UAB tenien, en els inicis del període descrit, quatre línies d'investigació diferents: la història industrial, la història agrària, la demografia històrica i la història ambiental. La formació del Grup de Recerca Consolidat *Investigació en Institucions Econòmiques, Nivells de Vida i Medi Ambient* obrí noves línies d'investigació: les relacions entre

DOCUMENT DE TREBALL

alimentació, variables demogràfiques i nivells de vida; la història del treball i, particularment, del femení; i l'economia ecològica i la sostenibilitat. Posteriorment, s'han iniciat altres camps d'investigació, com el dedicat a l'estudi de les relacions entre la UE-Amèrica Llatina, sense que els professors d'aquest Departament hagin abandonat totalment l'activitat de recerca en història industrial, agrària, demogràfica, del treball i ecològica. Paral·lelament, s'ha enregistrat una creixent diferenciació entre el professorat dedicat a la recerca en projectes d'història econòmica que podríem denominar convencionals i els adscrits a l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals, que han orientat la seva investigació cap a l'economia ecològica desvinculada d'una perspectiva històrica.

Els professors d'Història i Institucions Econòmiques del Departament d'Economia i Empresa de la Universitat Pompeu Fabra aplegats en el Grup de Recerca *Globalització, Desigualtat Econòmica i Polítiques Públiques en Perspectiva Històrica* han centrat la seva investigació en l'estudi del procés d'integració de mercats, transferència de coneixements i convergència econòmica a llarg termini i, més recentment, en el comerç exterior, energia i economia dels països de l'Amèrica Llatina durant els segles XIX i XX. Han prosseguit línies d'investigació iniciades anteriorment: l'estadística històrica o la formació i l'evolució de la gran empresa. Els d'aquesta Universitat vinculats a l'institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives han orientat la seva recerca vers l'anàlisi dels efectes econòmics i el canvi institucional de la Nova Planta a Catalunya, a l'estudi de la colonització espanyola i a l'impacte de la descolonització a l'Amèrica Llatina i a les Filipines.

A la Universitat de Girona, els professors de l'àrea es troben agrupats en el Centre de Recerca d'Història Rural i han centrat la seva investigació, a través del Grup de Recerca *Història de les Societats Rurals*, en els factors institucionals de la societat pagesa (sistema de propietat, contractes de conreu, treball agrari...) i en els canvis en els usos del sòl i dels paisatges agrícoles. Paral·lelament, han ampliat el camp d'investigació a la indústria surera, molt relacionada amb l'explotació forestal. Els dos professors de l'àrea a la Universitat de Lleida han desenvolupat línies d'investigació diferents. D'una banda, la història agrària (relacionada amb el Grup de Recerca *Història de les Transicions Socials i Canvis Polítics*) orientada a l'estudi del treball agrari, condicions de vida, canvis en l'ús dels sòls agrícoles i dels paisatges, aprofitament de l'aigua... I de

DOCUMENT DE TREBALL

l'altra, a la història social (mitjançant el Grup de Recerca Consolidat *Història social de la formació del capitalisme a Catalunya segles XVI-XIX*) relacionada amb aspectes culturals, com la literatura. I per acabar, els professors de l'àrea de la Universitat Rovira i Virgili (vinculats al Grup de Recerca *Indústria i Territori*) han centrat les seves investigacions en les transformacions econòmiques a nivell territorial i en la història empresarial.

Pel que fa a la producció de tesis doctorals, cal dir, primerament, que una proporció elevada de les tesis doctorals d'història econòmica llegides entre el 2003 i el 2009 s'han elaborat en l'àmbit del Programa Interuniversitari de Tercer Cicle d'Història i Institucions Econòmiques impartit, conjuntament, pels Departaments d'Història i Institucions Econòmiques de la Universitat de Barcelona i el Departament d'Economia i Història Econòmica (Unitat d'Història Econòmica) de la Universitat Autònoma de Barcelona. En el marc d'aquest programa, han estat presentades i defensades un total de 21 tesis doctorals. Els professors de la Unitat d'Història Econòmica del Departament d'Economia i Història Econòmica de la Universitat Autònoma de Barcelona vinculats a l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals i al programa de Doctorat en Ciència i Tecnologia Ambientals han dirigit un total de 17 tesis doctorals. Un altre centre que ha impulsat l'elaboració d'un bon nombre de tesis doctorals dirigides per professors adscrits a l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques ha estat l'Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives de la Universitat Pompeu Fabra. En aquest centre es van llegir i defensar 12 tesis, i en el Departament d'Economia i Empresa d'aquesta universitat 3 tesis més. Es van presentar i defensar també 2 tesis dirigides per professors de l'àrea d'Història Econòmica a la Universitat de Lleida i altres 2 a la de Girona. En suma, doncs, durant l'esmentat període han estat presentades i defensades a Facultats i Centres d'Investigació de les universitats catalanes en el marc dels programes de doctorat i dirigides per professors adscrits a l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques un total de 57 tesis doctorals (vegeu la taula 39).

Taula 39.-Nombre de tesis doctorals llegides en el marc dels programes de doctorat i dirigides per professors adscrits a l'àrea d'història i institucions econòmiques

Pel que fa a la bibliometria de l'àmbit, cal dir d'entrada que la quantificació de les publicacions es veu dificultada per l'elevat nombre d'autors si tenim en compte els

DOCUMENT DE TREBALL

diferents centres on hi ha professors (funcionaris o contractats) i becaris adscrits a l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques. En total, durant el període 2003-2009, els autors han estat 97 investigadors distribuïts de la manera següent: 50 al Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la UB; 24, al Departament d'Economia i Història Econòmica de la UAB; 10, entre el Departament d'Economia i Empresa i l'Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives de la UPF; 9, al Departament d'Economia i Centre de Recerca en Història Rural de la UdG; 2, als Departaments d'Història i d'Història de l'Art i Història Social de la Universitat de Lleida; i 2, al Departament d'Economia de la Universitat Rovira i Virgili. Una altra qüestió és que cal diferenciar el nombre d'autors i el de títols, perquè sovint una mateixa publicació és signada per dos i àdhuc tres o quatre autors. Per tant, la quantificació de la bibliometria per autors presenta un biaix acusadament alcista en relació al nombre publicacions.

Tanmateix, aquest biaix es veu fins a cert punt mitigat per la impossibilitat de disposar dels curriculum de un nombre tan elevat d'investigadors –més quan alguns ja no estan vinculats a les universitats referenciades-, la qual cosa pot haver determinat que en algun cas puntual, la quantificació de la producció científica sigui, possiblement, quelcom defectiva. El que s'ha quantificat aquí són les publicacions atribuïbles a cada autor diferenciant: Llibres (LI), Capítols de Llibre (CLI), Articles (A), Ressenyes (R), Funcions d'Editor (Ed) i Altres (Al). En aquest darrer apartat s'han comptabilitzat els “workshops”, entrades de diccionari, notes bibliogràfiques, pròlegs, etc. (vegeu la taula 40).

Taula 40.-Publicacions

L'esmentat personal investigador ha signat, doncs, en el decurs del període indicat, un total de 1.436 treballs de recerca, per efecte de l'acumulació de 112 llibres, 462 capítols de llibre, 466 articles en revistes especialitzades, 60 ressenyes bibliogràfiques, 60 edicions de llibre i 276 aportacions agrupades sota la denominació d'altres. El total de signants de les publicacions consignades és de 97, la qual cosa suposa una mitjana de 14,8 publicacions per signant. Es tracta de dades que únicament evidencien la magnitud de la recerca realitzada i publicada, però que no capten, evidentment, ni les diferències

DOCUMENT DE TREBALL

d'esforç entre les diverses publicacions (llibres, articles, ressenyes, etc.) ni tampoc les de qualitat dins el conjunt de l'obra editada.

6.4. La projecció científica i social de la recerca

Un indicador de la projecció internacional de la recerca és, evidentment, la publicació de llibres, capítols de llibre, articles, ressenyes, edició de llibres i altres publicacions a l'estranger en anglès, francès, italià o altres idiomes. Els professors del Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la UB han signat, entre el 2003 i el 2009, 559 de publicacions, 68 de les quals han estat publicades a l'estranger (equivalent al 12,16%); els de la secció d'Història Econòmica de la UAB han signat 251 publicacions, 25 publicades a l'estranger (el 9,96 %); els de la secció de Ciència Ambiental de la UAB han signat 184 publicacions, 112 publicades a l'estranger (60,86%); els de la Universitat Pompeu Fabra (agregant la producció bibliogràfica del Departament d'Economia i Empresa i de l'IUHJV) han signat 256 publicacions, 67 publicades a l'estranger (el 26,17 %); i els de la Universitat de Girona han signat 135 publicacions, 7 publicades a l'estranger (el 5,18 %). En total s'han editat, en d'altres països, 279 publicacions, equivalents (sobre el total de 1.436) a un 19,42% de mitjana. (vegeu la taula 41)

Taula 41.-Publicacions internacionals

Entre els articles publicats en anglès, bastants ho han estat en revistes que apareixen en ISI Web of Knowledge, categoria història de les ciències socials (l'listat del 2010) com *Explorations of Economic History* (nº 1) on s'han publicat 3 articles; *Journal of Economic History* (nº 2), 7 articles; *Cliometrica* (nº 4), 2 articles; *Economic History Review* (nº 5), 2 articles; *Business History Review* (nº 7), 2 articles; *Business History* (nº 13), 8 articles... i en la categoria d'història, *Past and Present* (nº 25), 1 article. Els professors de la secció de Ciències Ambientals de la UAB han publicat un bon nombre d'articles a la prestigiada revista *Ecological Economics* –de caràcter interdisciplinari, editada per la International Society for Ecological Economics- especialitzada en l'estudi d'un ampli ventall d'aspectes (els recursos naturals, l'energia, la tecnologia...) en relació al seu impacte sobre la sostenibilitat i el medi ambient. El seu consell editorial està

DOCUMENT DE TREBALL

integrat per professors d'universitat d'arreu del món i actualment hi figuren dos professors vinculats a l'ICTA (J. Martínez Alier i J. van den Bergh) de la UAB.

Un altre indicador de la projecció internacional de l'activitat investigadora dels professorat de l'àrea ens l'ofereix la relació de l'índex d'impacte IN-RECS relatiu al període 1996-2009, limitat a l'àmbit de l'Economia i a les revistes d'economia i de ciències socials. Es disposa de les expressades relacions desagregades per universitats i es precisa el nombre de cites en revistes nacionals i internacionals. En el decurs de l'esmentat període, apareixen citats un total de 35 professors de l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques vinculats a les universitats catalanes amb un nombre total acumulat de cites de 223, de les quals 193 en revistes nacionals i 30 en revistes internacionals. Per tant, les cites en revistes internacionals equivalen al 13,45 % del total. (vegeu la taula 42).

Taula 42. Índex d'impacte IN-RECS economia (1996-2009)

Avui dia, la professionalització del personal funcionari i una part del contractat (becaris, ajudants, professors lectors, agregats...) és total, atès que tots ells tenen dedicació plena, o a temps complet, a tasques docents i de recerca. L'especificitat de l'àrea de coneixement fa que no sigui factible (al contrari del que s'esdevé en d'altres) combinar la docència amb el treball en l'empresa privada sota formes contractuals diverses. Un cas a part és el dels professors associats: una figura contractual concebuda per cobrir una part de la docència mitjançant contractes a temps parcial. La remuneració rebuda per aquest professorat l'aboca a haver d'obtenir ingressos d'altres activitats, la qual cosa aconsegueix, generalment, efectuant tasques docents en altres centres públics o privats. Una situació que, evidentment, dificulta la seva capacitat investigadora.

Pel que fa a la projecció social de la recerca, els capítols fonamentals han estat les publicacions (ja consignades) i la docència. En el decurs del període 2003-2009, el Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la UB i el Departament d'Economia i Història Econòmica de la UAB han efectuat aquesta projecció, en gran part, a través del Màster Interuniversitari d'Història Econòmica. En aquest àmbit, cal destacar, a més, el paper divulgador que han tingut (pel fet d'estar oberts a totes les persones interessades sense limitacions) els seminaris, els cursos i les jornades

DOCUMENT DE TREBALL

organitzats per diversos departaments i universitats. El Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la UB programa Seminaris de Recerca amb una periodicitat variable (un mínim de 15 sessions per curs); en el d'Economia i Història Econòmica de la UAB, la Unitat d'Història Econòmica ha desenvolupat seminaris dedicats a l'exposició de Working Papers també amb una periodicitat variable i amb una mitjana d'unes 10 sessions anuals; el Centre de Recerca d'Història Rural de la UdG ha organitzat anualment el Seminaris d'Història Econòmica i Social i també cursos, jornades i col·loquis generalment de periodicitat anual. La Universitat de Lleida, amb l'Ajuntament d'Alguaire, han convocat bianualment les Jornades sobre Sistemes Agraris.

Una vessant important de la projecció social de la recerca és la signatura de convenis d'investigació amb entitats públiques i privades per part de professors adscrits a l'àrea. El llistat és llarg: Fundación BBVA, La Farga Lacambra, Banco de Santander, Fundación Pedro Barrié de la Maza, Fundació Bosch i Cardellach, Fundació Gas Natural, Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona, Hispano Mecano Eléctrica SAU, Fundació Catalana per a la Recerca d'Estudis Avançats, Institut Català de la Dona, Fundació Noguera, European Science Foundation, Diputació de Barcelona, Instituto Universitario "General Gutiérrez Mellado", Societat General d'Aigües de Barcelona, Leverhulme Foundation, Marie Curie Research Network, Instituto de la Mujer, Centre de Promoció de la Cultura Tradicional i Popular Catalana, Diputació Provincial de Tarragona, Fundación Altadis..., sense esmentar els convenis formalitzats amb diversos ajuntaments. Paral·lelament, l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals de la UAB ha formalitzat nombrosos convenis amb entitats públiques i amb empreses, que seria excessivament prolix enumerar de manera exhaustiva. Una altra vessant és la dels seminaris i conferències pronunciades pels professors de l'àrea per invitació d'entitats econòmiques, ajuntaments, centres d'estudis locals, ateneus, etc. No es disposa d'informació completa sobre aquesta activitat, excepte pel que fa al Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la UB. En el decurs del període de 2003-2009, un total de 36 professors vinculats a aquest Departament van impartir 134 sessions de seminaris i conferències a un crescut nombre de ciutats i poblacions d'arreu del país.

DOCUMENT DE TREBALL

Altrament, l'assistència de professors de l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques a congressos, col·loquis, etc., tant d'àmbit internacional com nacional, ha estat considerable i les intervencions de diferent tipus comptabilitzades se xifren en 764. La dada és un xic defectiva, atès que no ha estat possible obtenir informació completa pel que fa a aquesta faceta de la totalitat dels professors vinculats a l'àrea. Tot i això, reflecteix, de manera aproximada, el salt qualitatiu que ha enregistrat aquesta activitat durant el període 2003-2009. Les esmentades participacions es desagreguen de la manera següent: comunicacions a congressos internacionals (Ci) 324, i a nacionals (Cn), 339; discutidors en congressos internacionals (Di) 32, i a nacionals (Dn), 12; participació en l'organització de sessions en congressos internacionals (Oci), 13 i a nacionals (Ocn), 27; i presidències (PreC) de sessions de congressos internacionals i nacionals, 17. (vegeu la taula 43).

Taula 43.-Assistència a congressos, col·loquis i altres

Els professors de l'àrea han assistit i presentat, doncs, comunicacions a una gran diversitat de congressos, col·loquis, jornades... en funció de l'especialització concreta de les seves recerques i seria excessiu ressenyar, de manera detallada, cadascuna de dites aportacions. Però pel fet d'haver tingut una molt nombrosa participació de professors i becaris de les universitat catalanes d'Història i Institucions Econòmiques, cal esmentar el X Simposi d'Història Econòmica (Bellaterra, 2005); el VIII Congreso de la Asociación de Historia Económica (Santiago de Compostela, 2005); el XIV International Economic History Congress (Helsinki, 2006); el IX Congreso internacional de la Asociación de Historia Económica (Murcia, 2008); i el XVth World Economic History Congress (Utrecht, 2009).

6.5. Conclusions

En el decurs del període 2003-2009, l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques ha experimentat una molt notable transformació que es pot sintetitzar en tres grans eixos: una tendència vers el canvi en la situació contractual del professorat; una transformació de les pautes investigadores que estan condicionant l'orientació de la docència i que han portat a l'aparició de noves disciplines que han assolit una dimensió pròpia i diferenciada; i un notable increment de la projecció internacional de la recerca.

DOCUMENT DE TREBALL

Els canvis imposats per la LOU de 2001, el posterior Decret de 2006 i la Llei de 2003 de la Generalitat de Catalunya han implicat que la plantilla de professors funcionaris s'hagi congelat i estigui en vies d'extinció. L'esmentada legislació preveu que sigui substituïda per professors contractats permanents (catedràtics, agregats i lectors) i, sobretot, per professors associats a temps parcial dedicats a la docència i amb poques possibilitats de desenvolupar una tasca investigadora rellevant. Per efecte d'això, és apreciable l'augment enregistrat durant aquests anys pel nombre de professors contractats permanents i de professors associats, particularment en aquells Departaments (de les Universitats més antigues) que tenen unes plantilles més nombroses i un professorat de més edat. Però cal advertir que en el període considerat, l'expressat canvi es manifesta encara de manera poc acusada, tot i que en el decurs del proper decenni es farà cada vegada més evident.

L'evolució de la recerca durant aquests període mostra que s'ha intensificat una tendència vers la hiperespecialització, que ja s'havia iniciat anteriorment. En aquest sentit, tenim que s'ha consolidat (i intensificat) la separació entre història industrial i història agrària i, d'altra banda, s'ha desenvolupat una recerca altament especialitzada en aspectes micro de caire institucional (l'empresa), social (el treball de la dona) o bé en la cliometria. Un altre tret rellevant ha consistit en què el gruix de la investigació s'ha centrat en l'estudi de qüestions -amb un enfocament macro o microeconòmic, institucional, etc.- relatives a les darreres dècades, que ha portat a un progressiu apropament entre la història econòmica i l'economia aplicada. I una transformació substancial en l'orientació de la recerca s'ha produït arran de la creixent influència de l'ecologisme sobre els historiadors econòmics, que ha portat a un bon nombre d'investigadors a interessar-se pel medi ambient i per la transformació del paisatge i ha derivat vers l'estudi de la sostenibilitat i, amb més radicalitat, cap a l'economia ecològica. Mentrestant, això s'ha acompanyat d'una reculada de la investigació sobre les societats precapitalistes, totalment indispensable, d'altra banda, per gaudir d'una perspectiva adequada del desenvolupament econòmic i social a llarg termini.

Paral·lelament, durant aquests anys, s'ha avançat molt en la projecció internacional de la recerca en història econòmica i ciències ambientals efectuada a les universitats catalanes per diverses vies. En primer lloc, a través de la docència de tercer cicle, atès que són nombrosos els estudiants procedents d'altres països, predominant els procedents

DOCUMENT DE TREBALL

de l'Amèrica Llatina. En segon lloc, en el considerable nombre d'articles (alguns d'ells en revistes de la més alta reputació internacional) i de capítols de llibre publicats en anglès, francès, italià i altres idiomes; en el fet que alguns llibres publicats per professors catalans han estat traduïts a d'altres idiomes; i en què els índexs de citacions disponibles (com IN-RECS economia) mostren que és notable la quantitat d'articles publicats per professors de les universitats catalanes citats en revistes internacionals. En tercer lloc, en què s'ha incrementat, de manera apreciable, la quantitat de professors de reconegut prestigi internacional convidats a impartir sessions de seminaris i conferències en les diverses universitats i, en contrapartida, força professors de les universitats catalanes que han pronunciat conferències o han impartit seminaris a d'altres països. Per acabar, un altre exponent de la creixent projecció internacional de la recerca en aquest àmbit el tenim en l'elevat nombre de professors que han presentat comunicacions en congressos o col·loquis internacionals i que hi han participat com a organitzadors de sessions.

7. Balanç general

El conjunt dels informes de les àrees de coneixement més directament vinculades amb la disciplina històrica, permet realitzar una sèrie de consideracions generals sobre l'estat de la recerca a Catalunya durant el septenni 2003-2009.

1. El septenni analitzat manifesta globalment un creixement indubtable dels indicadors bàsics de la recerca en història (personal, centres, tesis doctorals, publicacions, projectes); però cal remarcar que aquesta tendència positiva és molt desigual segons les àrees de coneixement.

2. Aquelles àrees de coneixement que s'han vist beneficiades per una millor institucionalització, sigui per la creació d'instituts o centres d'excel·lència (Prehistòria, Arqueologia, Història Antiga), o bé que tenen, per raons de dimensió, estructures pròpies departamentals en les universitats o hi exerceixen un paper dominant (Història Contemporània, Història Econòmica), han concentrat majorment aquests increments i mantenen, en termes absoluts, unes xifres comparativament molt superiors a les altres àrees. Així mateix, el gran desenvolupament de les excavacions arqueològiques, amb un creixement del seu finançament institucional i també del derivat de diverses disposicions legals, és un element fonamental per explicar aquesta trajectòria desigual.

3. La comparació del personal docent i investigador (sense becaris) entre les dades del darrer any de l'anterior informe (2002) i les del darrer any de l'actual (2009), palesa ben clarament aquesta trajectòria desigual.

Taula 44.-Evolució per àrees del personal docent i investigador (sense becaris)

Especialment, aquest diferent nivell d'institucionalització de la recerca s'ha vist reflectit en la concentració d'investigadors ICREA en les àrees de Prehistòria, Arqueologia, Història Antiga (un total de 16), els quals, en bona part, han estat captats pels instituts o centres d'excel·lència creats durant aquest septenni (ICAC, IPHES, IPC). La manca de concreció del programa CRIS, ha deixat a les àrees més petites i menys institucionalitzades en una situació de precarietat i de desavantatge clar.

4. Aquesta desigualtat, també hom la pot observar en un indicador clau de la producció de la recerca com ho és el de les tesis doctorals llegides. Globalment, en comparació amb el septenni de 1996-2002, s'ha produït un salt endavant prou important en aquest indicador de la recerca. De les 172 tesis presentades en el septenni anterior s'ha passat a les 234 del septenni objecte d'aquest informe (xifres que exclouen les 57 tesis d'Història Econòmica per facilitar la comparació); és a dir s'ha produït un increment percentual del 36%. Tanmateix, hom pot veure a través de l'anàlisi detallada per àrees, com aquest increment es concentra en les àrees amb major institucionalització, sigui aquesta aconseguida a través d'instituts d'excel·lència (Prehistòria, Arqueologia, Història Antiga) o departamental a les universitats (Contemporània).

Taula 45.-Evolució per àrees de les tesis doctorals presentades

Aquesta desigualtat resulta ben explicable, car en l'àmbit de la Història (i de les Humanitats en general) la tesi doctoral només té, en general, una valoració professional en el món universitari i, per tant, el nombre de doctorands guarda una estreta relació amb el nombre de beques predoctorals que poden captar els grups de recerca, els quals, independent de la seva qualitat, es troben en situacions prou diferents quant a la força i cobertura institucional per atreure doctorands.

DOCUMENT DE TREBALL

5. A banda de les tesis doctorals, els altres indicadors de la producció de la recerca també han experimentat durant aquest septenni un important salt endavant respecte les estadístiques dels informes anteriors. Així, pel que fa als projectes de recerca competius (SGR, I+D del Plan Nacional i projectes europeus), s'ha superat amb escreix la xifra de 24 projectes del septenni 1996-2002. Tanmateix, per les raons anteriorment ja adduïdes, aquest *take off* ha estat especialment significatiu a les àrees de Prehistòria, Arqueologia i Història Antiga, les quals per si soles han aconseguit un total de 142 projectes. Igualment, tot i el caràcter incomplet de les estadístiques, especialment les corresponents als informes anteriors, no hi cap dubte de l'augment de les publicacions científiques durant aquest període. Tanmateix, al llegir les xifres de la bibliometria, cal tenir en compte que la recerca en determinades àrees (especialment les d'Història Moderna i Història Contemporània) continua tenint en les monografies una forma fonamental i prestigiada internacionalment de vehiculació de la recerca.

6. Pel que fa als aspectes relacionats amb l'organització, prioritització i control de qualitat de la recerca, no hi ha cap dubte que aquest ha estat un septenni molt rellevant. D'una banda, en el sistema català s'ha consolidat l'articulació de la recerca a través de Grups de Recerca Consolidats fet que, entre altres coses, ha permès tenir un "mapa" prou precís de les orientacions de la investigació. D'altra banda, i principalment mercès a la tasca de les distintes agències de qualitat, també s'ha consolidat a casa nostra un sistema internacionalment homologat de selecció i valoració del personal investigador, projectes científics i finançament d'aquests.

7. La projecció internacional de la recerca històrica feta a Catalunya ha experimentat, durant aquest septenni, avenços significatius en tots els seus indicadors: participació dels historiadors catalans en congressos internacionals, presència de grups de recerca del nostre país en projectes europeus, captació d'investigadors amb trajectòria exterior, creixent publicació de treballs en revistes i editorials estrangeres, etc. Tanmateix, també ací podem observar importants diferències segons les àrees de coneixement. Al diferent grau d'internacionalització o territorialització de l'objecte de la recerca, s'hi afegixen les desiguals potencialitats de les infraestructures institucionals. En termes generals, les àrees de Prehistòria, Arqueologia i Història Antiga, d'una banda, i les d'Història Econòmica i de les Institucions Econòmiques d'altra, van a l'avançada en aquest terreny.

DOCUMENT DE TREBALL

Tanmateix, no creiem que això sigui degut a uns nivells inferiors de la recerca produïda en les altres àrees sinó als factors estructurals abans esmentats.

8. Fora del marc universitari, cal destacar que la recerca en la Història de Catalunya té unes infraestructures institucionals i humanes de gran potencialitat. D'una banda, l'IEC per la transversalitat acadèmica dels membres de la Secció Històrico- Arqueològica, pel prestigi científic de la institució, la seva vinculació a altres acadèmies internacionals, etc., ha desenvolupat importants projectes relacionats amb la recerca i el patrimoni artístic, especialment aquells que poden ser definits com d'infraestructura cultural. Altrament, la xarxa de centres d'estudis locals de l'Institut Ramon Muntaner ha consolidat una base d'estudis i d'estudiosos, numèricament àmplia i territorialment molt estesa. Una major interrelació i col·laboració entre aquests àmbits: el de la universitat, el dels centres d'estudis locals i el de l'alta recerca de l'IEC, tindria, ben segurament, efectes multiplicadors sobre el resultat de la recerca i sobre la projecció social d'aquesta.

9. La disciplina històrica, tant a nivell de la recerca com, especialment, a nivell de la seva projecció social, ha tingut, i continua tenint, importants vincles amb les institucions pròpies de Catalunya (política de commemoracions, projectes editorials, programes d'excavacions i de salvaguarda del patrimoni, etc.). Per part de la Generalitat de Catalunya, a inics de l'any 2006, es va intentar racionalitzar i organitzar convenientment totes aquestes activitats i accions a partir de la creació d'una "Àrea d'Història" vinculada al departament de la Conselleria en Cap. Sota la direcció d'Enric Pujol i Casademont es volia impulsar i coordinar diverses iniciatives fins llavors disperses (Centre d'Història Contemporània, Grup d'estudi de les fosses comunes de la Guerra Civil, Centre d'Estudis de Temes Contemporanis, política de commemoracions etc.). Tanmateix, el canvi polític que suposà la ruptura de la coalició llavors governant, va desmantellar aquesta iniciativa, la qual només tingué uns mesos de vida.

10. La transferència del coneixement generat per una recerca històrica cada vegada més productiva i especialitzada és un dels grans reptes de futur de la universitat i de la societat catalanes. Durant el septenni analitzat, hom pot observar alguns indicis positius en aquesta línia: convenis entre universitats i institucions públiques per explotar les grans potencialitats del turisme cultural, empreses d'èxit en el món de la divulgació

DOCUMENT DE TREBALL

històrica (com és el cas de la revista *Sàpiens*), o la consolidació de determinats programes de contingut històric en els mitjans audiovisuals (*En Guàrdia*). Tanmateix, tal com ja es va fer notar en l'informe anterior, existeix una gran desproporció entre el volum i la qualitat de la recerca històrica feta a casa nostra i l'aprofitament social i econòmic que se'n fa d'aquesta, cosa que caldria esmenar amb projectes no només suprasectorials de les àrees de coneixement i dels centres de recerca, sinó també obrint vies de col·laboració amb determinats sectors de l'economia productiva.

11. Com a punt final del balanç, entenem que la recerca històrica a Catalunya durant el septenni analitzat ha evolucionat positivament en nombrosos aspectes quantitius i qualitius: volum de la producció científica, control de la qualitat, major institucionalització a través de la creació en determinades àrees de centres d'excel·lència, creixents nivells d'organització i estructuració a través dels Grups de Recerca Consolidats, augment de la seva internacionalització. Tanmateix, entenem que una bona part de les potencialitats que ha generat aquesta evolució positiva encara no s'ha aprofitat suficientment, sobretot pel que fa als aspectes relacionats amb la transferència social i econòmica d'aquest coneixement.

Entenem que la millor fórmula per aconseguir una simbiosi de l'economia del coneixement amb l'economia productiva, seria la d'impulsar projectes que sumessin i integressin els diversos punts forts detectats en el conjunt del sistema català. Així, i ben segurament amb la necessitat d'una propulsió primera per part del Departament d'Universitats, caldria endegar projectes de transferència de gran abast que sumessin elements de prestigi i continuïtat institucional (IEC), capacitat i solvència per l'alta recerca (centres d'excel·lència i Grups de Recerca Consolidats), base institucional àmplia i territorialitzada (centres d'estudi locals), capacitats de divulgació (professionals i mitjans de comunicació vinculats a la Història), així com visió empresarial i capitalització dels projectes (empreses públiques i privades, i també possibles sponsors).

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 1.-Llistat PDI per universitats

Prof.Preh	2002-03	2003-04	2004-05	2005-06	2006-07	2007-08	2008-09
UB	10	11	9	10	10	13	13
UAB	14	13	13	15	17	18	19
UPF	1	1	1	1	1	1	2
UdG	2	2	2	2	2	2	2
UdL	3	2	3	3	3	5	4
URV	8	8	7	7	7	7	7

Prof.Arq.	2002-03	2003-04	2004-05	2005-06	2006-07	2007-08	2008-09
UB	10	10	9	10	10	12	13
UAB	6	6	6	7	7	9	8
UPF	2	2	1	0	0	0	0
UdG	3	2	2	2	3	3	4
UdL	1	1	1	1	1	1	1
URV	4	4	4	4	4	3	3

Prof.H.Ant.	2002-03	2003-04	2004-05	2005-06	2006-07	2007-08	2008-09
UB	10	10	9	9	10	10	10
UAB	6	5	5	6	7	7	7
UPF	3	3	3	4	4	4	4
UdG	0	0	0	0	0	0	0
UdL	1	1	1	1	1	1	1
URV	3	3	3	1	1	1	1

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 2.-Projectes IEC

1r PLA TRIENNAL DE RECERCA (1PTR, 2005-2007)	FORMA ORBIS ROMANI (FOR)-TABULA IMPERII ROMANI (TIR)	Guitart Duran, Josep
1r PLA TRIENNAL DE RECERCA (1PTR, 2005-2007)	RECERCA ARQUEOLÒGICA A GUISSONA (IESSO)	Guitart Duran, Josep
1r PLA TRIENNAL DE RECERCA (1PTR, 2005-2007)	LLATÍ I ESCRITURA ALS PAÏSOS CATALANS EN ÈPOCA ROMANA. ELS DOCUMENTS DIRECTES.	Mayer Olivé, Marc
1r PLA TRIENNAL DE RECERCA (1PTR, 2005-2007)	MATERIALS DE LES COVES PREHISTÒRIQUES DE SERINYÀ (EL PLA DE L'ESTANY)	Soler Masferrer, Narcís
2n PLA TRIENNAL DE RECERCA (2PTR, 2008-2010)	FORMA ORBIS ROMANI - FORMA CONVENTUS TARRACONENSIS	Guitart Duran, Josep
2n PLA TRIENNAL DE RECERCA (2PTR, 2008-2010)	RECERCA ARQUEOLÒGICA DE LA CIUTAT ROMANA DE IESSO (GUISSONA)	Guitart Duran, Josep
2n PLA TRIENNAL DE RECERCA (2PTR, 2008-2010)	EPIGRAFIA DEL CONVENTUS TARRACONENSIS (CT) NORD (CIL II2 14/4). LA PRESENCIA DEL PODER IMPERIAL EN EL CT I EN LA ZONA SUD DE LA PROVINCIA GALLIA NARBONENSIS	Mayer Olivé, Marc
2n PLA TRIENNAL DE RECERCA (2PTR, 2008-2010)	MATERIALS PREHISTÒRICS DE SERINYÀ	Soler Masferrer, Narcís
PROGRAMES SECCIONS, 2004	PREPARACIÓ EDICIÓ VI REUNIÓ D'ARQUEOLOGIA CRISTIANA HISPÀNICA	Palol Salellas, Pere de
PROGRAMES SECCIONS, 2007	EXCAVACIÓ I ESTUDI DE LES TERMES PÚBLIQUES DE LA CIUTAT ROMANA DE IESSO	Guitart Duran, Josep

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 3.-ICREAS 2003-2009

UB	4
IPHES	4
UAB	2
CSIC/IMF	2
IPC	2
UPF	1
ICAC	1

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 4.-Investigadors RiC, JdC, FI

Ramon y C.	2003	2004	2005	2006	2007
UB	0	0	0	1	1
UAB	1	0	0	0	0
ICAC	1	0	0	0	0
CSIC/IMF	0	0	0	0	0

J. de la Cierva	2004	2005	2006	2007	2008
UB	1	1	0	0	0
UAB	0	0	0	1	0
CSIC/IMF	0	0	2	1	0
ICAC	0	0	0	0	1

FI Gtat.	Àrea	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
UB	Arqueol.	1	2	0	0	0	0	1
UAB	Arqueol.	0	0	0	1	0	0	0
UPF	Arqueol.	0	1	0	0	0	0	1
UdG	Arqueol.	0	0	1	0	0	0	0
UdL	Arqueol.	0	0	0	0	0	0	1
URV	Arqueol.	1	1	0	0	0	0	0
ICAC	Arqueol.	0	1	0	0	0	1	1
UB	Preh.	0	1	0	1	0	1	1
UAB	Preh.	0	1	1	0	0	2	0
UdL	Preh.	1	0	0	1	0	0	0
URV	Preh.	0	0	1	0	0	1	0
IPHES	Preh.	0	0	0	0	0	0	1
UB	Hist.Antiga	1	1	0	1	0	0	0

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 5.-Tesis doctorals per universitats i centres

UB	43
UAB	18
URV	18
UdG	4
UdL	4
UPF	2
CSIC	2

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 6.-Resum de projectes del Plan nacional

UB	23
UAB	21
URV	8
IPOA	6
CSIC	5
IPMC/ICP	5
UdG	4
UdL	4
IPHES	2
ICAC	2
MAC	2
UPF	1

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 7.-Resum de la producció científica

UB

Publicacions	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAL
Publicacions en revistes	60	89	108	83	98	93	89	620
Tesis, tesines i treballs d'investigació	9	12	28	21	17	28	23	138
Contribucions a congressos	85	71	106	108	84	147	87	688
Publicacions en llibres	84	93	152	108	160	169	169	935

Elements de recerca	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAL
Accions especials i complementàries	1	2	3	3	0	3	5	17
Ajuts a la recerca	3	1	19	11	33	30	18	115
Projectes europeus	1	0	0	0	1	0	1	4
Projectes de recerca	2	6	5	9	2	6	3	33

DOCUMENT DE TREBALL

UAB

Publicacions	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAL
Publicacions en revistes	34	28	40	30	40	43	48	263
Tesis, tesines i treballs d'investigació	15	13	20	17	20	18	21	124
Contribucions a congressos	53	44	39	60	67	79	55	397
Publicacions en llibres	13	10	11	12	13	13	9	81

Elements de recerca	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAL
Accions especials i complementàries	3	9	8	9	9	2	7	47
Ajuts a la recerca	0	0	0	0	0	0	0	0
Projectes europeus	0	1	0	0	0	1	0	2
Projectes de recerca	13	17	16	24	24	22	14	130

DOCUMENT DE TREBALL

UdL

Publicacions	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAL
Publicacions en revistes	7	7	13	6	5	10	11	59
Tesis, tesines i treballs d'investigació	0	3	1	8	4	1	8	25
Contribucions a congressos	23	18	17	6	10	16	24	114
Publicacions en llibres	19	18	23	12	16	16	14	118

Elements de recerca	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAL
Accions especials i Complementàries	0	0	0	1	0	0	0	1
Ajuts a la recerca	4	3	8	1	2	2	1	21
Projectes europeus	0	0	0	0	0	0	0	4
Projectes de recerca	2	3	5	4	4	4	0	22

DOCUMENT DE TREBALL

URV

Publicacions	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAL
Publicacions en revistes	21	10	14	28	13	15	16	117
Tesis, tesines i treballs d'investigació	3	5	8	1	3	4	7	31
Contribucions a congressos	18	21	28	32	15	21	26	161
Publicacions en llibres	18	35	36	17	21	28	54	209

Elements de recerca	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAL
Accions especials i complementàries	0	0	1	0	1	0	0	2
Ajuts a la recerca	16	6	15	18	17	16	10	98
Projectes europeus	0	1	0	0	0	0	1	2
Projectes de recerca	1	0	2	2	1	2	2	10

DOCUMENT DE TREBALL

UdG

Publicacions	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAL
Publicacions en revistes	¿	19	13	21	12	9	5	79
Tesis, tesines i treballs d'investigació	¿	3	1	5	1	5	4	19
Contribucions a congressos	¿	18	2	17	4	12	8	61
Publicacions en llibres	¿	36	27	36	20	21	13	153

Elements de recerca	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAL
Accions especials i Complementàries	¿	8	6	9	7	6	2	38
Ajuts a la recerca	¿	0	3	0	0	1	1	5
Projectes europeus	¿	2	0	0	1	1	0	4
Projectes de recerca	¿	0	0	2	0	0	2	4

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 8.-Excavacions arqueològiques a Catalunya

Cronologia	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	TOT
Paleontologia	12	15	16	6	8	5	5	67
Paleolític-Epipaleolític	24	25	25	26	22	30	29	181
Neolític-Bronze	47	49	22	13	13	9	11	164
Ferro-Ibèric-Colonitzacions	28	25	27	31	31	28	30	200
Romà	13	10	12	19	20	21	19	114
Medieval	12	14	16	16	11	14	14	97
Modern-Contemporani							1	1
Altres		1		1	2	1		5
Totals	136	139	118	112	107	99	109	829

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 9.- Projectes EXCAVA 2006

Expedient	Centre	Investigador	€ 2006/08	Títol
2006EXCAVA00001	Consorci Ruta Minera	Josep M. Marmi Plana	150.000	Recerca Paleontològica als jaciments maastrichtians continentals de l'àrea de Fumanya
2006EXCAVA00002	UdL	Emili Junyent Sánchez	36.000	Excavació de la Fortalesa dels Vilars (Arbeca, les Garrigues)
2006EXCAVA00003	UAB	Josep Cervelló Autuori	36.000	Excavacions Arqueològiques i documentació epigràfica a Saqqara (Egipte): jaciments de Kom el-Khamasin i Menawat
2006EXCAVA00004	UAB	Miquel Molist Montaña	36.000	Projecte Arqueològic Akarçay (Turquia): 2006-2008
2006EXCAVA00005	UB	Mercè Roca Roumens	36.000	La ciutat romana de Cosa (Ansedònia, Itàlia): arqueologia d'un enclau comercial mediterrani
2006EXCAVA00006	UB	José Remesal Rodríguez	70.500	Relacions interprovincials a l'imperi romà: economia, territoris i administració imperial
2006EXCAVA00007	UdG	Josep Maria Nolla	18.000	Excavacions arqueològiques a la muntanya de Sant Julià de Ramis
2006EXCAVA00008	UAB	Oriol Olesti Vila	18.000	L'explotació dels recursos naturals a la Cerdanya (França, Espanya) a l'antiguitat. Activitats mineres en època romana
2006EXCAVA00009	UdG	Narcís Soler Masferrer	36.000	Prehistòria i art rupestre del Sàhara Occidental
2006EXCAVA00010	UB	Jordi Juan Tresserras	18.000	Projecte Xoclan: recerques arqueològiques en un assentament maia en l'àrea periurbana de la ciutat de T'Ho (Mérida, Yucatán, Mèxic)
2006EXCAVA00011	UB	Joan Sanmartí Grego	180.000	Evolució social i formació de l'estat nòmada: les poblacions de la regió de Sicca Veneria (El Kef, Tunísia) i les seves relacions amb la civilització púnica.
2006EXCAVA00012	UB	Juan Daura Lujàn	18.000	Excavació arqueològica a la Cova del Rinoceront de Castelldefels

DOCUMENT DE TREBALL

2006EXCAVA00013	UB	.Josep Maria Gurt Esparraguera	70.500	Territori i ceràmica en el món antic: de la Mediterrània a Àsia Central
2006EXCAVA00014	UB	Josep M. Fullola Pericot	36.000	La cova des Pas (Ferreries, Menorca) en el marc de la Prehistòria europea
2006EXCAVA00015	ICAC	Josep Maria Palet Martínez	18.000	Estudi i revalorització dels paisatges de l'alta muntanya pirinenca: la vall del Madriu (Andorra), Patrimoni de la Humanitat de la Unesco
2006EXCAVA00016	UB	Adelina Millet Albà	75.000	Misió arqueològica de la UB a Síria
2006EXCAVA00017	UAB	Victòria Solanilla Demestre	18.000	Excavacions arqueològiques a Teotihuacan, Mèxic: Investigacions en el barri urbà de La Ventanilla (La Ventanilla 2006-2009)
2006EXCAVA00018	UAB	Rafael Mora Torcal	18.000	Treball de camp en el Prepirineu oriental
2006EXCAVA00019	UB	Rosa Maria Albert Cristóbal	36.000	Ecologia del paisatge i pautes de supervivència dels primers homínids a la Gorja d'Olduvai (Tanzània): la reconstrucció de la vegetació durant el Plio-pleistocé
2006EXCAVA00020	UAB	Pedro Castro Martínez	36.000	La Puntilla (Nasca, Ica, Perú)
2006EXCAVA00021	CSIC/IMF	Assumpció Vila Mitjà	36.000	Estudi de la variabilitat en el consum de recursos litorals i aquàtics des d'una perspectiva arqueològica
2006EXCAVA00022	UAB	Ermengol Gassiot Ballbé	18.000	Arqueologia de l'Alta muntanya Pirinenca. Ocupació Humana i canvi climàtic al llarg de l'Holocè
2006EXCAVA00023	IPHES	Eudald Carbonell Roura	36.000	Arrels Africanes i Asiàtiques del primer poblament humà d'Europa (APHE)

Resum programa EXCAVA 2006

UB - 9 /// UAB - 7 /// UdG - 2 /// UdL - 1 /// CSIC - 1 /// ICAC - 1 /// IPHES - 1 /// Altres - 1

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 10.-Grups de recerca consolidats

Resum SGR	SGR 2005	SGR 2009
UB	8	9
UAB	6	6
UdG	1	2
URV	1	2
UPF	1	2
UdL	1	1
CSIC	1	0
ICAC	0	2
TOTALS	19	24

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 11.-Resum de congressos Programa ARCS

UB	13
UAB	9
ICAC	5
UdG	4
CSIC	4
UdL	2
UPF	2
IPHES	1
URV	1

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 12.-Dotació investigadors per centres

UB	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
CU	2	2	3	3	3	3	3
TU	9	9	8	8	8	8	8
TU interí	1						
TEU interí	1	1	1	1	1	1	1
Agregat		1	1	1	2	2	2
Lector			1	1	1		
Associat	4	4	4	4	2	3	2
Ajudant	1	1					
Postdoc.	1	1					
Bec	5	5	3	5	4	5	5

UAB	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
CU	2	2	2	2	2	2	2
TU	3	3	3	3	3	3	3
Agregat					1	1	1
Lector			1	1	1		1
Associat	4	4	4	5	5	4	5
Bec	1	1	1	1	2	2	3

UdG	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
TU	2	2	2	2	2	2	2
Associat		1	1	1	1	1	2
Bec	3	3	3	3	3		

DOCUMENT DE TREBALL

UdL	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
CU	1	1	1	1	1	1	2
TU	2	2	2	2	2	2	1
Associat							4
RyC					1	1	1
BP					1	1	1
Bec	7	8	6	6	5	3	4

URV	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
CU	1	1	1	1	1	2	2
TU	3	3	3	3	3	2	2

UPF	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
CU	1	1	1	1	1	1	1
TU	1						
Lector				1	1	1	1
Associat	1	1	1	1			1

CSIC	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Professors inv.	1	1	1	1	1	1	2
Investiga-dor científic	2	2	2	2	2	2	1
Científic titular	2	1	2	2	2	2	2
RyC						1	1
JdC						1	1
Postdoc (JADE)							1
Bec	2	2	3	5	3	4	3
Tècnics de recerca			1	1			

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 13.- Projectes liderats als centres de recerca catalans (2003-2009)

	Convocatòries Europees	Convocatòries Estatals (Plan Nacional I+D+I)	Projectes internacionals (Inte-grades, convenis inter-nacionals, PBR etc..)	Convocatòries de recerca per entitats autonòmiques	Convocatòries universitàries	Convocatòries IEC i fundacions	Projectes, ajuts i convenis per activitats complementàries a la recerca (reunions, excavacions)
UB	-	10	-	2	-	4	64
UAB	1	4	2	-	5	1	24
CSIC	-	7	2	-		1	9
UdL	1	5	4	-		1	68
UdG	-	2	-	1		-	-
URV	-	3	1	-		-	21
UPF	-	-	-	-		-	1

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 14.- Membres dels grups de recerca consolidats

GRUPS 2009 (per ordre de finançament)	Invest. del propi centre	Vinculació informal amb el centre*	Invest. d'altres centres catalans	Invest.de centres catalans afins (museus, arxius...)	Invest. d'altres centres espanyols	Invest. d'altres centres estrangers
Estudis Medievals Espai, Poder i Cultura (UdL)	15	6	6	3	1	1
Arqueologia Medieval i Postmedieval (UB)	5	1	2	3	2	5
Projecte Duoda - Biblioteca Virtual Duoda (UB)	3	3	1	1	3	0
Renda feudal i fiscalitat a la Catalunya baix-medieval (CSIC)	3	3	8	0	0	0
Ocupació, Organització i de- fensa del territori medieval (UAB)	3	0	2	2	1	0
Història Medieval. Fonts i estudis (UB)	10	0	0	0	1	1
Arqueologia Agrària de l'Edat Mitjana (UAB)	4	2	0	0	5	2
La Corona Catala- noaragonesa, L'Is- lam i el Món Me-diterrani (CSIC)	5	4	2	1	2	8

* Consten per raó d'estar efectuant treballs de recerca, ja sigui predoctoral o postdoctoral, o també col·laboracions per part de jubilats aliens a les estructures regulades de recerca.

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 15.-Classificació Grups de recerca consolidats

	UB	UAB	CSIC	UdL
2003	1F		2F	
2005	3 N		2F	1F
2009	2F 1N	1F 1N	1 F 1N	1F

Grups: F: Finançat N: No finançat

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 16.-Recursos econòmics aconseguits

	Projectes de recerca i dotacions a grups de recerca	Accions complementàries, ajuts i convenis	Total
UB	705.135,52 €	392.464,87 €	1.097.600,39 €
UAB	152.960,00 €	137.081,00 €	290.041,00 €
CSIC	379.006,00 €	85.831,08 €	464.837,08 €
UdL	480.021,20 €	603.807,59 €	1.084.828,79 €
UdG	181.220,00 €	0,00 €	181.220,00 €
URV	61.485,11 €	145.324,64 €	206.809,75 €
UPF	0,00 €	69.002,76 €	69.002,76 €
TOTAL	1.959.827,83 €	1.433.511,94 €	3.393.339,77 €

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 17.-Finançament beques doctorals

	Generalitat	Ministeri	Propi centre	Fundacions i Convenis
UB	4	4	4	0
UAB	1	2	1	0
CSIC	0	4	1	1
UdL	12	1	0	0
UdG	1	0	1	1
URV	0	1	0	0
UPF	0	0	0	0
TOTAL	18	12	7	2

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 18.-Indicadors de qualitat de les revistes de recerca

	Acta historica et Archaeologica Medieaevalia	Anuario de Estudios Medievales	Imago Temporis Medium Aevum (2007-09)
Difusió. Internacional (DICE)	4,5	35,25	1,5
% Internacionalització contribucions (DICE)	17,86	18,6	48,72
Obertura exterior autors (DICE)	NO	SI	SI
Evaluació externa	NO	SI	SI
LATINDEX	16	33	33
ERIH	-	INT2	W
ANEP	-	A	A
CNEAI	-	16	15
ANECA	-	19	18
CARHUS	C	A	C
Quartil (In-Resh)	4rt	1er	4rt
Opinió experts (Resh)	-	5,7	0,68
Databases	6	11	11

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 19.-Tesis i beques doctorals

	Beques doctorals culminades (2003-09)	Tesis llegides
UB	8	20
UAB	1	3
CSIC	3	(s'han llegit a la UB)
UdL	10	2
UdG	3	2
URV	0	1
UPF	0	0
TOTAL	25	28

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 20.-Indicadors bibliomètrics

Universitat de Barcelona					
	Total	Percentatge			
Llibres	25	5,43%	3	12%	Pròpia institució
			21	84%	Espanya
			1	4%	Estranger
Llibres Editor	27	5,86%	6	22,22%	Pròpia inst.
			16	59,25%	Espanya
			5	18,51%	Estranger
CL	234	50,86%	13	5,55%	Pròpia Inst.
			185	79,05%	Espanya
			36	15,38%	Estranger
Articles	174	37,82%	17	9,77%	Local
			142	81,6%	Espanya
			15	8,62%	Estranger
Total	460	100%			

DOCUMENT DE TREBALL

CSIC					
	Total	Percentatge			
Llibres	10	4,01%	4	40%	Pròpia institució
			5	50%	Espanya
			1	10%	Estranger
Llibres Editor	12	4,81%	4	33,33%	Pròpia insti.
			5	41,66%	Espanya
			3	25%	Estranger
CL	158	63,45%	12	7,59%	Pròpia institució
			117	74,05%	Espanya
			29	18,35%	Estranger
Articles	69	27,71%	15	21,73%	Local
			48	69,56%	Espanya
			6	8,69%	Estranger
Total	249	100%			

DOCUMENT DE TREBALL

Universitat Autònoma de Barcelona					
	Total	Percentatge			
Llibres	21	12,5%	1	4,76%	Pròpia institució
			19	90,47%	Espanya
			1	4,76%	Estranger
Llibres Editor	8	4,76%	2	25%	Pròpia Intitució
			5	62,5%	Espanya
			1	12,5%	Estranger
Capítols de llibre	93	55,35%	4	4,30%	Pròpia institució
			74	79,56%	Espanya
			15	16,12%	Estranger
Articles	46	27,38%	15	32,60%	Local
			27	58,69%	Espanya
			4	8,69%	Estranger
Total	168	100%			

DOCUMENT DE TREBALL

Universitat de Lleida					
	Total	Percentatge			
Llibres	18	8,03%	4	22,22%	Pròpia .Institució
			14	77,77%	Espanya
			0	0%	Estranger
Llibres Editor	20	8,93%	2	10%	Pròpia Intitució
			18	90%	Espanya
			0	0%	Estranger
Capítols de llibre	140	62,5%	3	2,14%	Pròpia .Institució
			127	90,71%	Espanya
			10	7,14%	Estranger
Articles	46	20,53%	11	23,91%	Local
			29	63,04%	Espanya
			6	13,04	Estranger
Total	224	100%			

DOCUMENT DE TREBALL

Universitat de Girona					
	Total	Percentatge			
Llibres	8	12,12%	1	12,5%	Pròpia Institució
			7	87,5%	Espanya
			0	0%	Estranger
Llibres Editor	1	1,51%	0	0%	Pròpia Institució
			1	100%	Espanya
			0	0%	Estranger
Capítols de llibre	27	40,90%	4	14,81%	Pròpia i Institució
			16	59,25%	Espanya
			7	25,92%	Estranger
Articles	30	45,45%	23	76,66%	Local
			7	23,33%	Espanya
			0	0%	Estranger
Total	66	100%			

DOCUMENT DE TREBALL

Universitat Rovira i Virgili					
	Total	Percentatge			
Llibres	2	5,40%	0	0%	Pròpia institució
			2	100%	Espanya
			0	0%	Estranger
Llibres Editor	4	10,81%	0	0%	Pròpia institució
			4	100%	Espanya
			0	0%	Estranger
Capítols de llibre	18	48,64%	0	0%	Pròpia institució
			15	83,33%	Espanya
			3	16,66%	Estranger
Articles	13	35,13%	3	23,07%	Local
			10	76,92%	Espanya
			0	0%	Estranger
Total	37	100%			

DOCUMENT DE TREBALL

Universitat Pompeu Fabra					
	Total	Percentatge			
Llibres	3	6,66%	0	0%	Pròpia institució
			3	100%	Espanya
			0	0%	Estranger
Llibres Editor	0	0%	0	0%	Pròpia institució
			0	0%	Espanya
			0	0%	Estranger
Capítols de llibre	27	60%	1	3,70%	Pròpia institució
			24	88,88%	Espanya
			2	7,40%	Estranger
Articles	15	33,33%	1	6,66%	Local
			11	73,33%	Espanya
			3	20%	Estranger
Total	45	100%			

DOCUMENT DE TREBALL

Publicacions en el conjunt dels centres de recerca de Catalunya					
	Total	Percentatge			
Llibres	87	6,96%	13	14,94%	Pròpia institució
			71	81,60%	Espanya
			3	3,21%	Estranger
Llibres Editor	72	5,76%	14	19,44%	Pròpia institució
			49	68,05%	Espanya
			9	10,50%	Estranger
Capítols de llibre	697	55,80%	37	5,30%	Pròpia institució
			558	80,05%	Espanya
			102	14,65%	Estranger
Articles	393	31,46%	85	21,62%	Local
			274	69,72%	Espanya
			34	8,65%	Estranger
Total	1249	100%			

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 21.- Participació en congressos i estades a l'estranger

	Participació activa en congressos i seminaris a l'estranger*		Estades de recerca en centres d'investigació estrangers superiors a 1 mes*	
	Total	Percentatge per investigador	Total	Percentatge per investigador
UB	51	4,63	2	0,18
CSIC	23	4,60	1	0,20
UAB	21	3,81	2	0,36
UdL	58	19,33	7	2,33
UdG	12	6	2	1
URV	3	0,75	0	0
UPF	2	2	0	0

* CU, TU i Agregats

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 22.-Llengües emprades en les publicacions

Llengües emprades en les publicacions						
	Català	Castellà	Anglès	Francès	Italià	Alemanys
UB	229	184	18	19	15	4
UAB	91	68	11	5	5	0
CSIC	134	86	11	11	8	0
UdL	174	31	3	16	2	0
UdG	35	4	0	5	0	0
URV	22	15	2	0	0	0
UPF	27	11	0	3	0	0
Total	712	399	45	59	30	4
Percentatge	57,01%	31,95%	3,60%	4,72%	2,40%	0,32%

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 23.- Personal de l'àrea d'Història Moderna a les universitats catalanes

Universitat	2003-2004	2005-2006	2008-2009
UB	16	16	17
UAB	9	10	12
UdG	2	2	2
UdLl.	3	3	3
URV	3	2	2
UPF	2	2	2
Total	35	35	38

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 24.- Grups de recerca, projectes i convenis, 2003-2009

	UB	UAB	UPF	UdL	UdG	URV
SGR	2	4	2	1		
I+D	7	4	3	2	1	
EUROPEUS	1					
ALTRES	1	4				
TOTAL	11	12	7	3	1	

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 25.-Indicadors de qualitat de les revistes de recerca amb continguts d'Història Moderna

	Bol. Ameri.	HMiC	Manuscrits	Pedralbes	Catalan H. R.
ERIH	-	-	NAT	NAT	-
CIRC	C	C	B	B	B
CARHUS	C	-	A	C	A
ANEP	-	B	B	-	-
Latindex	26	34	32	24	33
DICE (0-16)	13,50	4,50	4,50	4,50	5,25
MIAR (ICDS)	6,47	3,95	4,43	6,47	3,60

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 26.-Tesis doctorals llegides durant el septeni 2003-2009

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total Univ.
UB	2		2	1		1		6
UAB	3	1	3	3	3	1	1	15
UPF	1					2		3
Total	6	1	5	4	3	4	1	24

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 27.- Nombre de monografies publicades durant el sexenni 2003-2009

Universitat	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
UB	7	4	4	4	3	9	6	37
UAB	8	4	8	8	4	6	5	43
UdL	2						1	3
UdG				1	1	1		3
URV	3			1	1	1	2	8
UPF			2		1			3
CSIC-IMF		1		1				2
Total	20	9	14	15	10	17	14	99

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 28.-Nombre d'articles publicats durant el septeni, 2003-2009

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
UB	7	5	7	6	9	9	9	52
UAB	11	12	7	15	9	13	10	77
UdL	1		2		1			4
UdG		2	1			2		5
UPF		2				1		3
CSIC-IMF	1		2					3
URV								
Total	20	21	19	21	19	25	19	144

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 29.- Publicacions, 2003-2009

Universitat	Llibres	Articles	Capts. llibre i congressos	Totals
UB	37	52	69	158
UAB	43	77	75	195
UPF	3	3	15	21
UdL	3	4	5	12
UdG	3	5	15	23
URV	8	0	2	10
CSIC-IMF	2	3	4	9
Totals	99	144	185	428

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 30.-Personal docent i investigador

Universitat	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
UAB	35	35	36	38	38	39	38
UB	31	33	32	32	33	33	32
UdG	6	6	5	5	7	7	7
Ud L	7	7	7	7	7	7	6
UPF	6	6	6	5	8	8	9
URL	7	8	8	8	8	8	7

Font: Secretaria d'Universitats i Recerca (Generalitat de Catalunya).

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 31.-Beques i ajuts predoctorals FI

Universitat	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
UAB	1	1		2		2	
UB			1	1	1		1
UdG				1			
Ud L	1		1		1		
UPF	1	1	1				

Font: Secretaria d'Universitats i Recerca (Generalitat de Catalunya).

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 32.-Beques pròpies

Universitat	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
UB (1)	3	3	2	2	1	1	3
UAB (2)	3	3	1		1	1	1
UdG (3)	1	1			1		1

(1) Becaris UB del Departament d'Història Contemporània (Becaris en actiu).

(2) Becaris UAB del Departament d'Història Moderna i Contemporània (Becaris en actiu).

(3) Becaris UdG de l'Institut de Recerca Història, àrea d'Història Contemporània (Noves beques)

Font: Observatori de la Recerca (OR-IEC)

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 33.-Tesis doctorals llegides 2003-2009

Universitat de Barcelona	43
Universitat Autònoma de Barcelona	28
Universitat Pompeu Fabra	11
Universitat Rovira Virgili	5
Universitat de Girona	3
Universitat de Lleida	1
Total	91

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 34.- Llengua de les tesis presentades (2003-2009)

	Català	Espanyol	Altres
Universitat de Barcelona	46,5%	53,5%	
Universitat Autònoma de Barcelona	68,4%	28%	3,6
Universitat Pompeu Fabra	81,8%	18,2%	
Universitat Rovira Virgili		80%	20%
Universitat de Girona	66,7%	33,3%	
Universitat de Lleida	100%		
Total	56%	42%	2%

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 35.- Producció de llibres, capítols de llibre, articles i ponències

Universitat	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
UB contribucions a congressos	34	31	59	48	53	53	47
UB publicacions en llibres	66	111	79	111	86	84	75
UB publicacions en revistes	61	42	67	53	53	44	29
UAB contribucions a congressos							
UAB publicacions en llibres	31	38	34	35	52	40	38
UAB publicacions en revistes	23	36	27	28	22	31	13
UPF contribucions a Congressos							
UPF publicacions en llibres	10	8	6	6	13	17	13
UPF publicacions en revistes	6	12	4	6	3	8	7
URV contribucions a Congressos	14	8	14	21	10	9	7
URV publicacions en llibres	34	29	17	27	18	21	27
URV publicacions en revistes	8	3	6	6	2	4	5
UdG contribucions a congressos	5	6	7	4	5	13	22
UdG publicacions en llibres	12	5	6	7	6	14	6
UdG publicacions en revistes	6	7	7	2	12	4	18
UdL contribucions a congressos	6	3	8	9	9	9	13
UdL publicacions en llibres	16	21	17	21	18	11	24
UdL publicacions en revistes	4	7	7	3	1	5	3

Font: Observatori de la Recerca (OR-IEC)

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 36.-Projectes europeus

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Universitat de Barcelona			1				
Universitat Autònoma de Barcelona							
Universitat Pompeu Fabra							
Universitat Rovira Virgili							1
Universitat de Lleida							
Universitat de Girona							

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 37.-Personal docent i investigador

Departament d'Història i Institucions Econòmiques Universitat de Barcelona							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Catedràtics Emèrits	1	1	1	1	1	1	1
Catedràtics d'Universitat	7	7	7	7	7	6	6
Professors Titulars d'Universitat	11	11	11	11	11	14	14
Professors d'Escola Universitària	4	4	4	4	4	1	1
Total professors funcionaris	23	23	23	23	23	22	22
Professors Interins d'Escola Universitària	3	3	3	2	2	2	1
Professors Lectors				2	2	3	1
Professors Associats	1	1	1		1	2	5
Professors Col·laboradors				1	1	1	1
Professors Ajudants				3	3	4	4
Becaris	14	12	12	9	8	6	7
Tècnics de Suport a la Recerca	1	1	1	1	1	1	1
Total professors contractats i becaris	19	17	17	18	18	19	20
Total professors funcionaris, contractats i altres	42	40	40	41	41	41	42

DOCUMENT DE TREBALL

Departament d'Economia i d'Història Econòmica de la Universitat Autònoma de Barcelona							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Catedràtics Emèrits					1	1	1
Catedràtics d'Universitat	4	4	4	4	3	3	3
Professors Titulars d'Universitat	4	4	4	4	4	7	7
Catedràtics d'Escola Universitària	2	2	2	2	2		
Professors funcionaris	10	10	10	10	10	11	11
Professors Agregats Laborals					1	1	1
Professors Lectors	2	2	2	3	2	2	1
Professors Contractats Doctors							1
Professors Associats	4	4	7	5	5	4	3
Professors Ajudants	1	1					
Becaris Postdoctorals				1	1		
Becaris	2	2	1	2	2	2	2
Professor ICREA					1	1	1
Col·laboradors d'Investigació					1	1	1
Professors contractats i altres	8	9	10	11	13	11	10
Total professors funcionaris, contractats i altres	19	19	20	21	23	22	21

Departament d'Economia i Empresa de la Universitat Pompeu Fabra							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Catedràtics d'Universitat	2	2	2	2	2	2	2
Professors Titulars d'Universitat	3	3	3	3	3	3	3
Total professors funcionaris	5	5	5	5	5	5	5
Professors Associats	2	2	2	1	1	1	1
Professors Contractats Doctors	1						
Professors Visitants			1	1	1	1	1
Professors contractats	3	2	3	2	2	2	2
Professors funcionaris i contractats	8	7	8	7	7	7	7

DOCUMENT DE TREBALL

Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives de la Universitat Pompeu Fabra							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Catedràtics Emèrits			1	1	1	1	1
Catedràtics d'Universitat	3	3	2	2	2	2	2
Total professors funcionaris	3	3	3	3	3	3	3

Departament d'Economia i Departament d'Història i Història de l'Art de la Universitat de Girona							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Catedràtics d'Universitat	1	1	1	1	1	1	1
Professors Titulars d'Universitat	6	6	6	6	6	6	6
Total professors funcionaris	7	7	7	7	7	7	7
Professors associats	3	3	3	3	3	3	3
Total professors funcionaris i contractats	10	10	10	10	10	10	10

Departaments d'Història i d'Història de l'Art i Història Social de la Universitat de Lleida							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Catedràtic d'Universitat	1	1	1	1	1	1	1
Professor col·laborador permanent	1	1	1	1	1	1	1
Total professors	2	2	2	2	2	2	2

Departament d'Economia de la Universitat Rovira i Virgili							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Professors d'Escola Universitària	1	1	1	1	1	1	1
Professors Associats	1	1	1	1	1	1	1
Total professors	2	2	2	2	2	2	2

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 38.-Nombre de projectes d'investigació i ajuts a la recerca obtinguts en convocatòries competitives i convenis d'investigació subscrits amb entitats públiques i privades pels grups de recerca i professors adscrits a l'àrea d'Història i Institucions Econòmiques (2003-2009)

	Projectes Programa de Promoció General de Coneixement (Ministeri d'Educació i Ciència)	Programa de Suport a Grups de Recerca i Xarxes Temàtiques (Generalitat de Catalunya)	Ajuts a la Recerca obtinguts en convocatòries competitives	Convenis formalitzats amb entitats públiques i privades
Departament d'Història i Institucions Econòmiques Universitat de Barcelona	13	8	11	20
Departament d'Economia i Història Econòmica de la Universitat Autònoma de Barcelona	7	7	6	11
Universitat Pompeu Fabra				
-Departament d'Economia i Empresa	3			5
-Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives	4	3		
Departaments d'Economia i d'Història i d'Història de l'Art de la Universitat de Girona	6	4	7	7
Departaments d'Història i d'Història de l'Art i Història Social de la Universitat de Lleida	4	5	3	7
Departament d'Economia de la Universitat Rovira i Virgili		1		2
Totals	37	28	27	52

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 39.- Nombre de tesis doctorals llegides en el marc dels programes de doctorat i dirigides per professors adscrits a l'àrea d'història i institucions econòmiques

Facultat d'Econòmiques de la Universitat de Barcelona (*)	11
Facultat d'Econòmiques de la Universitat Autònoma de Barcelona	
-secció d'Història Econòmica	10
-secció de Ciències Ambientals i ICTA	17
Universitat Pompeu Fabra	
-Facultat d'Economia	3
-Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives	12
Universitat de Girona	2
Universitat de Lleida	2
Total	57

(*) Una d'elles va ser llegida a l'Institut Universitari Europeu, de Florència

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 40.-Publicacions

	L1 (*)	CL1	A	R	Ed	Al	total
Universitat de Barcelona	44	185	186	29	18	97	559
Universitat Autònoma de Barcelona							
-secció Història Econòmica	14	75	80	10	6	66	251
-secció Ciència Ambiental	12	29	103	3	7	30	184
	26	104	183	13	13	96	435
Universitat Pompeu Fabra							
-Departament d'Economia i Empresa	8	41	41	11	4	34	139
-Institut Universitari d'Història Jaume Vicens	11	36	22	2	9	37	117
	19	77	63	13	13	71	256
Universitat de Girona	9	72	29	5	11	9	135
Universitat de Lleida	7	17	5		5	2	36
Universitat Rovira i Virgili	7	7				1	15
	112	462	466	60	60	276	1436

(*) En aquest apartat s'han comptabilitzat també les traduccions de llibres ja publicats, però no les reedicions.

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 41.- Publicacions internacionals

Universitat de Barcelona							
	LI	CLI	A	R	Ed	Al	Total
Anglès		17	32		1	3	53
Francès		8	1				9
Italià i altres		2	4				6
		27	37		1	3	68
Universitat Autònoma de Barcelona							
-secció Història Econòmica							
	LI	CLI	A	R	Ed	Al	Total
Anglès		11	8		1		20
Francès		3					3
Italià i altres		2					2
		16	8		1		25
Universitat Autònoma de Barcelona							
-secció Ciències Ambientals							
	LI	CLI	A	R	Ed	Al	Total
Anglès	5	24	64	2	6	5	106
Francès							
Italià i altres			6				6
	5	24	70	2	6	5	112
Universitat Pompeu Fabra							
Economia i Empresa i IUHJVV							
	LI	CLI	A	R	Ed	Al	Total
Anglès	3	18	16	11	2	7	57
Francès		2					2
Italià i altres	4	2				2	8
	7	22	16	11	2	9	67
Universitat de Girona							
	LI	CLI	A	R	Ed	Al	Total
Anglès		2	1		1		4
Francès		1	1		1		3

DOCUMENT DE TREBALL

Italià i altres							
		3	2		2		7
Total	12	92	133	13	12	17	279

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 42.- Índex d'impacte IN-RECS economia (1996-2009)

	Professors citats	Nº de cites nacionals	Nº de cites internacionals	Total
Universitat de Barcelona	21	116	20	136
Universitat Autònoma de Barcelona (*)				
-secció Història Econòmica	6	44	4	48
Universitat Pompeu Fabra				
-Departament d'Economia i Empresa i IUHJVV	6	28	5	33
Universitat de Girona	2	5	1	6
	35	193	30	223

(*) L'expressat índex no aporta dades d'impacte sobre la producció científica dels professors vinculats a l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals.

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 43.-Assistència a congressos, col·loquis i altres

	Ci	Cn	Di	Dn	Oci	Ccn	PreC	Total
Universitat de Barcelona	162	187	9	6	6	13	8	391
Universitat Autònoma de Barcelona								
-secció Història Econòmica	41	65	2	1	2	2	1	114
Universitat Pompeu Fabra								
-Departament d'Economia i Empresa	105	40	21	5	5	11	8	195
Universitat de Girona	14	36						50
Universitat de Lleida	2	9				1		12
Universitat Rovira i Virgili		2						2
	324	339	32	12	13	27	17	764

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 44.- Evolució per àrees del personal docent i investigador (sense becaris)

	2002	2009
Prehistòria, Arqueologia, H. Antiga	78	117
Història Medieval	35	55
Història Moderna	34	42
Història Contemporània	96	99
Història Econòmica i Inst. Econòmiques		76

DOCUMENT DE TREBALL

Taula 45.- Evolució per àrees de les tesis doctorals presentades

	1996-2002	2003-2009
Prehistòria, Arqueologia, H. Antiga	65	91
Història Medieval	29	28
Història Moderna	20	24
Història Contemporània	58	91
Història Econòmica i Inst. Econòmiques		57